

VII. Toplumsal Cinsiyet Adaleti Kongresi

PANDEMİ SÜRECİNDE KADIN

04 MART 2021

KADEM
KADIN VE DEMOKRASİ DERNEĞİ

VII. Toplumsal Cinsiyet Adaleti Kongresi

PANDEMİ SÜRECİNDE KADIN

04 MART 2021

KADEM
KADIN VE DEMOKRASİ DERNEĞİ

KADEM
KADIN VE DEMOKRASİ DERNEĞİ

VII. TOPLUMSAL CİNSİYET ADALETİ KONGRESİ
PANDEMİ SÜRECİNDE KADIN

ISBN - 978-605-83001-3-2

İmtiyaz sahibi: Dr. Öğr. Üyesi Saliha Okur Gümrükçüoğlu

Editör: Dr. Sevim Zehra Can Kaya- Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Kevser Şerefoğlu Danış

Redaksiyon-son okuma: Sare Rabia Öztürk-Sevda Bahar Savur

BASKI VE CİLT

Firma adı: Kültür Sanat Basımevi ve Reklamcılık Organizasyon Sanayi Ticaret Limited Şirketi

Adres: Maltepe Mh. Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi Zb-7-9-11 Topkapı Zeytinburnu/İstanbul

İçindekiler

AÇILI PANELİ

14

I. OTURUM

Salon A - Pandemi ve İş-Yaşam Dengesi

24

I. OTURUM

Salon B - Pandemi ve Çalışma Hayatı

38

II. OTURUM

Salon A - Pandemi, Edebiyat, Sanat

52

II. OTURUM

Salon B - Pandemi ve Mülteciler: İyi Uygulama Örnekleri

62

III. OTURUM

Salon A - Pandemi ve Ruh Sağlığı

72

III. OTURUM

Salon B - Pandemi ve Medya

90

IV. OTURUM

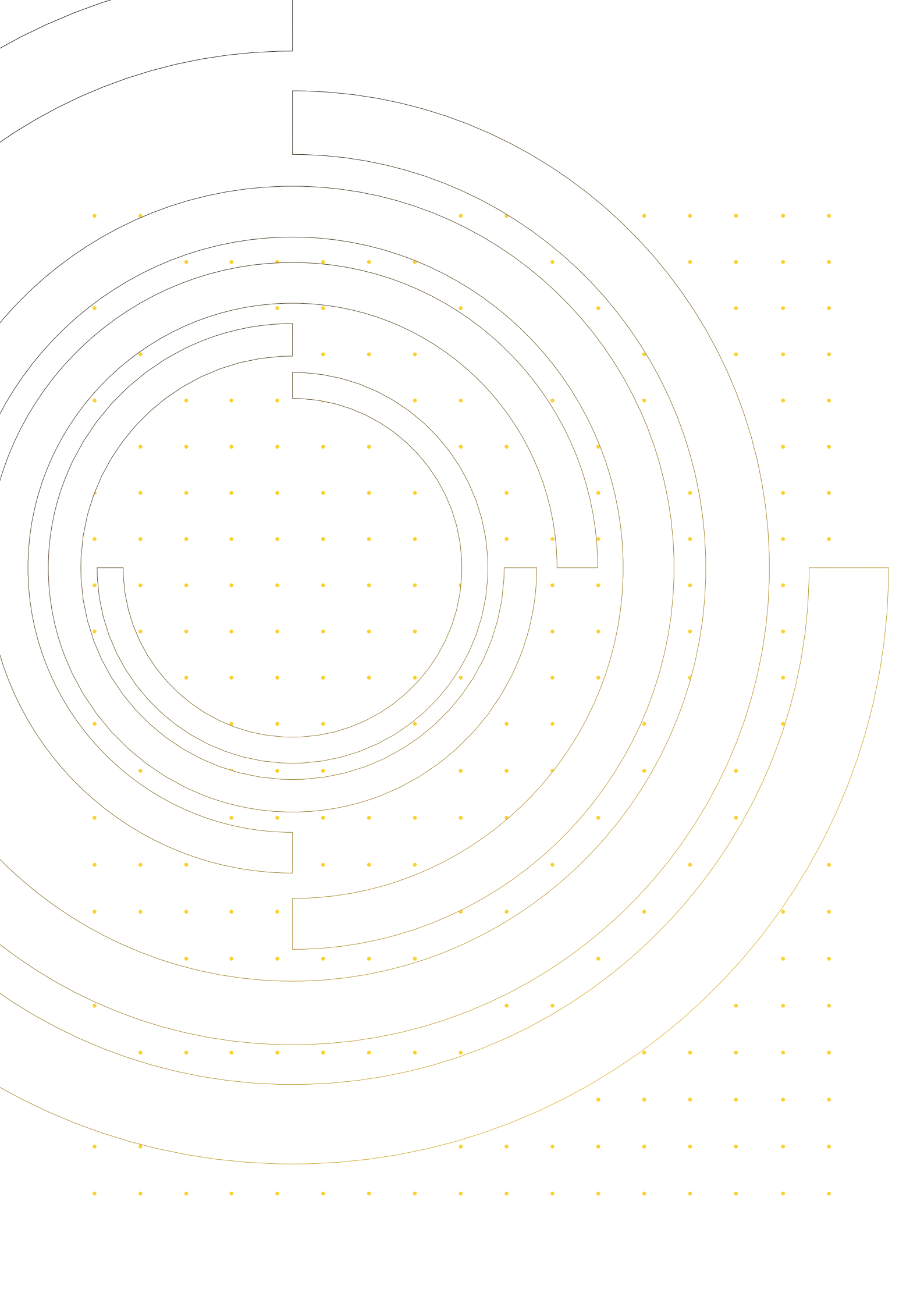
Salon A - Pandemi, Tarih, Din

106

IV. OTURUM

Salon B - Pandeminin Sosyolojisi

126

KADEM, Kadının onuru ile yaşayabileceği güvenli bir toplum ve adil bir gelecek inşa etmek amacıyla çalışan, kadın ve erkeğin hayatın her alanında sorumluluk ve rollerini hakkaniyet üzere paylaşması gerektiğine inanan, bunu da Cinsiyet Adaleti ilkesiyle savunan bir sivil toplum kuruluşudur.

Ülke çapındaki 50 temsilciliğimiz ile birlikte, kadınların sosyal ve ekonomik hayattaki ihtiyaçlarını tespit ederek gidermeye, problemlerine kalıcı çözümler bulmaya gayret ediyoruz.

Kadına dair konularda yaradılıştaki eşitlik görev paylaşımında adalet ekseninde çeşitli projelere, ulusal ve uluslararası çapta pek çok faaliyete imza atıyoruz.

Her yıl düzenlediğimiz kongremiz de bu faaliyetlerimizden biri. Salgın sebebiyle çevrimiçi gerçekleştirdiğimiz kongremizin bu yılki ana teması ise "Pandemi Sürecinde Kadın" dır. Bildiğiniz gibi bir yıldır dünya, hayatın her alanını doğrudan etkileyen küresel salgınla mücadele ediyor. Yeni normal denilen bu dönemde toplumsal hayat pek çok değişime şahit olurken, değişime bağlı yeni sorunlar da kendini gösterdi. Kamusal alan ve ev arasındaki yeni geçişkenlik, aile içi rol ve sorumluluklara dair kabulleri de değiştirdi. Özel ve kamusal alanın evde birleşmesiyle, iki alan arasındaki sınırlar ortadan kalktı. Eğitim ve iş hayatının eve taşınması, dijital dünyayla aramıza koyduğumuz tüm mesafeleri kaldırdı. Evde geçen süreyle birlikte teknoloji kullanımı da artınca yeni sorunlar ortaya çıkmaya başladı. Evden çalışma imkânı bulunan iş kollarında, mesai süre ve anlayışı değişti. Her an ulaşılabilir olmak, özel alanı daha da daraltırken, aile fertlerini aynı odada birbirinden uzaklaştırdı.

Öte yandan eve kapanma, insanın zaman ve mekân algısını da aşındırılmış durumda. Bu süreçte hastalanma korkusuna çaresizlik, gelecek endişesi, kaygı bozuklukları, hatta ölüm fobisi eşlik etti. Salgın, afet gibi tüm kriz dönemlerinden en çok etkilenen grupta yer alan kadınlar, Covid-19 salgınından da ekonomik, psikolojik ve sosyal açıdan daha fazla zarar gören taraf olarak karşımıza çıktı. Çalışan kadınlar, temizlik/çocuk bakımı gibi konularda dışarıdan hizmet alamaz hale gelince sorumlulukları

katlandı. Sağlık sektöründe çalışan kadınlar, evlerine bile gidemedikleri, çocuklarını balkondan/pencereden görebildikleri zorlu dönemler yaşadı. Geçimlerini temizlik vb işlerle sağlayan kadınlar, ekonomik sorunların altında biraz daha ezildi. Çok çocuklu ailelerde online eğitim, annelerin çocuklarını sürekli takip etmek zorunda kaldığı bir döngüye evirildi. Eşler arası sorunların yaşandığı evlerde geçirilen zorunlu zaman dilimi ise bazen kadına yönelik fiziksel ve psikolojik şiddete zemin oluşturdu.

Kısacası bu süreç, ekonomik ve sosyal statü fark etmeksizin, toplumdaki hemen hemen her kadını olumsuz etkiledi. Sürecin tek olumlu yanı, sağlam temelli ailelerde anne, baba ve çocukların birbirlerine ayırdığı zamanı çoğalttı ve toplumsal dayanışma ruhunu bir kez daha ortaya çıkarttı.

Geldiğimiz noktada halen devam eden salgının kadına yansıyan olumsuz etkilerini tespit etmek ve ortaya çıkan yeni sorunlara çözüm üretmek hayati önem kazanmıştır. Bu sebeple kongremizde salgın sürecinde kadının yaşadığı sorunları, salgının aile bireylerine etkilerini, bu dönemin getirdiği değişim ve dönüşümü, tüm yönleriyle tartışmaya açtık.

Kongrede sunulacak bildirimlerin, disiplinler arası bir tartışma platformu oluşturarak, yeni duruma ilişkin sorunların tespiti ve çözüm önerileri açısından yol gösterici olacağına, ayrıca bundan sonraki akademik çalışmalara da kaynaklık edeceğine inanıyorum.

Bu vesileyle kongremizin, kadının çalışma hayatına ve ailenin yeni normallerine dair sosyal politikaların, yeni strateji ve uygulamaların oluşmasına katkı sağlamasını arzu ediyorum.

Kongremizin hayırlı sonuçlar getirmesini temenni ediyorum,

Saygılarımı sunuyorum.

Dr. Öğr. Üyesi Saliha Okur Gümrükçüoğlu
KADEM Yönetim Kurulu Başkanı

VII. Toplumsal Cinsiyet Adaleti Kongresi

PANDEMİ SÜRECİNDE KADIN

04 MART 2021

Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) kurulduğu günden itibaren kadın ve erkeğin toplumsal hayata dengeli katılımını ve Toplumsal Cinsiyet Adaletini savunarak; kadının sosyal, siyasi ve ekonomik hayatta temsilini güçlendirmeyi hedefler. Kadın hakları ve aileyi ilgilendiren meselelerde sahici ve kalıcı çözümler üretmek, adalet merkezli bir söylem ve literatür oluşturmaya gayret eder. Bu çaba doğrultusunda çeşitli projeler, akademik faaliyetler ve kampanyalar gerçekleştirmektedir.

Bu akademik faaliyetlerinden biri de her sene, KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi öncülüğünde Toplumsal Cinsiyet Adaleti Kongresi'dir. 4 Mart 2021 tarihinde gerçekleşen 7. Toplumsal Cinsiyet Adaleti Kongresi'nin ana teması "Pandemi Sürecinde Kadın" olarak belirlenmiştir.

COVID-19 salgını bir sağlık problemi olmanın yanı sıra küresel düzlemde birçok değişimi beraberinde getirdi. Salgının, bireysel psikolojiden sosyal hayata, aile düzeninden ekonomik şartlara bir dizi yansımaları oldu. Zaman yönetimi, mutluluk düzeyleri, aile içi şiddet vakaları gibi farklı boyutlarda birçok meseleye dair yeni durumlarla karşı karşıya kalındı. Dijitalleşme, 21. yüzyıl salgın sürecinin belirleyici özelliklerinden biri olarak ön plana çıktı.

Pandeminin kadınların hayatına çok yönlü etkisi ise özel olarak ele alınması gereken bir durum olarak karşımıza çıktı. Bu süreçte evde geçirilen zamandaki artışa paralel olarak kadınların aile içi rol yükünde önemli artış gözlemlendi. Pandemiye bağlı olarak artan kaygı durumu kadınları da olumsuz şekilde etkiledi. Pandeminin yol açtığı sosyal ilişkilerdeki azalış, kadınların yüz yüze dayanışma mekanizmalarından uzak kalmalarına sebep olurken; bu süreçte şiddete maruz kalma riski de arttı. Pandeminin önemli sonuçlarından zorunlu dijitalleşmenin de kadınların hayatına etkileri oldu. Yine bu süreçte

yaşanan geçim kaybından direkt etkilenenler ailenin o gün ne yiyeceğini düşünen kadınlar oldu.

Çalışan kadınlar ise hem ev yükündeki artış, hem çocukların eğitime evde devam etmeleri sebebiyle önemli zorluklarla yüz yüze geldiler. Sendikaların ve TÜİK'in verileri salgının kadın işgücünü erkeklerinkinden daha fazla etkilediğini gösterdi. Bu süreçte işgücünden çekilen kadın sayısının erkeklerden fazla olduğu tespit edildi. Çevrimiçi çalışma düzenine geçen kadınların birçoğu ev işi ve çocuk bakımı konusunda önceden almakta oldukları kamusal, özel veya sosyal destekten mahrum kaldı. Böylece evden çalışan kadının çalışma hayatına katılımı çeşitli sıkıntılarla birlikte gerçekleşti. Evden çalışmak durumunda kalan erkeklerin hane içerisinde yeni roller üstlenmeleri yahut üstlenmekten geri durmaları da aile dinamiğini farklı şekillerde etkiledi. Eğitimde dijital sisteme geçen çocukların yeni düzeni, ebeveynler için yeni sorumluluk alanları oluşturdu. Kısaca kamusal ve özel alanların iç içe geçtiği yeni bir süreç başladı.

KADEM olarak, "Pandemi Sürecinde Kadın" başlığı altında, toplumsal cinsiyet adaleti perspektifinden, COVID-19 sürecinde ev-iş-aile ilişkilerinin kadınların hayatına nasıl yansıdığını ele almak arzusundayız. Kongrede sunulacak bildirimlerle, meseleye dair fikir alışverişine imkân veren, disiplinlerarası bir tartışma platformu oluşturmak istiyoruz. Yeni arayışlara kapı aralamayı; kadının ve ailenin yeni normallerine dair sosyal politikaların, yeni strateji ve uygulamaların oluşumuna katkıda bulunmayı arzu ediyoruz.

VII. Toplumsal Cinsiyet Adaleti Kongresi

PANDEMİ SÜRECİNDE KADIN

04 MART 2021

KONGRE BİLİM KURULU*

- » Prof. Dr. Alev Erkilet (Kongre Başkanı)
- » Dr. Öğr. Üyesi Nursem Keskin Aksay
- » Dr. Esra Erdoğan Albayrak
- » Doç. Dr. Şule Albayrak
- » Dr. Öğr. Üyesi Fatmanur Altun
- » Meryem İlayda Atlas
- » Doç. Dr. Sare Aydın
- » Doç. Dr. Mehmet Fatih Aysan
- » Büşra Bilgin
- » Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Kevser Şerefoğlu Danış
- » Prof. Dr. F. Beylû Dikeçligil
- » Dr. Öğr. Üyesi Saliha Okur Gümrükçüoğlu
- » Dr. Öğr. Üyesi Nagihan Haliloğlu
- » Prof. Dr. Elif Haykır Hobikoğlu
- » Doç. Dr. Yaylagül Ceran Karataş
- » Dr. Sevim Zehra Can Kaya
- » Doç. Dr. Birsan Banu Okutan
- » Dr. Öğr. Üyesi Nihal Fırat Özdemir
- » Arş. Gör. Zeynep Sadıkoğlu
- » Prof. Dr. Rahmet Savaş
- » Dr. Öğr. Üyesi Betül Avcı Sebetci
- » Prof. Dr. Nuri Tınaz
- » Dr. Öğr. Üyesi Nihal Şahin Utku
- » Dr. Öğr. Üyesi Burcu Uysal
- » Doç. Dr. Kübra Güran Yiğitbaşı

KONGRE DÜZENLEME KURULU

- » Prof. Dr. Alev Erkilet (Kongre Başkanı)
- » Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Kevser Şerefoğlu Danış
- » Dr. Sevim Zehra Can Kaya
- » Sare Rabia Öztürk
- » Sevda Bahar Savur

*Soyisime göre sıralanmıştır.

VII. Toplumsal Cinsiyet Adaleti Kongresi

PANDEMİ SÜRECİNDE KADIN

04 MART 2021

AÇILIŞ | 09.00 – 09.40

Dr. Öğr. Üyesi Saliha OKUR GÜMRÜKÇÜOĞLU
KADEM Yönetim Kurulu Başkanı

Zehra Zümrüt SELÇUK
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı

Dr. Fahrettin KOCA
Sağlık Bakanı

AÇILIŞ PANELİ | 09.40 – 10.50

MODERATÖR: Prof. Dr. Nuran YILDIRIM, Bezmîâlem Vakıf Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Prof. Dr. Veyssel BOZKURT: Koronavirüs Salgınının Kadınlar Üzerindeki Etkileri
İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İktisat Bölümü

Prof. Dr. Alev ERKİLET: Pandemi Bağlamında Toplumsal Eşitsizlikler ve Kadın
İbn Haldun Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

Prof. Dr. Burhanettin TATAR: 'Ev Metafiziği' ve 'Eve Düşüş' Sarkacında Kadın
On Dokuz Mayıs Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri

ARA | 10.50 – 11.00

VII. Toplumsal Cinsiyet Adaleti Kongresi

PANDEMİ SÜRECİNDE KADIN

04 MART 2021

I. OTURUM | 11.00 – 12.10

SALON A: PANDEMİ VE İŞ-YAŞAM DENGESİ

MODERATÖR: Prof. Dr. Rahmet SAVAŞ, İstanbul Medeniyet Üniversitesi,
Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Ümmüğülsüm AYSAN: COVID-19 Salgınının Kadınların İş Yaşam Dengesine Etkisi-Çocuklu Akademisyen Kadınların Hiç Bitmeyen Mesaisi

Dr. Öğr. Üyesi Tuba DUMAN: Pandemi Sürecinde Kadının Kariyeri ve Ev İçi İş Bölümü Çelişkileri

Dr. Öğr. Üyesi Saliha OKUR GÜMRÜKÇÜOĞLU: COVID-19 Salgının Hane İçi İlişkilere ve Kadınların Hak Kayıplarına Etkisi

SALON B: PANDEMİ VE ÇALIŞMA HAYATI

MODERATÖR: Doç. Dr. Yaylagül Ceran KARATAŞ, İstanbul Medeniyet Üniversitesi,
Edebiyat Fakültesi

Prof. Dr. Elif Haykır HOBİKOĞLU: COVID-19 ve Sonrası Süreçte Mesleklerin Dönüşümü ve Kadınlar

Doç. Dr. Emel İŞTAR IŞIKLI: Pandemi Sürecinde Kadın Öğretmenlerin Sorunları: Zonguldak İli Örneği

Uzman\Hemşire Seher KAYA: COVID-19 Sürecinde Tek Ebeveyn Hemşire Annelerin Yaşadığı Güçlükler

Esra SOYLU: Kadınların Uzaktan Çalışma Sistemi Döneminde İş Tatmini ile Mesleki Motivasyonlarının Yapısal Eşitlik Modellenmesi İle İncelenmesi

ÖĞLE ARASI | 12.10 – 13.20

VII. Toplumsal Cinsiyet Adaleti Kongresi

PANDEMİ SÜRECİNDE KADIN

04 MART 2021

II. OTURUM | 13.20 - 14.30

SALON A: PANDEMİ, EDEBİYAT, SANAT

MODERATÖR: Dr. Öğr. Üyesi Zeynep K. Şerefoğlu **DANIŞ**, Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi

Doç. Dr. Başak Burcu EKE: Hastalıkta ve Sağlıkta: Selçuklu Kadınının Rolü, Salgın ve Divriği Şifhanesi

Dr. Öğr. Üyesi Nagihan HALILOĞLU: Ling Ma'nın 'Ayrılış' Romanı Örneğinde Pandemiye Haber Veren Kadınlar

Prof. Dr. Şevkiye KAZAN NAS: Pandeminin Söz Olup Dile Dökülmesi:
Klasik Türk Edebiyatında Salgında Ölen Kadınlara Yazılan Şiirler

Dr. Öğr. Üyesi Serap SARIBAŞ: Salgın Edebiyatı, Kolektif Bilinç ve Kadın

SALON B: PANDEMİ VE MÜLTECİLER: İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

MODERATÖR: Meryem İlayda Atlas, SETA

Doç. Dr. Emine Sare AYDIN: Pandemi Süreci ve Sonrası Göçmen Kadınların
Sosyo-Ekonomik Uyumları

Zülal BAKKAŞ: Tutuklanan Suriyeli Kadınların Göç Hikâyesi

Zeynep Şevval BÜYÜKİZGİ & Büşra DOĞRU CİNGÖZ & Elif Sima ÖNDER: Pandemide Sosyal Uyum:
Çevrimiçi Kaşifler Atölyede

Dr. Rabia HOŞ: Pandemide Zorluklara Rağmen Ön Cephedeki Kahraman Mülteci Kadınlar:
Dünyadan Hikâyeler

ARA | 14.30 - 14.40

VII. Toplumsal Cinsiyet Adaleti Kongresi

PANDEMİ SÜRECİNDE KADIN

04 MART 2021

III. OTURUM | 14.40 - 15.50

SALON A: PANDEMİ VE RUH SAĞLIĞI

MODERATÖR: Prof. Dr. Medaim YANIK, İbn Haldun Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi

Psk. Enise AKGÜL: Pandemide Kadınlık Rollerimizde Yaşanan Değişimler:
Değiştirdiklerimiz, Vazgeçtiklerimiz ve Kazandıklarımız

Klinik Psk. Hanife Merve ÇATAN & Klinik Psk. Esra ÖZSOY: COVID-19'un Psikolojik Etkileri
ve Baş Etme Mekanizmaları

Dr. Öğr. Üyesi Fatıma Tuba YAYLACI: Pandemi Bağlamında Ebeveyn-Çocuk İlişkisi

Doç. Dr. Işıl BİLİCAN & Uzm. Klinik Psk. Zahide TEPELİ TEMİZ: COVID-19 Pandemisi ve Evlilik İlişkileri

SALON B: PANDEMİ VE MEDYA

MODERATÖR: Prof. Dr. Emine Nilüfer PEMBEÇİOĞLU, İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi

Doç. Dr. Hediyeullah AYDENİZ: Pandemi, Dijitalleşme ve İletişimin yeni Halleri:
İmkânlar ve Meydan Okumalar Üzerine Bir Değerlendirme

Doç. Dr. Şerif ESENDEMİR: COVID-19 Pandemi Sürecinde Yaşlı Kadın ve Sosyal Medya

Arş. Gör. Erdem Varol & Merve Çelik Varol: Türkiye'de Ulusal Düzeyde Yer Alan Gazetelerdeki
COVID-19 Sürecinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir İçerik Analizi

Doç. Dr. Kübra GÜRAN YİĞİTBAŞI: Salgın Döneminde Kadınların Sosyal Medya Kullanımı

ARA | 15.50 - 16.00

VII. Toplumsal Cinsiyet Adaleti Kongresi

PANDEMİ SÜRECİNDE KADIN

04 MART 2021

IV. OTURUM | 16.00 – 17.10

SALON A: PANDEMİ, TARİH, DİN

MODERATÖR: Dr. Öğr. Üyesi Nihal ÖZDEMİR, Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Emine TONTAK: Osmanlı Salgınlar Tarihinde Kadın Ölümleri:
Vefatıyla Görünür olan Dersaadet Kadınları

Hüsna Hamiyet ALTIN: Dünya Tarihinde Salgın Hastalıklar ve Kadın

Dr. Öğr. Üyesi Tuğba AYDENİZ: Salgın Sürecinde Ekrandan Tefsir Dersi Üzerine Bir Değerlendirme

Dr. Öğr. Üyesi Fatma ÇAKMAK: Takdir ve Teyakkuz Sarkacı: Mevcut Toplumsal Eşikler ve Gençlerin Salgın Sürecindeki Başa Çıkma Yöntemleri Üzerine Bir Değerlendirme (İlahiyat Fakültesi Kız Öğrencileri Örneğinde Bir Analiz)

SALON B: PANDEMİNİN SOSYOLOJİSİ

MODERATÖR: Dr. Öğr. Üyesi Nursem Keskin Aksay, İbn Haldun Üniversitesi,
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi

Doç. Dr. Mehmet Fatih AYSAN & Sosyolog Özgen GÜNEŞ: COVID-19 Pandemisi Sürecinde
Kurumsal Yaşlı Bakımı: İstanbul Örneği

Dr. Öğr. Üyesi Ezgi CANKURT: Maske-19 Kodu Uygulaması

Uzm. Dr. Nahide ZEHİR: Pandemi Sürecinde Sağlıklı Ebeveynlik

ÖDÜL TÖRENİ | 17:10-17:20

SONUÇ BİLDİRGESİ & KAPANIŞ | 17.20-17.40

Açılış Paneli

04 MART 2021

Koronavirüs Salgınının Kadınlar Üzerindeki Etkileri

VEYSEL BOZKURT

Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İktisat Bölümü

ÖZET

Koronavirüs, bütün dünyayı kısa bir sürede etkisi altına aldı. Bildiğimiz/alışkın olduğumuz normların dışına çıktık. Güvenlik duygumuz derinden sarsıldı. Sevdiklerimize sarılamaz hale geldik. Yaşama ve çalışma şeklimiz değişti. Ölüm, mikrop kapma ve sevdiklerimizi kaybetme gibi varoluşsal kaygılarımız arttı. İş/istihdam alanları daraldı. Salgın herkesi etkiledi; ancak yoksullar, yaşlılar, gençler yanında özellikle kadınları çok daha olumsuz etkiledi.

Bu tebliğde, koronavirüs salgını sürecinde kadınların yaşam memnuniyetlerinde, varoluşsal kaygılarında ve aile bağlarında yaşanan değişime incelenmekte. Tebliğde yazarın konuyla ilgili daha önce topladığı üç farklı data setinden faydalanılmakta. Data, pandemi sürecinde kadınların iş yüklerinin çok daha fazla arttığını ortaya koymaktadır. Bunun yanında kadınların varoluşsal kaygılarının da arttığı ve yaşam memnuniyetlerinin erkeklere göre çok daha fazla gerilediği tespit edilmiştir.

Social Effects Covid-19 in Turkey

VEYSEL BOZKURT

Prof. Dr., İstanbul University, Faculty of Economics, Department of Economics

ABSTRACT

The coronavirus has unexpectedly affected Turkish society as well as other countries. After the outbreak started in March, the virus locked people in their homes for months. People working in jobs that can be done digitally started working from home. Students began to follow their lessons online. During the lockdown period, people left their routine. They have acquired new habits at home. University students studying in different cities returned to their family house. In order to understand the social effects of coronavirus, the author conducted three different research. This paper has been prepared based on the data set of these three different research.

Data shows that while family ties are getting stronger in some families, communication problems arise in some families. Especially the unemployed, the poor and young people started to have more intra-family communication problems. Employment declined. Especially those who do their own business and those working in the private sector started to fear losing their jobs. For those who did not have enough savings, economic concerns were a major problem. Existential concerns about catching germs, dying and losing loved ones increased. People's satisfaction with life has declined.

Pandemi Bağlamında Toplumsal Eşitsizlikler ve Kadın

ALEV ERKİLET

Prof. Dr., İbn Haldun Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

ÖZET

Afetlere sosyal bilimsel bir bakış açısının ilk kez Rousseau'nun 1755 Lizbon depremiyle ilgili olarak yaptığı değerlendirmelerle ortaya çıktığı öne sürülmektedir. Rousseau, Lizbon depreminin, depremden etkilenenlerin üst sınıflar olmasından dolayı sorunsallaştırıldığını öne sürerek toplumsal eşitsizliklere ve ayrımcılığa dikkat çekmişti. COVID-19 pandemisi de bir afet olarak hayatın akışına ket vurduğu, pek çok toplumsal faktörden etkilendiği ve pek çok toplumsal etki yarattığı için gerek afet sosyolojisi gerekse eşitsizlik sosyolojisi bağlamında analiz edilmeyi hak etmektedir. Pandeminin ilk dönemlerinde karantina tavsiyeleri yapılırken, herkesin hastalıkla aynı şekilde muhatap olacağı düşünülüyordu. Oysa aradan geçen bir yıl bize farklı toplumsal kesimlerin hastalıktan farklı biçimlerde etkilendiğini ve mesela evden çalışmanın ya da çevrim içi etkinliklerle hayatını sürdürebilmenin orta ve üst sınıflara mahsus bir ayrıcalık olduğunu gösterdi. Bu tebliğde, dünyada ve Türkiye'de işçilerden siyahılara, kadınlardan çocuklara ve derin yoksulluk yaşayan dezavantajlı gruplara kadar yoksulların, 'ötekilerin' COVID'den etkilenme biçimleri karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda temiz suya, çevrimiçi eğitime, sağlık sigortasına ve hizmetlerine ve işe erişebilme ve işi muhafaza edebilme, eşit işe eşit ücret alabilme, barınma haklarını kullanabilme gibi hususlarda eşitsizliklerin rolü ve etkileri üzerinde durulmuştur.

Social Inequalities and Women In The Context of Pandemic

ALEV ERKİLET

Prof. Dr., University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Sociology

ABSTRACT

There is a general consensus on the idea that a social scientific viewpoint about disasters was pioneered by J. J. Rousseau in his evaluations about the 1755 Lisbon earthquake. Rousseau attracted the attention of his contemporaries to social inequalities and discrimination by putting forward the hypothesis that Lisbon earthquake had been problematized because victims were the upper classes of the society. COVID 19 pandemic is also a disaster because it is hindering the usual flow of life, is affected from several social factors and have serious social effects. That's why it deserves to be analyzed from the perspectives of sociology of disaster and sociology of social inequality. During the first period of the pandemic, during the first calls of

curfew and quarantine it is believed that all segments of the society will be equally affected. But after a year we saw that different segments of the society are differentially affected and working online from home is exactly a privilege of the middle and upper classes. This presentation is handling comparatively how COVID 19 affects the poor, the 'other' such as workers, blacks, women, children and disadvantaged people experiencing deep poverty in Turkey and in the world. Under this general frame of reference, this presentation is trying to emphasize the role and effect of inequalities on the opportunities for access -clean water, online education, health insurance and health services, employment, equal payment and housing.

'Ev Metafiziği' ve 'Eve Düşüş' Sarkacında Kadın

BURHANETTİN TATAR

Prof. Dr., On Dokuz Mayıs Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri

ÖZET

Genel olarak mekân, insanın içinde kendisini yansıttığı (proje ettiği) ve kendisini bulduğu bir açıklıktır. Bizler daima kendi dışımıza taşarız ve kendimizi taşıdığımız bu "açıklık" içinde buluruz. Buna göre mekân bize hali hazırda "verilen bir şey" değil, bizim varlığımızın taşması esnasında "ortaya çıkan dışarı" yani cildimizin öte yanı diye adlandırdığımız ama aynı zamanda kendi varlığımızdan fiilen ayıramadığımız bir açıklıktır. Mekân olarak açıklıkta dünya ve içindekiler bize görünür ve dokunur hale gelirler. Yani "açıklık" olarak mekân, aynı zamanda bir dünya tarafından kuşatılma hadisesidir.

Bu açıdan bakıldığında "ev kadını" ve "kadının mekânı/yeri evidir" şeklinde hemen tüm geleneksel ve muhafazakâr kültürlerde karşılaştığımız ifadeler ne anlama gelmektedir? Bu ifadeler kadın varlığının bir taşma halini ve taşma esnasında ortaya çıkan bir açıklığı mı dile getirmektedir? Eğer durum buyusa neden "açıklık" (mekân), "ev" ile özdeşleştirilmekte dolayısıyla 'kadın varlığı' "ev mekânı" ile sınırlanmaktadır?

İlk elde kadın varlığı için korunma, güvenlik, huzur, kimlik ve öngörülebilirlik gibi kavramlarla ele alınan ev mekânı, daha derinlerde, kadın varlığının kendisine göre tanımlandığı bir referans noktasına dönüştürülür. Zira "kadının yeri evidir" ifadesi, kadının ev mekânı olmaksızın kendi özünü veya tabiatını açığa çıkaramayacağı varsayımına dayanmaktadır. Bu durumda ev mekânı, kadının öz veya tabiatını peşinen tanımlayan, onu önceleyen yani bu özü kuran/inşa/ifşa eden bir asli unsur haline gelir. Kısacası ev mekânı, kadın varlığını peşinen tanımlayan bir unsura dönüştürüldüğünde adeta zaman (tarih) üstü bir boyuta taşınarak metafiziksel bir karakter kazanır. Tam da bu nedenle evlen(e)memiş ya da "evde kaldığı düşünülen" kız veya kadınlar bu ev metafiziği ekseninde özüne erişememiş, özünden ayrı düşmüş kabul edilirler. Bu bağlamda "baba evi" bu kızlar/kadınlar için araf/dehliz/berzah/liminal/eğreti mekân olarak ele alınır. Şayet evlenme süreci başlarsa bu durumda "baba evi", özün tezahür edeceği ev(lilik) mekânına gidiş ritüeli öncesi "hazırlık" (inisiasyon, geçiş) dönemi haline gelir. Kısacası "ev/lenme" geçici vatandan (baba evi) asli vatana (ev/lilik mekânı) göçme gibi karşıtlık içinde algılanır.

Ne var ki, söz konusu toplumlarda evlilik, çoğunlukla kadının ev metafiziğinden hem fiziksel boyutlarla, hem biteviye işlerle, hem de bir takım ataerkil kurullarla kuşatılma anlamında sınırlı bir ev mekânına düşüş haline gelir. Bu durum bir yönüyle Gnostik inançlarda kullanıldığı şekliyle ulvi (nurlar) alanından dünyevi mekâna düşüşü hatırlatır. Diğer yönüyle de Türkçedeki göç etmek, konmak, duraklamak anlamında "düşmek" hadisesini barındırır. Yani ev mekânı çoğu kez kadının metafiziksel düşünden farklı

bir yere bedeniyle düşmesi /konması ve orada kendisini mekân tarafından kontrol edilirken bulması hadisesine dönüşür. Bu bağlamda ilk elde "açıklık" olarak görünen ev mekânı, sınırlar belirginleştikçe "kapanış" olarak görünmeye başlar. Yani kadın açıklık (ev metafiziği) ve kapanış (düşüş) arasında bir sarkaç tecrübesi yaşar.

Yazımızda ev kadınının en genel anlamda açıklık ve kapanış olarak görünen ev mekânıyla kurduğu farklı ilişkileri analiz etmeye çalışacağız. Pandemi sürecinde ev mekânı, erkek ve çocuklar için daha ziyade açıklık, kadınlar içinse daha çok kapanış noktasından ele alınmış görünmektedir.

Women In The 'Home Metaphysics' and 'Fall Home' Pendulum

BURHANETTİN TATAR

Prof. Dr., On Dokuz Mayıs University, Faculty of Theology, Philosophy and Religious Studies

ABSTRACT

In general, space is an openness in which a person reflects (projects) and finds himself. We always overflow ourselves and find ourselves in this "opening" that we overflow. According to this, space is not something "given to us" already, but an openness that we call the "emerging outside" during the overflow of our existence, in other words, the other side of our skin, but at the same time something that we cannot actually separate from our own existence. In the openness as space, the world and its contents become visible and touched to us. In other words, space as "openness" is also the matter of being surrounded by a world.

From this point of view, what do the statements we encounter in almost all traditional and conservative cultures such as "housewife" and "woman's place/location is home" mean? Do these statements express an overflow of women's existence and an openness that emerges during the overflow? If this is the case, why is "openness" (space) identified with "home" and therefore "women's existence" is limited to "home space"?

The home space, which is discussed with concepts such as protection, security, peace, identity and predictability for the presence of women in the first instance, is transformed into a reference point in which the female existence is defined according to itself. Because the expression "woman's place is her home" is based on the

assumption that a woman cannot reveal her essence or nature without her home space. In this case, the home space becomes an essential element that defines the essence or nature of the woman that prioritizes this essence, in other words, which establishes/constructs/reveals it. In short, when the home space is transformed into an element that defines the existence of women in advance, it gains a metaphysical character by moving to a dimension that is almost above time (history). It is precisely for this reason that girls or women who are not married or who are considered "unable to get married" are considered to have not reached their essence in this house metaphysics and as separated from their essence. In this context, "father's house" is considered as purgatory/passage/intermediate realm/liminal/transitory space for these girls/women. If the marriage process starts, then the "father's house" becomes a "preparation" (initiation, transition) period before the ritual of going to the space where the marriage will take place. In short, "home/marriage" is perceived in contrast as immigration from the temporary homeland (father's house) to the original homeland (home/marriage space).

However, in these societies, marriage often becomes a decline from the home metaphysics of women to a limited home space in the sense of being surrounded by physical dimensions, constant work, and some patriarchal rules. This situation reminds us of one aspect of the fall from

the lights (divine lights) field to the earthly space as used in Gnostic beliefs. It contains the "falling" incident in Turkish in the sense of migrating, landing, pausing. In other words, the home space often turns into the event of the woman falling/being placed in a space different from her metaphysical dream and finding herself controlled by the space there. In this context, the home space, which appears as "openness" in the first instance, starts to appear as "closure" as the boundaries become clear. That means that the woman experiences a pendulum between openness (home metaphysics) and closure (fall).

In our article, we will try to analyze the different relationships the housewife establishes with the home space, which seems to be openness and closure in the most general sense. During the pandemic process, the home space seems to have been discussed more from the openness point for men and children, and from the closure point for women.

I. OTURUM

Salon A - Pandemi ve İş-Yaşam Dengesi

04 MART 2021

Covid-19 Salgınının Kadınların İş Yaşam Dengesine Etkisi- Çocuklu Akademisyen Kadınların Hiç Bitmeyen Mesaisi

ÜMMÜGÜLSÜM AYSAN

Dr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü

ÖZET

Çalışan kadınların yaşamı genellikle işe dair beklentiler ile iş dışındaki yaşam hedeflerini birlikte gerçekleştirme çabası içinde sürüp gitmektedir. Birbirine bağımlı olan ve birbirini etkileyen iş ve aile rolleri ve bu rollerin beklentileri arasında denge kurmaya çalışan; ancak, her iki rolün eş zamanlı talepleri nedeniyle dengeyi kurmakta zorlanan birey, iş ve aile çatışması yaşayabilmektedir (Coşkuner 2013). Teknolojinin gelişmesi ve çalışma yaşamının dönüşümüyle birlikte bu iki alan arasındaki sınır bulanıklaşmaya başlamıştır. Bu durum iş ve iş dışı yaşamda başarı ve memnuniyet sağlayarak kaliteli zaman geçirme (Korkmaz ve Erdoğan 2014) olarak da tanımlanan iş yaşam dengesini zorlayabilmektedir.

Cinsiyet iş ve aile çatışması üzerindeki etkisi ve ilişkisi üzerinde en fazla üzerinde durulan ve incelenen faktördür. Erkeğin öncelikli sorumluluğu evin ekonomik anlamdaki geçimini sağlamak, maddi ihtiyaçları karşılamak iken; kadının öncelikli sorumluluğu da ev ile sınırlı olup, çocukların bakımından ve evle ilgili faaliyetlerden sorumlu olmaktadır. Kadın istihdamının yükselmesi ve kadınların çalışmasına verilen önemin artmasına rağmen, eve dair sorumluluklar büyük ölçüde kadınların üzerinde kalmaya devam etmiştir. Hem ev dışında çalışmakta hem de evdeki birincil sorumlulukları devam etmekte olan kadın, bu sorumluluklarını aynı anda yerine getirmeye çalışırken aşırı rol yükü ile karşı karşıya kalabilmekte ve bu durum kadının iş ve aile çatışmasını erkeklere göre daha fazla yaşamasına neden olabilmektedir (Coşkuner 2013).

Akademisyenlik, niteliği bakımından iş özel yaşam arasındaki sınırların netleştirilmesinin oldukça güç olduğu mesleklerdendir. Akademisyenler; çoğunlukla nerede, nasıl ve ne zaman çalışacaklarına karar verme özgürlüğüne sahiptir (Toffoletti ve Starr 2016). Bu özgürlüğün bedeli ise her mekân ve zamanda araştırmacı rolünün devam etmesidir-eve her zaman bir araştırmacı kimliğiyle gelmek, hafta sonlarında kongrelerde olmak, tez yazmak ya da akademik araştırmalar için geceleri/hafta sonları çalışmak vb. Özellikle stresli ve aşırı çalışma dönemlerinden geçmeden doktora ve doçentlik süreçlerini tamamlamak mümkün değildir. Bu zorluğa bir de kadın ve anne olmanın gerektirdiği ekstra sorumluluklar dâhil edildiğinde kadın akademisyenlerin iş yaşam dengesini koruyabilmesi zorlaşmaktadır (Bayramoğlu 2018).

Öncü araştırmalar COVID-19'un kadınların iş yaşam dengesini olumsuz etkilediğini göstermektedir (ILO 2020). 6 yaşından küçük çocuğu olan kadınların, işe ayırdıkları süre diğer gruplardan farklı olmadığı halde, bu kadınların ev işlerine en çok zaman ayıran kesim olduğunu göstermektedir. Bunun sonuçlarından biri de bu gruptaki kadınlarda fiziksel ve psikolojik stresin diğer gruplara göre oldukça yüksek olmasıdır (Bayazıt vd. 2020). Pandemi öncesinde de iş yaşam dengesi sağlamada çeşitli güçlükler yaşayan kadın akademisyenler pandemi koşullarında yeni meydan okumalarla karşı karşıya kalmaktadır. Çocukların bakımı ve ev işleri için profesyonel destekten mahrum kalan kadın akademisyenler, bu şartlar altında işlerini devam ettirmeye çalışırken oldukça zorlanmaktadır.

Amaç

Bu makale küresel COVID salgını döneminde evden çalışmak durumunda kalan kadın akademisyenlerin iş yaşam dengesinin nasıl etkilendiğini keşfetmeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda iş-yaşam dengesi sağlamak amacıyla kullanılan başa çıkma tekniklerini de ortaya koymayı hedeflemektedir.

Yöntem

Veri toplama: Nitel veri toplama teknikleri ile ele alınan bu araştırmada, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılacaktır. Nitel araştırmalar, ürünlerden ya da çıktılardan daha çok süreç ile ilgilenmektedir. Dolayısıyla nitel araştırmalarda anlamlar önem taşımaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler ise sahip olduğu belli düzeydeki standartlığı ve esnekliği nedeniyle ve belirli bir konuda derinlemesine bilgi edinmeye yardımcı olması nedeniyle araştırmacılar tarafından tercih edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek 2003).

Çalışma Grubu: Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt

örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulmasıdır. Bu araştırmada 10 yaşından küçük çocuğu olan 20 kadın akademisyenle yarı yapılandırılmış mülakatlar uygulanacaktır.

Mülakatlarda katılımcılara iş yaşam dengesini nasıl tanımladıkları, salgın öncesinde ev işlerinin nasıl organize edildiği, salgın döneminde nasıl değiştiği, eşlerinden veya yakınlarından yeterli destek alıp alamadıkları, ev ve işlerine dair artan sorumluluklarını yerine getirirken nasıl başa çıkma teknikleri kullandıkları, muhtemel fiziksel ve psikolojik stresle başa çıkmak için neler yaptıkları vb. sorular yöneltilecektir. Pandemi kısıtlamaları sebebiyle mülakatlar çevrimiçi olarak yapılacaktır.

Muhtemel Bulgular

COVID 19 salgını iş yaşam sınırlarını neredeyse tamamen ortadan kaldırdığı; ev ve bakım yükleri artırdığı, dışarıdan alınan sosyal desteği azalttığı için iş yaşam dengesini olumsuz etkileme potansiyeline sahiptir. İş yükü, eşin iş ve aileye yönelik verdiği destek, algılanan aile yükü (Voydanoff, 2007) gibi faktörler iş yaşam dengesini etkilemektedir. Dayanıklılık, zaman yönetimi becerileri gibi v.b. bireysel hususlara yapılan vurgu (Anwar 2020) bireylerin güçlü olmak, zamanı iyi yönetmek gibi ekstra yükler hissetmesine sebep olabilmektedir.

The Impact of Covid-19 On The Work Life Balance Of Women - The Never Ending Shift of Academic Women with Chi

ÜMMÜGÜLSÜM AYSAN

Dr. Faculty, Sağlık Bilimleri University of Health Sciences Department of Social Services

ABSTRACT

Context The lives of working women often go on in an effort to achieve a combination of job expectations and life goals outside of work. Trying to balance work and family roles that are interdependent and affect each other and the expectations of these roles; the individual may experience difficulties in balancing these and also experience work and family conflicts due to the simultaneous demands of both roles (Coşkuner 2013). With the development of technology and the transformation of working life, the boundary between these two areas has begun to blur. This situation can strain the work-life balance, which is also defined as spending quality time by providing success and satisfaction in work and life outside of work (Korkmaz and Erdoğan 2014).

Gender is the most emphasized and studied factor in terms of its effect and relationship to work and family conflict. While the primary responsibility of the man is to earn a living for the house in economic terms and to meet its financial needs; the primary responsibility of the woman is also limited to the home, and is to be responsible for the care of the children and domestic activities related to the home. Despite the rise in women's employment and the increasing emphasis on women's work, household responsibilities remain largely the responsibility of women. Women who work both outside

the home and continue their primary responsibilities at home may face an excessive burden while trying to fulfill these responsibilities at the same time, and this may cause women to experience work and family conflicts more than men (Coşkuner 2013).

Being an academic is one of the professions in which it is very difficult to clarify the boundaries between work and private life. Academics often have the freedom to decide where, how and when they will work (Toffoletti and Starr 2016). The price of this freedom is the continuation of the role of researcher in every space and time - always coming home as a researcher, being at congresses on weekends, writing a thesis, or working nights/ weekends for academic research, etc. It is not possible to complete the doctorate and associate professorship processes, especially without going through stressful and overworked periods. When the extra responsibilities of being a woman and a mother are added to this challenge, it becomes difficult for female academicians to maintain a work-life balance (Bayramoğlu 2018).

Leading research shows that COVID-19 negatively affects the work-life balance of women (ILO 2020). It shows that women with children under the age of 6 are the group that devotes the most time to housework, although the time they devote to work is not different

from other groups. One of the results of this is that physical and psychological stress is higher in women in this group compared to other groups (Bayazit et al. 2020). Academic women, who experienced various difficulties in establishing work-life balance before the pandemic now face new challenges in pandemic conditions. Deprived of professional support for the care of children and housework, academic women have a hard time trying to continue their jobs under these conditions.

Purpose

This article aims to discover how the work-life balance of academic women who were forced to work from home during the global COVID pandemic was affected. It also aims to reveal the coping techniques used to achieve work-life balance.

Method

Data Collection: A semi-structured interview technique will be used in this study, which is carried out with qualitative data collection techniques. Qualitative research deals with process more than products or outputs. Therefore, meanings are important in qualitative research. Semi-structured interviews, on the other hand, are preferred by researchers because of their standard and flexibility at a certain level and as they help to obtain in-depth information on a particular subject (Yıldırım and Şimşek 2003).

Study Group: The criterion sampling method, one of the purposeful sampling methods, was used to determine the study group of the study. Criterion sampling is the creation of the sample from people, events, objects or situations that have the qualifications determined in relation to the problem. In this study, semi-structured

interviews will be conducted with 20 academic females with children under 10 years old.

In the interviews, how they define the work-life balance, how the housework was organized before the epidemic, how it changed during the epidemic, whether they received sufficient support from their spouses or relatives, how they used coping techniques while fulfilling their increasing responsibilities regarding their home and work, how they cope with possible physical and psychological stress, etc. will be asked to the participants during the interviews. Interviews will be conducted online due to pandemic constraints.

Possible Findings

The COVID-19 pandemic almost has the potential to adversely affect the work-life balance as it almost completely eliminated the limits of work-life, increases home and care burdens and reduces social support received from outside. Factors such as workload, spouse's support for work and family, and perceived family burden (Voydanoff, 2007) affect the work-life balance. The emphasis on individual aspects such as endurance, time management skills, etc. (Anwar 2020) can cause individuals to feel extra burdens such as being strong and managing time well.

KEYWORDS: Work life balance, work life conflict, academics, COVID-19 pandemic.

Pandemi Sürecinde Kadının Kariyeri ve Ev İçi İş Bölümü Çelişkileri

TUBA DUMAN

Dr. Öğr. Gör., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü

ÖZET

Şubat 2020'de beri bütün dünyayı etkileyen COVID 19 pandemisi, karantina önlem ve uygulamalarını da beraberinde getirmiştir. Ailedeki herkesin bütün vaktini evde geçirdiği bu yeni, istisnai süreç zarfında, ailenin yapı ve işlevi de yeni anlamlar kazanmış, evdeki iş yoğunluğu ve çeşitliliği artmıştır. Çalışmamızın amacı pandemi sürecinde, çift maaşlı evlerdeki erkek ve kadınların kariyer dengesini incelemek, eşlerin kariyerlerinin birbirlerine kıyasla önceliği olup olmadığını, ev işlerinin temel sorumlusunun kadınlar olduğu bir toplumsal cinsiyet düzenini göz önüne alarak incelemektir. Araştırmamızda, aile içi iş bölümünün yapısı ve dönüşümü, kadınların iş hayatına katılımının sosyolojik boyutları ve toplumsal cinsiyet rolleri temel kavramlar olarak dikkate alınacak, bu konuda COVID 19 pandemi dönemindeki değişim ve dönüşümler incelenecektir.

Erkeğin ailenin geçimini ve toplumda yer edinmesi için çalışması modern çekirdek ailenin temel beklentilerindedir. Sanayileşme ve şehirleşmenin hız kazanmasıyla kadınların önce ucuz iş gücü olarak iş hayatına katıldığı, sonrasında ise eğitim ve yasal haklarını da edinmesi neticesinde daha kalifiye ve profesyonel işlere de yöneldikleri görülmüştür. Kadınların çalışmasının yaygınlaşması ev içi emeklerini de sorgulamalarına neden olmuştur. Ev işlerinin ve çocuk bakımının, özellikle çift maaşlı ailelerde eşit bir şekilde paylaşılması gerektiği söylemi ise hiçbir zaman ortak bir mütabakat ortamı bulamamıştır. Yapılan araştırmalar erkeklerin gittikçe daha çok ev işi ve çocuk bakımına zaman ayırdıklarını gösterse de, iş bölümünün oranı ve yapılan işlerin niteliği konusunda hala ciddi bir fark vardır ve kadınlar işlerin büyük bir kısmını yapmaya devam etmektedir. (Hochschild ve Machung, 2003: 3) Kadınlar bu konuda eşlerinde yardım alamayınca, ev içi iş bölümünde erkeklerin aktif rol alması yerine hizmet alımı yoluna gidilmiştir. Bu hizmet alımının herşeyi kapsayamadığı, planlama ve karar sorumluluğunun yine kadınlarda olduğu ise yine göz ardı edilmiştir. Buna göre erkeklerin kariyerlerine daha verimli bir şekilde odaklanması için ev ortamı iyileştirilirken, kadınlardan ev işi için kendilerinden ve işlerinden fedakârlık yapmaları beklenmektedir.

Ev işlerinin çeşitli temel boyutları vardır. Bunları satın almak, planlamak, işi yapmak, işle ilgili hizmet alınıyorsa da işin bütün boyutlarını ve hizmet alımını organize etmek ve aile içi duygusal yükü taşımak olarak sınıflandırabiliriz. (Bielby ve Ochoa, 2006: 393) Yapılan araştırmalar ev işinin büyük oranda kadınların yükümlülüğü olduğunu, kadının çalışmasının ise bu durumu değiştirmede göstermekte.

(Shelton, 2006: 376) Ayrıca pandemi sürecinde ev işlerine yardımcı olacak hizmet alımının sekteye uğraması, herkesin evde olması, pandemiye özgü yeni iş ve sorumluluklar nedeniyle için ev işleri ve evdekilerin bakım ihtiyacı da artmıştır. Bunun yanında çocukların okulu eve taşınmış ve bunun sorumluluğunu çocuk okuldayken de alan büyük oranda alan anne, evde daha büyük ve karmaşık bir ev okulu düzeniyle baş etmek zorunda kalmıştır. Ayrıca pandemi sürecinde alınması gereken güvenlik ve hijyen koşullarının sağlanması, yine kadının üzerine ekstra bir yük olarak tanımlanmıştır.

Bunlara ek olarak bütün bu stresli, belirsiz, tehlikeli süreçte evin duygusal yükünü kaldırması, evi neşelendirmesi, evdekilerin karantina koşulları nedeniyle aksayan ve askıya alınan sosyal ilişki ihtiyaçlarını (akrabalık ve arkadaşlık ilişkilerini) alternatif çözümlerle yeniden düzenlemesi, evdekilerin sıkıntılarını ve streslerini anlayışla karşılayıp kendi stres yapmaması beklenmektedir. Bununla beraber pandemi sürecinde hastalanan ya da risk altında olan aile, komşu ve akrabalarla ilgilenmek de kadının görevi olarak addedilmektedir.

Bütün bu sürecin neticesinde öncelikle evde daha fazla zaman geçiren erkeklerin ev işi ve çocuk bakımında yükümlülük almaları konusu önemli bir gündem haline gelmiştir. Ev içi roller bu süreçte değişim ve dönüşüme uğramaya başlamıştır. Ancak yapılan çalışmalara göre bu değişim ve dönüşüm oldukça kısıtlı bir kesimde yine kısıtlı bir şekilde gerçekleşmektedir. (Shafer vd., 2020: 523) Bunlardan yola çıkarak pandemi ve karantinanın bize gösterdiği bir diğer önemli sonucun ev işinin kadının işi olarak kabullenilmiş olduğu, kadının çalışmasının bu gerçeği fazla değiştirmedeği görülmektedir. Dolayısıyla kadının kariyeri genel olarak ikinci plandadır ve ev işi, ve eşinin kariyerinden sonra gelmektedir. Ayrıca, ücretsiz bir iş yükü olan ev işinin aynı zamanda görünmez

ve tanımlanmamış olduğu da anlaşılmaktadır. Bu görünmezliğinden dolayı planlama, satın alma, duygusal yük gibi birçok boyutu olan ev işi, hizmet alındığında bile bir anda bitip yok olmamaktadır.

İş yerindeki işlerin eve taşınmasıyla toplumda kadının temel sorumluluğunun ev işi olarak konumlandığı daha bariz bir şekilde görülmüş, kadının evdeki fiziksel varlığı neticesinde kariyeri için ayıracağı zamanından sürekli fedakârlık edip evin düzenine katkı sağlaması beklenmiştir. Bu yeni ortam ve durum kadının kariyerinin erkeğin kariyerinde daha değersiz görüldüğünü açığa çıkaran bir etmen olmuştur.

Sonuç olarak, pandemi süreci sonucu ev işlerinin artışı ve evden çalışma pratiğinin yaygınlığı, çift maaşlı evlerde kariyer, ev hayatı/iş dengesinde ciddi sorunlar açığa çıkarmış, bu süreçteki pratiklere bakıldığında, temel olarak erkeklerin kariyerlerinin öncelendiği kadınların ise ev işi ve çocuk bakımı için işlerinden ve kendilerinden fedakârlık etmeleri beklendiği anlaşılmıştır

Women's Career and Contradictions On Division of Labour at Home During Pandemic Process

TUBA DUMAN

Dr. Lecturer, Social Sciences University of Ankara (ASBÜ), Department of Sociology

ABSTRACT

The COVID 19 pandemic, which has affected the whole world since February 2020, has resulted quarantine measurements and practices. During this new, exceptional process that everyone in the family spends all their time at home, the structure and function of the family also gained new meanings and the intensity and variety of work at home has increased.

The aim of the study is to examine the career balance of men and women in double-earner households during the pandemic process, to examine whether the careers of spouses have priority over each other, taking into account a gender order that housework is considered as responsibility of women mainly. In our research, the structure and transformation of the division of labor within the family, sociological dimensions of women's participation in business life and gender roles will be considered as basic concepts, and the changes and transformations during the COVID 19 pandemic period will be examined.

Modern nuclear family basically expects men to work for the livelihood of the family and for a status within the society. Due to the accelerated industrialization and urbanization process, it has been observed that women firstly joined the work life as a cheap labor force, and then as a result of obtaining education and legal rights,

they also turned to more qualified and professional jobs. The increasing numbers of working women has caused women to question their contribution on domestic labor as well. The statement that housework and childcare should be shared equally, especially in double-earner households, has never found a common consensus environment.

Even the researches show that even men are devoting more and more time to housework and childcare, there is still a significant difference in the proportion of the division of labor and the nature of the work done, and women continue to do a large part of the work. (Hochschild and Machung, 2003: 3) When women cannot get help from their husbands on this issue, purchasing service is preferred instead of men taking an active role in the domestic work department. It has also been ignored that these service cannot cover everything and that the responsibility for planning and decision are still burden of women. Therefore, while the house environment is improved for men to focus their careers more efficiently, women are expected to sacrifice themselves and their jobs for housework.

Housework have several basic dimensions. We can classify these as purchasing, planning, doing the work, if work-related services are purchased, organizing all

aspects of the work and service and carrying the burden of emotional work within the family. (Bielby and Ochoa, 2006: 393) Studies show that housework is largely the responsibility of women, even women is working in a paid work. (Shelton, 2006: 376) Furthermore, due to the interruption of the service procurement to assist help housework during the pandemic process, the fact that everyone is at home, the need for housework and care of the people at home has also increased due to the new housework and responsibilities specific to the pandemic.

Furthermore, the children's school moved home and the mother, who mostly take the responsibility for this while the child is in school too, has to cope with a larger and more complex homeschooling at home. Additionally, the provision of safety and hygiene conditions that must be taken during the pandemic process has been determined as an extra burden basically on the women.

In addition to these, women are expected to conduct the emotional work of the house during this stressful, uncertain and dangerous process, cheering the house, rearranging the social relationship needs of the people (relative and friendship relations) that are suspended and interrupted due to quarantine conditions, understanding the troubles and stresses of the households and not having stress on their own. Furthermore, taking care of family, neighbors and relatives who are sick or at risk during the pandemic process is also considered as the duty of the woman.

As a result of all this process, the issue of taking responsibility for housework and childcare for men who spend more time at home has become an important agenda. Domestic roles have begun to change and transform in this process. However, according to the

studies conducted, this change and transformation takes place in a very limited way in a very limited segment. (Shafer et al., 2020: 523)

Another significant conclusion that the pandemic and quarantine demonstrated us is that housework is accepted as women's work, and even women works in a paid job work does not change this fact much. A woman's career is mostly secondary and comes after housework and her husband's career. It is also understood that housework, which is an unpaid workload, is also invisible and undefined. Due to this invisibility, housework, which has many dimensions such as planning, purchasing, emotional work, does not end and disappear even when a service is bought.

It is seen more clearly that in the society, the main responsibility of the woman is positioned as housework with the moving of the works in the workplace to the house, and as a result of her physical presence at home, she was expected to constantly sacrifice the time she will spare for her career and contribute to the order of the house. The new conditions and situations have been factors that reveal that the women's career is seen as less valuable than the men's career.

To conclude, the increase in housework as a result of the pandemic process and the prevalence of home-office practices have revealed serious problems in the balance of careers and housework in dual-earner households, and it is understood that mainly men's careers are prioritized, even women are expected to sacrifice their careers and themselves for the sake of housework and childcare.

Covid-19 Salgının Hane İlişkilere ve Kadınların Hak Kayıplarına Etkisi

SALIHA OKUR GÜMRÜKÇÜOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Kamu Hukuku Bölümü

ÖZET

1. Araştırmanın Amaç ve Önemi

2019'un son çeyreğinde Çin Halk Cumhuriyeti'nde baş gösteren Yeni Koronavirüs hastalığı (COVID-19), tüm dünyayı hızla etkisi altına aldı. Pandemi niteliğini kazanan virüsle birlikte özelden genele birçok alanda değişikliğe maruz kaldık. Virüsün yayılmasını durdurmak için alınan önlemler sosyal mesafe, uzaktan iletişim ve karantina gibi yeni pratikler seri bir şekilde hayatlarımıza dahil oldu. Ülkemizde virüsün ilk kez tespit edildiği 11 Mart 2020 tarihinden itibaren tedbir uygulamaları somut bir boyut kazandı. Okullar uzaktan eğitim sistemine geçti. İnsanların yakın temasa elverecek şekilde toplanabileceği mekanlar geçici olarak kapatıldı. Seyahat ve ulaşım kısıtlamaları getirildi. Çeşitli sektörlerde çalışanlar işlerini evden yürütmeye başladı. "Hayat eve sığar" sloganıyla vatandaşlar olabildiğince evden çıkmamaya teşvik edildi.

Hayatı eve sığdırabilmek aynı zamanda, bir yandan iş ve okul yükümlülüklerini evden yürütmeye çalışırken öte yandan aile içi dinamikleri sağlıklı bir düzeyde tutmak anlamına da gelmekteydi. Karantina koşulları bir çoğumuzun ev düzenini yeniden yapılandırdı. Hane içi ilişkiler ve rol dağılımları da yeni düzenden nasibini aldı. İletişimsizliğin hüküm sürdüğü ailelerde ise boşanma ve şiddet gibi toplumsal düzeyde ele alınması gereken problemler çözüm bekleyen alanlar arasındadır.

Çalışmamızda COVID-19 süreciyle birlikte aile ilişkilerinde yaşanan gelişmelerin hem hane içi adalet sistemine nasıl yansıdığını hem de bu sistemi nasıl yansıttığını tespit etmeyi amaçlıyoruz. Kişisel adalet algısının toplumsal cinsiyet normlarıyla nerede kesiştiğini belirleyip bunları sosyal adalet ışığında tahlil etmek istiyoruz. Son kertede salgının, kadınların hak kayıplarına etkisini ölçmeyi hedefliyoruz. Çalışmamız iki ana bölüm olarak tasarlanmıştır. İlk bölümü, hak ve adalet kavramını tartışacağımız kuramsal çerçeve oluşturacak. İkinci bölümde ise bu çerçevenin uygulama ayağını temsil edecek olan anket çalışmamıza yer vereceğiz. Bu bölümleri takiben anket sonuçlarını ele alıp sosyal politikalar bağlamında meseleye dair önerilerde bulunacağız.

2. Kuramsal Çerçeve

Sosyal bilimlerde adalet tartışmalarına çokça yer verilmiştir. Kavramın anlamsal ve işlevsel boyutu farklı zaviyelerden ele alınabilir. Mesela felsefe tartışmalarında adalete nesnel bir gerçeklik anlamı

yüklenebilir. Psikolojik çalışmalarda ise adaletin algılanış biçimlerine odaklanıldığı görülür (Mayer, 2009). Bir başka ayırım da adalet mefhumunun, sosyal adalet adı altında tartışıldığı pasiflikten aktifliğe, tekillikten çoğulluğa, soyutluktan somutluğa doğru evrilen bir yüzü olduğudur (Çakır, 2017).

Adalet tartışmalarında geliştirilen bir düşünce de bölüşümsel veya dağıtımsal adalet (distributive justice) kavramıdır. Geniş anlamıyla kavram; iktisadi, içtimai vesair teati ve ilişkilerde menfaatlerin, hakların ve sorumlulukların dağılımını irdeler. Bu vecihle de toplumsal cinsiyet araştırmalarında ve hane içi adalet tartışmalarında kuramsal çerçeve olarak karşılık bulmuştur (Olsaretti, 2018).

Dağıtımsal adalet mefhumuna sosyal psikoloji bağlamında yer veren Baxter ve arkadaşları (2012; 2015a; 2015b), eşler arasında rol dağılımı ve adalet(sizlik) algısının zamanla kritik olaylara bağlı olarak değişiklik gösterebileceğini belirtirler. Çalışmamızda bu yargıyı hayatın akışında önemli bir olay olan COVID-19 salgını üzerinden ele alacağız. Ardından Chambers'ın (2004) cinsiyetler arası dağıtımsal adaleti sosyal politikalar bağlamında tartıştığı çalışmasına değinerek kişisel adalet algısı ve sosyal adalet arasındaki ilişkiyi tahlil edeceğiz. Son olarak, Topçu'nun (2020) COVID-19 bağlamında yeni babalık kavramına dair görüşlerine değinecek, burada sunulan önerilerin cinsiyetler arası sosyal adaleti sağlamada önemini vurgulayacağız.

3. Yöntem ve Uygulama

Çalışmanın uygulama kısmında, Bilgisayar Destekli Mobil/Cep Telefonu Anketi (CAMI) yöntemiyle gerçekleştirdiğimiz anketten elde edilen verileri analiz edeceğiz. Bu aşamada katılımcıların, COVID-19 sürecinde (ve bilhassa karantina şartları altında) hane içi menfaat, hak ve sorumluluklarını, cinsiyetler arası dağılımına dair algılarını ölçüleceğiz. Ayrıca sürece dair (şiddete ve/veya mobbinge maruz kalma gibi) olumsuz sonuçların cinsiyetler arası dağılımını tespit etmeye çalışacağız. Araştırmanın evrenini COVID-19 sürecinde

Türkiye'de internet kullanan hane üyeleri oluşturmaktadır.

Anket sorularımızı, "Pandemi ve Hane İçi Rol Dağılımı", "Pandemi ve İş Gücü" ve "Pandemi ve Hane İçi İlişkiler" olmak üzere üç başlık altında derledik. İlk başlık dahilinde pandemi sürecinde hane içi rol dağılımında değişiklik olup olmadığını tespit etmeye yönelik çoklu seçmeli sorular hazırladık. Katılımcılara, bu süreçte hane fertlerinden kimlerin ne kadar yeni rol üstlendiğini, çocuk ve/veya hasta bakımını aile içinde hangi ferdin ne kadar üstlendiğini, çocukların uzaktan eğitim programlarını hangi ferdin ne derecede yönettiğini sorduk. Ayrıca ev halkı için yemek, temizlik ve ev düzeninde hangi ferdin ne kadar görev üstlendiğini ve hane içi rol dağılımının ne derece adil olarak algılandığını ölçmeye yönelik beşli Likert tipi sorular hazırladık.

"Pandemi ve İş Gücü" başlığı altında hane içinde rol dağılımını ekonomik açıdan ele almak istedik. Katılımcılara, pandemi sürecinde ailenin ücretli çalışan fertleri arasında işten ayrılma durumu olup olmadığını, olduyorsa bu durumu yaşayanın hangi fert(ler) olduğunu çoklu seçmeli sorular şeklinde sorduk. Ayrıca bu fertler arasında mobbing, yani iş yerinde psikolojik taarruza veya yıldırıma maruz kalan aile üyeleri olup olmadığını, olduyorsa hangi ferdin ne sıklıkta böyle bir durum yaşadığını tespit etmek amaçlı çoklu seçmeli ve beşli Likert tipi sorular hazırladık.

Son olarak, "Pandemi ve Hane İçi İlişkiler" başlığı altında, sürece dayalı olarak hane içi ilişkilerde gerginlik artışı olup olmadığı, şiddet olaylarının yaşanıp yaşanmadığı, yaşandığı takdirde mağdurun hangi aile ferdi olduğu ve herhangi bir yardım talebinde bulunup bulunmadığını çoklu seçmeli sorular aracılığıyla tespit etmeyi amaçladık. İlişkilerde yaşanabilecek olumsuz seyrin yanı sıra olumlu iletişim seyrini de ölçmek önemli olacağı için katılımcılara bu süreçte aile içi paylaşım, sohbet ve birlikte yapılan aktivitelerde artış olup olmadığını sorduk.

The Impact Of The Covid-19 Outbreak On Domestic Relations and Women's Loss Of Rights

SALİHA OKUR GÜMRÜKÇÜOĞLU

Dr. Faculty, İstanbul Medeniyet University, Public Law

ABSTRACT

1. Purpose and Importance of the Research

The new coronavirus disease (COVID-19) which initiated in the last quarter of 2019 in People's Republic of China, took the whole world rapidly under its influence. With the virus, which has become a pandemic, we have been exposed to changes in many areas from special to general. Measures taken to stop the spread of the virus, new practices such as social distancing, remote communication and quarantine were swiftly introduced to our lives. Since March 11, 2020, when the virus was detected for the first time in Turkey, precautionary practices have gained a concrete dimension. Schools have switched to the distance education system. Places where people could gather to allow close contact were temporarily closed. Travel and transportation restrictions were imposed. Employees in various sectors started to work from home. Citizens were encouraged not to leave the house as much as possible with the slogan "Life can fit into a home".

Being able to fit life into the home also meant keeping family dynamics at a healthy level while trying to carry out work and school obligations from home. Quarantine conditions restructured the home for many of us. Relationships and roles within the household also got their share from the new order. In families where lack of communication prevails, problems such as divorce and violence that need to be addressed at the social level are

among the areas awaiting solutions.

In our study, we aim to determine how the developments in family relationships with the COVID-19 pandemic reflect both on the domestic justice system and how it reflects this system. We want to determine where the perception of personal justice intersects with gender norms and analyze them in the light of social justice. Finally, we aim to measure the impact of the pandemic on women's loss of rights. Our study is designed as two main parts. The first part will constitute the theoretical framework in which we will discuss the concept of rights and justice. In the second part, we will include our questionnaire, which will represent the implementation part of this framework. Following these parts, we will consider the survey results and make suggestions on the issue in the context of social policies.

2. Theoretical Framework

Justice debates are widely covered in social sciences. The semantic and functional dimensions of the concept can be handled from different angles. For example, an objective reality can be attributed to justice in philosophical debates. In psychological studies, it is observed that the focus is on perception of justice (Mayer, 2009). Another distinction is that the concept of justice evolves from passive to active, from singularity to plurality, from abstraction to concreteness when

discussed under the name of social justice (Çakır, 2017).

One thought developed in justice debates is the concept of distributive justice. The concept in a broad sense examines the distribution of interests, rights and responsibilities in economic, social and other exchanges and relations. In this respect, it has found its response as a theoretical framework in gender research and in discussions of domestic justice (Olsaretti, 2018).

Using the concept of distributive justice in the context of social psychology, Baxter et al. (2012; 2015a; 2015b) state that the distribution of roles and the perception of justice (lack of justice) between spouses may change over time depending on critical events. In our study, we will discuss this judgment over the COVID-19 pandemic, which is an important event in the flow of life. Then, we will analyze the relationship between perception of personal justice and social justice by referring to Chambers' (2004) study in which he discusses distributive justice in the context of social policies. Finally, we will touch on Topçu's (2020) views on the new concept of fatherhood in the context of COVID-19 and highlight the importance of the recommendations presented there in achieving social justice between the genders.

3. Method and Implementation

In the implementation part of the study, we will analyze the data obtained from the questionnaire we conducted using the Computer Aided Mobile/Cell Phone Survey (CAMI) method. At this stage, we will measure the participants' perceptions of their household interests, rights and responsibilities, and the distribution between genders during the COVID-19 pandemic (and especially under quarantine conditions). In addition, we will try to determine the distribution of negative consequences of the process (such as exposure to violence and/or mobbing) between genders. Household members using the internet during the COVID-19 pandemic form the population of the research.

We have compiled our questionnaire questions under three headings: "Pandemic and Household Role Distribution", "Pandemic and Workforce" and "Pandemic and Household Relationships". Under the first heading, we prepared multiple-choice questions to determine whether there is a change in the distribution of roles within the household during the pandemic. We asked the participants to what extent the family members played a new role in this process, how much each family member took care of the child and/or patient care, and to what extent which individual managed the distance education programs of the children. In addition, we prepared five-point Likert-type questions to measure which individual had assumed, and how many, duties in cooking, cleaning and housekeeping, and to what extent the distribution of roles in the household was perceived as fair.

Under the title of "Pandemic and Workforce", we wanted to deal with the distribution of household roles from an economic perspective. We asked the participants in the form of multiple-choice questions whether anyone in the household among wage earning workers has left work, and if they have, which member it was. In addition, we prepared multiple-choice questions and a five-point Likert type questions to determine whether any members experienced psychological attack or intimidation; mobbing at work, and how frequently this member experienced such mobbing.

Finally, under the heading of "Pandemic and Household Relations", we aimed to determine whether there is an increase in tension in household relations based on the process, whether there are violent incidents, which family member is the victim, and whether any request for help is possible through multiple-choice questions. Since it will be important to measure the positive course of communication as well as the negative course that may be experienced in relationships, we asked the participants whether there was an increase in family exchanges, conversation and joint activities during this period.

I. OTURUM

Salon B - Pandemi ve Çalışma Hayatı

04 MART 2021

Covid-19 ve Sonrası Süreçte Mesleklerin Dönüşümü ve Kadınlar

ELİF HAYKIR HOBİKOĞLU

Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İktisat Bölümü

ÖZET

Salgın sonrası oluşan istihdam temelli tecrübeler göstermektedir ki duygusal zeka, yaratıcılık, yeniden öğrenme, empati kurma, teknoloji geliştirme, adaptasyon dayanıklılığı, dijital kıvraklık yeteneği, sınıflandırarak sorun çözme becerisi, zihinsel esneklik, soyut düşünme becerisi gelecekte ihtiyaç duyulan istihdam yapısını destekleyici nitelikler olacaktır. Türkiye’de buluna 21 milyon kişi yetkinliğini teknoloji tabanlı yenileyerek işine devam edebilecektir. İstihdam bazında en büyük artış % 39 ile sağlık bakım, sosyal yardım temelli mesleklerde olacak; en büyük azalış ise %45 ile idari işler ve destek hizmetlerinde olacaktır. Gelecekte istihdam verimliliği için anlam yaratma süreci, kapsayıcılık ve çeşitlilik önem kazanacaktır. Bu noktada kadınların güçlenerek çıkması, toplumsal cinsiyete duyarlı müdahale araçları kullanılarak olacaktır. Ev, çocuk, yaşlı, hasta bakımı kadınlar üzerinde ev- iş dengesini bozmayacak nitelikte olmalıdır. Salgın süresince ev içi çalışma ve evde geçirilen zamanın artmasının kadınlar üzerindeki etkisini incelemek için eşitlik endeksi kullanımı yaygınlaştırılmalıdır, Krizin etkilerini görünür kılmak için veri toplayıp politika geliştirmek etkin hale gelmelidir. İstihdam piyasasında, 2022 yılına kadar 75 milyon pozisyon yok olacak buna karşılık 133 milyon yeni iş fırsatı doğacaktır.

Biyoteknoloji, yapay zeka mühendisliği, biyomedikal mühendisliği, tıbbi danışmanlık, dijital içerik uzmanlığı, kişiselleştirilmiş eğitim danışmanlığı, dijital terzi, zihin transfer uzmanı, revivalist, çöp mühendisliği, dijital dedektiflik, tarım ve beslenme uzmanlığı, drone pilotluğu, geriatri uzmanlığı, dijital muhasebecilik, dijital oyun tasarımcılığı, evde hasta bakım uzmanlığı, holografik tasarım uzmanlığı, kentsel tarım uzmanlığı, bilgi güvenliği analisti, sanal avukatlık, dijital terapist, karbon mühendisliği gibi alanlar geleceğin mesleklerin de ilk sırada olacağından yapabilirlik ve fırsatlara hazırlıklı olma noktasında sürekli eğitim önem kazanacaktır. Cinsiyete bağlı önyargıyı azaltmak için verimliliğe odaklanmak ve hayat boyu öğrenme parametrelerinden yararlanmak önemli fırsatlar yaratacaktır.

Transformation Of Professions and Women During and Post-Covid-19

ELİF HAYKIR HOBİKOĞLU

Prof. Dr., İstanbul University, Faculty of Economics, Department of Economics

ABSTRACT

Employment-based experiences after the pandemic point out that emotional intelligence, creativity, re-learning, empathy, technology development ability, adaptation resilience, digital agility, problem-solving ability by classification, mental flexibility, and abstract thinking skills will be the qualities that support the employment structure needed in the future. In Turkey, 21 million people will be able to continue working by renewing their technological competencies. In terms of employment, the highest increase will be in healthcare and social assistance-based occupations by 39%, while the highest decrease will be in administrative affairs and support services by 45%. This means the creation process, inclusiveness and diversity will gain importance for efficiency of employment in the future. At this point, empowerment of women will only be achieved by using gender-sensitive intervention tools. Homecare, childcare, elderly and sick care should be of a nature that does not disturb the balance between home and work for women. The use of the equality index should be widespread to examine the effects of the increase in domestic work and time spent at home during the pandemic for women. Collecting data and developing policies in order to make the effects of the crisis visible should become more effective. In the employment market, 75 million positions will disappear by 2022, whereas 133 million new job opportunities will arise.

Continuous education will gain importance in terms of capability and being prepared for opportunities in fields such as biotechnology, artificial intelligence engineering, biomedical engineering, medical consulting, digital content expertise, personalized education consultancy, digital tailoring, mind transfer specialists, revivalists, garbage engineering, digital detectives, agriculture and nutrition expertise, drone piloting, geriatric specialists, digital accountancy, digital game design, home patient care expertise, holographic design expertise, urban agriculture expertise, information security analysts, virtual lawyers, digital therapists, carbon engineering will be at the top of the future's professions. Focusing on productivity and benefiting from lifelong learning parameters to reduce gender bias will create significant opportunities.

Pandemi Sürecinde Kadın Öğretmenlerin Sorunları: Zonguldak İli Örneği

EMEL İŞTAR IŞIKLI

Doç. Dr., Düzce Üniversitesi, İşletme Fakültesi

ÖZET

Bu araştırma ile eğitim kurumlarında çalışan kadınların Covid 19 pandemi sürecine yönelik görüşlerinin alınması ve yaşamış oldukları sorunların tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın örneklemini Zonguldak ilinde bulunan 24 kadın öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden derinlemesine mülakat tekniği kullanılarak yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda katılımcıların tamamının evlerinde uzaktan eğitim yaptığı tespit edilmiştir. Katılımcılara pandemi sürecinin kendilerine ne anlam ifade ettiği sorulduğunda, çoğunluğu (13 kişi) tedirginlik, temizlik saplantısı, korku, stres kaygı, endişe gibi psikolojik sorunlardan bahsetmiştir. Yapılan görüşmelerin sonucunda elde edilen bulgulara göre özellikle evli olan kadın öğretmenlerin pandemi sürecinde çok yorulduğu ve desteğe ihtiyacı olduğu ortaya çıkmıştır.

ANAHTAR KELİMELER: Öğretmen, Kadın, Çalışan Kadınlar, COVID 19 Salgını

Problems of Women Teachers During The Pandemia Process: Case of Zonguldak

EMEL İŞTAR IŞIKLI

Doç. Dr., Düzce University, Faculty of Business

ABSTRACT

In this study, it is aimed to determine problems women teachers have experienced during pandemic. In addition it is aimed to get opinions about the covid 19 pandemic process of the women teachers in educational institutions. The sample of the study is composed of 24 women teachers in the Zonguldak province. In the study, in-depth interview technique was used as qualitative research methods. As a result of the study,

it was determined that all of the participants were doing online education at home. When we asked what the pandemic process, the majority (13 people) mentioned the psychological problems such as anxiety, obsession with cleaning, fear, stress, anxiety, etc. At the end of this study, it was determined that the married female teachers are very tired during the pandemic process and need support.

KEYWORDS: Teacher, Woman, Working Women, COVID 19 Pandemia

Covid Sürecinde Tek Ebeveyn Hemşire Annelerin Yaşadığı Güçlükler

UZMAN-HEMŞİRE SEHER KAYA

Eskişehir İl Sağlık Müdürlüğü

ÖZET

COVID süreci tüm dünyayı hazırlıksız yakalamış ve insan yaşamını durma noktasına getirmişken durumdan en çok etkilenen grup şüphesiz ki sağlık çalışanlarıdır. Hastalarla en çok vakit geçiren sağlık çalışanı olan hemşireler de bu süreçte gece gündüz demeden insanüstü gayretlerle görevlerinin başındalar (Cotton 2020). COVID sürecinin bilinmezliği nedeniyle toplumsal ve bireysel stresler bu kadar yüksekken hemşireler yaşamak ve yaşatmak arasında ince bir çizgide görev yapmaktadırlar. Ancak tüm bu çabanın içinde hemşirelerin de kendi sağlık riskleri ve özel birer hayatları olduğu görmezden gelinmektedir (Saatçi 2020, Labrague 2020).

Hemşirelik mesleği hali hazırda özveri gerektiren, stresli, risk düzeyi yüksek ve çalışma süreleri itibari ile zor bir meslektir (Chen 2015, Lu at all 2005). Ayrıca hemşireliğin kadın ağırlıklı bir meslek olduğu düşünüldüğünde başta çocukları ve ailesi olmak üzere birçok ekstra sorumluluk alanı olduğu da aşırıdır. (Durmuş 2007). Özellikle nöbetli ve ağır çalışma şartları hemşirelerin yaşam şartlarını zorlaştırmaktadır (Uğur 2011). Bu şartların üzerine yaşanan boşanma veya eşin ölümü vakaları hemşirelerin içinde buldukları sistemi çökertmekte ve hayatlarını yeniden inşa etmelerini gerektirmektedir (Kavşut 2016, Uğur 2011). Kadın ve anne olmaları dolayısıyla çocuklarının sorumluluklarını çoğunlukla kendi başlarına almaktadırlar. Bu durumda ise 'tek ebeveynlik' kavramı yaşamlarına dahil olmakta ve hayatlarında yeni bir mücadele alanı açılmaktadır (Cebeci 2009, Güney 2016). Çünkü ailevi sistemin çöküşü çocuklar için de sosyal, psikolojik, akademik ve maddi birçok alanda yapılandırma sürecini gerektirmektedir (Cebeci 2009, Sağlam 2011). Aynı zamanda iş hayatları da devam eden hemşire anneler çoğunlukla kendi sorunlarını görmezden gelerek çocuklarının iyilik halini sağlamak ve artırmak için çabalamaktadırlar. Bu durum hemşirelere büyük rol düşen COVID süreci çerçevesinde değerlendirildiğinde; tek ebeveyn olan hemşireler için durumun daha ağır olduğu açıktır. Hemşire anneler bir yandan COVID sürecinin getirdiği artan sorumlulukları ile aktif bir şekilde mücadele ederken kendi özel yaşamlarındaki sorun ve sorumluluklarla baş etmelerini sürdürmek zorundalar. Çünkü tek ebeveyn olarak çocuk/çocuklarının sorumluluklarını büyük oranda üstlenen hemşire annelerin COVID sürecinde yaşayacağı korkuların başında kendi sağlığını kaybetmek gelecektir (Pappa 2020). Kendi sağlığı yerinde olmalı ki çocuk/çocuklarına karşı sorumluluklarını yerine getirirken mesleğinin gerektirdiği sorumlulukları da aktif bir şekilde yerine getirebilsin. Ancak durum böyleyken çocuklarını göremeyen sağlık çalışanları olduğunu biliyoruz (Karasu, 2020). Yine

yapılan çalışmalarda COVID sürecinde hemşirelerde uyku bozukluğu, depresyon ve anksiyete semptomlarının yaygın olduğu vurgulanmıştır (Zhi-hao Tu, 2020, Luo 2020, Mo 2020, Pappa 2020). Ayrıca COVID nedeniyle yaşamını yitiren birçok hastaya bakım verirken kendi psikolojik sağlıklarının nasıl korunacağı ayrı bir sorun olmaktadır (Karasu, 2020). Bu nedenle hemşirelerden insanüstü bir çabayla COVID ile toplumsal mücadeleye destek olmaları beklenirken onları kendi özel durumları içerisinde anlamak, değerlendirmek, kurumsal ve toplumsal çabalarla onlara destek olabilmek önemli bir konudur.

Literatür incelendiğinde hemşire ve sağlık çalışanlarının COVID sürecinden etkilenmelerini konu alan çalışmalar mevcuttur (Karasu 2020 Labrague 2020, Duncan 2020, De Bier 2020, Foster 2020, Luo 2020, Pappa 2020). Ancak bu süreçten "tek ebeveyn" hemşire annelerin nasıl etkilendiğini inceleyen çalışma yoktur. Bu noktada çalışma sonuçları, COVID sürecinin en aktif emekçi kadınlarından olan "tek ebeveyn" hemşire annelerin yaşadığı zorlukları anlamak ve çözüm önerileri üretmek açısından uygulamaya ve literatüre önemli katkılar sunacaktır.

Yöntem

Çalışma COVID sürecinde tek ebeveyn hemşire annelerin yaşadığı zorlukları anlamak ve çözüm önerileri üretmek açısından hemşirelerin görüşlerini belirlenmesi amacıyla derinlemesine bireysel görüşme yöntemi kullanılarak niteliksel desende yapılmıştır. Çalışmada, araştırmacının evrenini Eskişehir İl Sağlık Müdürlüğü bünyesinde görev yapan, boşanmış veya eşi vefat etmiş, çocuk sahibi olan ve çalışmaya katılmayı kabul eden hemşire anneler oluşturmuştur. Nitel araştırmalarda, araştırma kapsamına alınacak kişi sayısına ilişkin kesin bir kural belirtilmemektedir (Kübetlioğlu 2008). Bu nedenle çalışmada veri doygunluğuna ulaşılmış olduğuna inanılan 7 hemşire anne ile çalışma tamamlanmıştır.

Çalışma verileri araştırmacı tarafından literatür taranarak hazırlanmış hemşire annelerin sosyo demografik

özelliklerini içeren "Kişisel Bilgi Formu" ve COVID sürecinde tek ebeveyn olmak sorununun hemşireye ve çocuklara olan etkilerini inceleyen yarı yapılandırılmış sorulardan oluşmuş "Nitel Görüşme Formu" ile toplanmıştır. Veriler derinlemesine görüşme tekniği kullanılarak araştırmacı tarafından COVID önlemleri çerçevesinde birebir, gözlemci ve raportör kullanmadan yapılmış ve ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Görüşmelerde süre standart olmamakla birlikte veri doygunluğuna ulaşılması hedeflenmiş ve ortalama 20-45 dakika arası sürmüştür. Görüşmeler bittikten sonra araştırmacı tarafından ham dökümleri yapılan verilerin ve içerik analizi üç uzman tarafından yapılmıştır. Yapılan içerik analizi sonrasında nitel veriler temalar ve alt temalar halinde sunulmuştur.

Bulgular

Çalışmaya 7 tek ebeveyn hemşire anne dahil edilmiştir. Hemşirelerin yaş ortalaması 41.1, hemşirelerden 2'si bir çocuğa sahip, 4'ü iki çocuğa sahip, 1 tanesi 3 ve üzeri çocuğa sahiptir. Hemşire annelerin 2'si eşi vefat ettiği için, 5'i de eşi ile boşandığı için tek ebeveyn olmak durumundadırlar.

Çalışmadan elde edilen veriler 5 tema ve alt temalar altında toplanmıştır (Tablo 1).

Tek ebeveyn hemşire annelere COVID sürecinde hissettikleri sorulduğunda; kendilerinin COVID' e yakalanıp, yoğun bakıma yatmaktan ve ölmekten çok korktuklarını ifade etmişlerdir. Ölümünden korkmalarının sebebini ise; kendileri için değil çocuklarının ne olacağına yönelik yoğun endişe yaşadıkları, kendileri ölürlerse çocuklarının kimsesiz kalacakları, hiç kimse çocuklarına kendileri gibi bakamayacağı için çocukların geleceğine yönelik yoğun stres ve korku yaşadıkları şeklinde açıklamışlardır. Ayrıca bu duyguyla birlikte geceler boyu uyuyamadıklarını ifade etmişlerdir. Yine COVID sürecinin belirsizliğinin de durumu daha güç hale getirdiğini vurgulamışlardır.

Tek ebeveyn hemşire annelere COVID sürecinde çocuklarının durumları sorulduğunda ise; COVID sürecinde

hastanede ve sahada aktif olarak çalışıyor olmaları dolayısı ile çocuklarına virüs bulaştırma endişesi nedeniyle eve gelseler bile sosyal mesafe kurallarına uyduklarını ve çok özlemelerine rağmen onlara sarılamadıklarını dile getirmişlerdir. Bu yüzden sosyal mesafe çocuklarla aralarına duygusal mesafe girmesine de neden oluyor şeklindeki açıklamaları dikkat çekicidir. Ayrıca çocuklar, annelerinin riskli koşullarda çalıştığını bildikleri için onlar için endişelendiklerini belirtmişlerdir. Tek ebeveyn hemşire anneler çocukları için endişelenirken çocukların da anneleri için endişelenmelerinin çok acı verici olduğunu ifade etmişlerdir.

Tek ebeveyn hemşire annelere COVID sürecinde çalışma şartları sorulduğunda; büyük bir yoğunluğunun görev yerlerinin değiştiğini, fiyasyon ekiplerine alındıklarını, çalışma sürelerinin çok uzun, dilenme sürelerinin ise çok kısa olduğunu ve izinsiz bir şekilde çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Yine kullanılan ekipmanlarla birlikte zor ve yorucu şartlarda çalıştıklarını vurgulamışlardır.

Tek ebeveyn hemşire annelerin görevlerini yerlerine getirirken sosyal sorumluluk hissettikleri görülmüştür. COVID sürecinde kendi rollerini yangın veya depreme müdahale gibi değerlendirmeleri dikkat çekici olmakla birlikte sürecin çok fazla uzamamasını ümit ettiklerini dile getirmişlerdir. Çünkü hayata karşı yoğun sorumlulukları nedeniyle yeterince yorgun olmaları dolayısıyla bu tempoya daha ne kadar dayanabileceklerini bilmediklerini ifade etmişlerdir.

Tek ebeveyn hemşire annelerin üzerinde durdukları bir diğer konu ise; tek ebeveyn bir kadın olarak gece saat 03 ve 04 gibi fiyasyon çalışmasından eve dönerken komşular ne der düşüncesiyle çekinmeleridir.

Tek ebeveyn hemşire annelere COVID sürecinde çalışma şartlarınızda bir kolaylık sağlandı mı sorusuna, "hayır" diye cevap vermişlerdir. Her hemşire ile eşit koşullarda çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Kurumda beklentileri sorulduğunda ise; COVID' den vefat eden sağlık personelinin "şehit" sayılması hususunda destek

beklediklerini söylemişlerdir. Bu sayede arkada kalan çocukları için devletin destek olacağını dile getirmişlerdir. Ayrıca kronik rahatsızlığı ve sakatlığı olan hemşireler için bu süreçte bir kerelik erken emeklilik çıkarılmasını istediklerini ifade etmişlerdir.

Sonuç

Çalışmanın sonuçlarından elde edilen bulgularla birlikte "tek ebeveyn" hemşire annelerin COVID sürecinin sağlık sistemi üzerine olan yükünden yoğun şekilde etkilendikleri görülmüştür. Bu süreçte düzenlenecek sosyal destek politikaları ile "tek ebeveyn" hemşire annelere devlet ve kurumsal anlamda destek olunması önerilmektedir.

Challenges Of Single Parent Nurse Mothers During The Covid Pandemic

SPECIALIST-NURSE SEHER KAYA

Eskişehir Provincial Health Directorate

ABSTRACT

Introduction

The COVID period has blindsided the whole world and human life has come to a standstill.

Healthcare providers are undoubtedly the group most affected by this situation. Nurses, who are the healthcare providers who spend the longest time with patients, have been striving day and night with superhuman efforts (Catton 2020). Due to the uncertainty of the COVID period, social and individual stresses are so high that nurses work on a thin line between living and staying alive. However, among all these efforts, it is ignored that nurses have their own health risks and private lives (Saatçi 2020, Labrague 2020).

The nursing profession is already a difficult profession that requires dedication, is stressful, has a high risk level and is difficult due to working hours (Chen 2015, Lu et al. 2005). In addition, considering that nursing is a female-dominated profession, nurses obviously have many extra responsibilities, especially their children and families. (Durmuş 2007). In particular, shift work and heavy working conditions make living conditions difficult for nurses (Uğur 2011). Divorce or death of a spouse under these conditions collapses the system they are in and requires them to rebuild their lives (Kavşut 2016, Uğur 2011). Since they are women and mothers, they

mostly assume the responsibilities of their children on their own. In this case, the concept of 'single parenting' is included in their lives and creates a new field of struggle in their lives (Cebeci 2009, Güney 2016). Because the collapse of the social system requires restructuring the process in many social, psychological, academic and material fields for children (Cebeci 2009, Scott 2011). Nursing mothers, who continue their business life at the same time, mostly ignore their own problems and strive to ensure and increase the wellbeing of their children. When the crucial role nurses have to play is considered during the COVID period, it is obvious that this is heavier for nurses who are single parents. Nurse mothers must continue to cope with the problems and responsibilities in their private lives while actively tackling the increasing responsibilities of the COVID period. Because, as a single parent, nursing mothers, who take on the responsibilities of their child/children to a great extent, might experience the loss of their health is among the primary fears during the COVID period (Pappa 2020). Their own health should be in good condition so that they can fulfill their responsibilities for their child/children while actively fulfilling their professional responsibilities. However, we know that there are healthcare providers who cannot see their children during these times (Karasu 2020). Again, in the studies conducted, it was emphasized that sleep disorders, depression and anxiety symptoms are common

in nurses during the COVID period (Zhi-hao Tu 2020, Luo 2020, Mo 2020, Pappa 2020). In addition, while providing care to many patients who lost their lives due to COVID, how to protect their own psychological health becomes a separate problem (Karasu 2020). Therefore, while nurses are expected to support the social fight against COVID with superhuman efforts, it is an important issue to understand and evaluate them in their own special circumstances and to support them with institutional and social efforts.

When the literature is reviewed, there are studies on the effects on nurses and healthcare providers during the COVID pandemic (Karasu 2020, Labrague 2020, Duncan 2020, De Bier 2020, Foster 2020, Luo 2020, Pappa 2020). However, there is no study examining how 'single parent' nurse mothers were affected by this process. At this point, the results of the study will provide important contributions to the practice and literature in order to understand the difficulties faced by 'single parent' nurse mothers, who are among the most active working women of the COVID pandemic.

Method

The study was conducted with a qualitative pattern using an in-depth individual interview method in order to understand the challenges faced by single parent nurse mothers and to find solutions and also determine the views of nurses about their work during the COVID period. In the study, the population of the study consisted of nurse mothers who were working within the Eskişehir Provincial Health Directorate, who were divorced or whose husbands had passed away, who had children, and who agreed to participate in the study. In qualitative research, there is no exact rule regarding the number of people to be included in the scope of the study (Kübetlioğlu 2008). Therefore, the study was completed with 7 nurse mothers, as it was believed that data saturation was achieved.

The study data were collected by the researcher through a 'Personal Information Form' prepared by scanning the literature and containing the socio-demographic characteristics of the nurse mothers, and with a 'Qualitative Interview Form', which consists of semi-structured questions examining the effects of being a single parent during the COVID period on nurses and children. Using the in-depth interview technique, the data were acquired by the researcher within the framework of COVID precautions, without one-on-one interviews and without using an observer and reporter, and recorded on a tape recorder. Although the duration of the interviews is not standard, reaching data saturation was aimed for and lasted on average for 20-45 minutes.

After the interviews were completed, the raw inventory and content analysis of the data were made by three experts. After the content analysis, qualitative data were presented as themes and sub-themes.

Findings

Seven single parent nurse mothers were included in the study. The average age of the nurses is 41.1, two of the nurses have one child, four have two children, and one mother has three or more children. Since two of the nurse mothers' spouses have passed away and five are divorced from their spouses, they have to be single parents.

The data obtained from the study were collected under five themes and sub-themes (Table 1). When single parent nurse mothers were asked about their feelings during the COVID period;

they mentioned that they were very afraid of getting infected with COVID, staying in intensive care, and dying. The reason for their fear of death is not for themselves, but an intense concern for what happens to their children if they pass away. Their children will be orphaned if they

die, since no one can look after their children like they do. They were worried about the future of their children and this caused intense stress and fear. In addition, they stated that they could not sleep all night due to this feeling. They also emphasized that the uncertainty of the COVID pandemic made the situation more difficult.

When single parent nurse mothers were asked about the status of their children during the COVID pandemic, they mentioned that, because they are actively working in the hospital and in the field during the COVID pandemic, they follow social-distancing rules, even if they come home due to concerns of infecting their children, and that they cannot hug them even though they miss them a lot. Therefore, it is striking how social-distancing also causes emotional distance from children. In addition, they stated that children were worried about their mothers because they knew that they were working under risky conditions. Single parent nurses stated that, while mothers were worried about their children, it was very painful for children to worry about their mothers.

When single parent nurse mothers were asked about their working conditions during the COVID pandemic, they stated that the vast majority of them had changed their places of duty, were recruited to filiation teams, their working hours were too long, their resting period was too short, and that they worked without permission. They also emphasized that they work under difficult and tiring conditions with the equipment they used.

It was observed that single parent nurse mothers felt a social responsibility while fulfilling their duties. While it is remarkable that they evaluate their roles in the COVID pandemic like fire or earthquake response teams, they expressed that they hoped that the pandemic would not go on for much longer. Because they stated that they do not know how long they can withstand the current pace because they are tired due to their intense responsibility.

Another issue emphasized by single parent nurse mothers was that they were afraid of what the neighbors will say or will think when they return home at 3 or 4 in the morning after filiation work.

The single parent nurses answered the question of whether their working conditions were improved during the COVID pandemic, and their reply was no. They stated that they work with every nurse under equal conditions. When asked about their expectations in the institution, they said that they expected support for healthcare providers who died from COVID to be considered as martyrs. In this way, they stated that the state would support their children who were left behind. In addition, they stated that they wanted nurses with chronic diseases and disabilities to take one-time early retirement during this period.

Conclusion

It was observed that, according to the findings of the study, 'single parent nurse mothers are heavily affected by the burden of the COVID pandemic on the health system.' With the social support policies to be arranged in this process, it is recommended to support 'single parent' nurse mothers in the state and institutional sense.

Kadınların Uzaktan Çalışma Sistemi Döneminde İş Tatmini İle Mesleki Motivasyonlarının Yapısal Eşitlik Modellemesi İle İncelenmesi

AV. ESRA SOYLU

CEO, Doruk Medya Grup

ÖZET

Koronavirüs (COVID-19) salgını, uluslararası düzeyde yayılmış ve etkisi halen devam eden pandemi sürecidir. Pandemi sürecinin günlük hayata olumsuz yansımalarının yanında çalışma hayatına da etkileri olmuştur. Kamu kuruluşları ve özel işletmeler mevcut işleyişlerinin aksamaması için birçok önlemler almışlardır. Alınan önlemlerden birisi de uzaktan çalışma sistemine geçiş olmuştur. Geçiş sürecinde adaptasyon ve motivasyon konusunda hem çalışanların hem de şirketlerin zorlandığı görülmüştür. Dolayısıyla iş tatmini ve motivasyon konuları uzaktan çalışma sisteminde önemli hale gelmektedir.

Beklenti içinde iş yaşamına katılan kişi, beklentileri gerçekleştikçe çalıştığı yerden ve işinden memnun olmaktadır. Bu duyguya sahip olan kişinin iş tatmin seviyesi artmakta, bununla beraber de motivasyonu da yükselerek, verimliliğinin artması beklenmektedir. Çalışan kişinin verimlilik düzeyinin artması ise çalışılan kurumun verimliliğinin artmasıyla doğru orantılı şekilde artış göstermektedir.

Örgün çalışmada kadının kendisine ayırmış olduğu vaktin pandemi döneminde azalmış olduğu ve iş yükünde ise artış görüldüğü söylenebilir. Ayrıca kadınların iş hayatında üretimdeki etkinliklerinin olumsuz etkilenmiş olduğu da görülmektedir. Bu noktada esnek şeklindeki olumlu bakış açıları yaratan uzaktan çalışma kavramının, araştırmaya katılan 217 kadın tarafından motivasyon ve iş tatmin düzeyine etkileri incelenmiştir (Koparan ve Bekalp, 2020: 151).

ANAHTAR KELİMELER: Uzaktan Çalışma Sistem, İş Tatmin, Motivasyon

Investigation Of Job Satisfaction and Professional Motivation of Women In The Remote Work System Period

AV. ESRA SOYLU

CEO, Doruk Medya Grup

ABSTRACT

The coronavirus (COVID-19) epidemic is a pandemic process that has spread internationally and is still in effect. The process of the pandemic had negative effects on daily life as well as on working life. Public institutions and private enterprises have taken many precautions to keep their current functioning. One of the measures taken was the transition to the remote working system. It has been observed that both employees and companies have difficulties in adaptation and motivation during the transition period. Therefore, job satisfaction and motivation issues become important in the remote working system.

The person who joins the business life in anticipation is satisfied with the place and job as long as his expectations come true. The job satisfaction level of

the person who has this feeling increases, however, it is expected that the motivation will increase and the productivity will increase. The increase in the productivity level of the employee increases in direct proportion to the increase in the productivity of the institution.

It can be said that the time allocated to the woman in the formal study has decreased during the pandemic period and that the workload has increased. In addition, it is observed that the activities of women in production in business life have been negatively affected. At this point, the effects of the concept of remote working, which creates positive perspectives in a flexible form, on motivation and job satisfaction level were examined by 217 women participating in the study.

KEYWORDS: Remote Working System, Job Satisfaction, Motivation

II. OTURUM

Salon A - Pandemi, Edebiyat, Sanat

04 MART 2021

Hastalıkta ve Sağlıkta: Selçuklu Kadınının Rolü, Salgın ve Divriği Şifahanesi

BAŞAK BURCU EKE

Doç. Dr., Adnan Menderes Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü

ÖZET

İnsanlık her yaşadığı salgın sırasında kendinden önce yaşamış olanların ne yaptığını merak etmiş, süreç içinde karşılaştığı sorunları tanımlamak ve çözüm bulmak adına geçmişe bakmak ihtiyacı hissetmiştir. Antik Romalı devlet adamı ve filozof Marcus Tullius Cicero (MÖ106-43) tarihin bu işlevini çok güzel tanımlamıştır. Ona göre "Tarih zamanın tanığı, gerçeğin ışığı, yaşamın hafızası, hayatın öğretmeni ve geçmiş zamanlardan haber getiren bir ulaktır." Bu çalışmada Turan Melek Hatun tarafından 1228-29 M. yılında inşa ettirilmiş Divriği Şifahanesi, tıpkı Cicero'nun ifade ettiği gibi, zamanın tanığı, gerçeğin ışığı, yaşamın hafızası, hayatın öğretmeni ve geçmiş zamanlardan haber getiren bir ulak olarak görülerek Ortaçağ Türk-İslam dünyasında kadının rolü, tıp tarihi ve salgın bağlamında incelenecektir.

İlk bölümde Selçuklu öncesi Ortaçağ İslam dünyasındaki tıp ile ilgili kabullerden ve bunların tıp merkezlerine nasıl yansıdığından söz edilecektir. Tıp tarihi bu çalışmanın kapsamı olmadığından, Divriği Şifahanesi'nin bütün içinde değerlendirmesini yapabilmek adına, bu faaliyetler daha çok zihniyet bağlamında ele alınacaktır. İkinci bölümde Selçukluların tıp merkezi inşa geleneğinde kadınların rolünü anlayabilmek için tarihi kaynaklardaki bilgiler ile sanat eserlerinden hareketle Selçuklu toplumundaki kadınların statüsünün genel bir değerlendirmesi yapılacaktır. Ardından kadının rolü bağlamında Divriği Şifahanesi'nin plan ve süsleme özelliklerinin analizine geçilecektir. Son olarak Ortaçağ'da çok sık görülen salgınlara karşı bir kadın tarafından inşa ettirilmiş Divriği Şifahanesi'nde ne tür tedbirler alındığı ve mimariden takip edilebilen insiyatife bağlı bu durumun aslında Selçuklu toplumunda kadının konumu ile ilgili olduğundan söz edilecektir.

ANAHTAR KELİMELER: Anne Suçluluğu, Yeterince İyi Ebeveynlik, Doğum Sonrası Depresyon, Müslüman Topluluklar

In Sickness and In Health: The Role Of Seljuk Woman, Epidemic and Divriği Hospital

BAŞAK BURCU EKE

Ass. Prof., Adnan Menderes University Tourism Faculty Tourism Guidance Department

ABSTRACT

During every epidemic, humanity wondered what those who lived before them did, and felt the need to look into the past in order to identify the problems they encountered in the process and to find solutions. The ancient Roman statesman and philosopher Marcus Tullius Cicero (106-43 BC) described this function of history very well. According to him, "History is the witness of time, the light of truth, the memory of life, the teacher of life and a messenger bringing news from past times." In this study, the women's role in the Medieval Turkish-Islamic World will be examined within the context of medical history and the epidemic by perceiving Divriği Hospital, built by Turan Melek Hatun in 1228-29 AD, as the the witness of time, the light of truth, the memory of life, the teacher of life and a messenger bringing news from past times, as expressed by Cicero.

In the first part, the medical acceptances in the pre-Seljuk Medieval Islamic world and how these are reflected in medical centers will be mentioned. Since the history of medicine is not within the scope of this study, in order to be able to evaluate the Divriği Hospital as a whole, these activities will be discussed more in the context of mentality. In the second part, a general evaluation of the status of women in Seljuk society will be made, based on the information in historical sources and artwork in order to understand the role of women in the tradition of

building medical centers in the Seljuk period. Then, in the context of the role of women, the plan and decoration features of Divriği Hospital will be analyzed. Finally, it will be mentioned what kind of precautions were taken in the Divriği Hospital, which was built by a woman against the pandemics that were very common in the Middle Ages, and how this situation, which can be seen in the architecture, is actually related to the position of women in Seljuk society.

Ling Ma'nın 'Ayrılış' Romanı Örneğinde Pandemiye Haber Veren Kadınlar

NAGİHAN HALİLOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi, İbn Haldun Üniversitesi, Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü

ÖZET

21. yy her yeni yüzyıl gibi kendi kıyamet beklentilerini de beraberinde getirdi. Yüzyılın ilk 20 senesinde daha çok teknolojik ve ekolojik kıyametleri önceleyen anlatılar üretilirken, Covid ile beraber hastalık anlatılarının izine düşer olduk. Bu arayışta Ling Ma'nın romanı 'Ayrılış' çok da geçmişe gitmeden, 2018 senesinde, Covid'e çok benzer bir ateşli hastalığın dünyaya yayılmasını anlattığı hikayesiyle karşımıza çıkıyor. Bu makale Ma'nın romanının, Covid'le romandaki Shen Ateşi benzerlikleri göz önüne alındığında, neden daha fazla konuşulmadığının sebebiyle, kadınların 'erken uyarı' sistemi olarak adlandırabileceğimiz yetilerinin neden ve nasıl göz ardı edildiğini araştıracaktır. Kadınların hep 'bir sebepten dolayı' – ki bu sebep hemen her seferinde kendilerini içinde buldukları bir kimlik kategorisidir-gördüklerini söylememeleri meselesi, Ma'nın romanının tanıtımını yap(a)mamasına yol açmıştır. Çin kökenli bir Amerikalı olarak, Amerikan başkanın 'Çin virüsü' olarak adlandırdığı virüse benzer bir hastalığı anlattığı bu romanı hakkında, ırkçı söyleme katkıda bulunma endişesiyle konuşmayı reddetmiştir. Fakat roman yakından incelendiğinde, Ma'nın Çin'de başlayan bu hastalığı, Amerikan tüketim mekanizmasının Çin fabrikalarından ve işçilerinden imkansız istemesine bağladığını görürüz. Ma, kendi romanında Amerika'nın 'katkısını' vurgular ama aslında roman tüm dünyanın Çin'deki ucuz işçiliği teşvik ederek bu hastalığın üreyip yayılmasına katkıda bulunduğunu ima eder. Çin'de robotlaşan işçilerin arasında türediğini varsayabileceğimiz bu hastalığın semptomu, gayet hikmetli bir şekilde, insanların en çok yaptığı şeyi tekrar tekrar yapmaya başlamaları, ve bu eylem dışında bir şey yapamamalarıdır. Kadın bir yazarın kadın kahramanının olayları gözlemlediği bir romanda, cinsiyetçi bir yaklaşımla bu tekrar hissini kadınların daha keskin bir şekilde hissettiğini, ya da gözlemlediğini iddia etme eğiliminde olabiliriz, fakat Ma buna meyletmememiz için bu hastalığı kadın ve erkekler arasında eşit olarak dağıtır. Fakat yine de yeniden kurulması beklenen dünyada kadın-erkek ilişkilerinin kendilerini nasıl yeniden ürettiklerinin de ipuçlarını verir.

Women Who Informed The Pandemic In The Example Of Ling Ma's "Severance" Novel

NAGİHAN HALİLOĞLU

Dr. Faculty, İbn Haldun University, Comparative Literature

ABSTRACT

The 21st century introduced its own apocalypse expectations like every new century. While in the first 20 years of the century, more narratives that prioritize technological and ecological doom were produced, together with Covid, and we all started tracking disease narratives. In this quest, Ling Ma's novel "Severance" appears with the story of the spread of a very similar inflammatory illness in the world in 2018, without going too far into the past. This article will explore why, given the similarities between Covid and the Shen Fever, Ma's novel has not been discussed more, and why and how the abilities of women, which can be defined as an "early warning" system are ignored. The fact that women always do not say what they see for 'a reason' - and this reason is always the identity category that they find themselves in - has led Ma to (not) promote her novel. As an American of Chinese descent, she refused to speak about her novel, in which the American president describes a virus-like disease as a 'Chinese virus,' fearing to contribute to the racist discourse. But when the novel is examined closely, we see that Ma attributes this disease that started in China to the American consumption mechanism demanding the impossible from Chinese factories and workers. Ma emphasizes the 'contribution' of the USA in her novel, but indeed the novel implies that the whole world contributed to the reproduction and spread of this disease by promoting

cheap labor in China. The symptom of this disease, which can be assumed to have arisen among the robotic workers in China, is that, quite wisely, people start doing what they do most over and over again, and are unable to do anything but this action. In a novel in which a female author's heroine observes these events, we may tend to argue, in a sexist way, that women feel, or observe, this feeling of repetition more acutely, but Ma distributes this disease equally between men and women, so that we do not see any bias. However, it also provides clues about how male-female relationships reproduce themselves in a world that is expected to be re-established.

Pandeminin Söz Olup Dile Dökülmesi: Klâsik Türk Edebiyatında Salgında Ölen Kadınlara Yazılan Şiirler

ŞEVKİYE KAZAN NAS

Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

ÖZET

İlkçağlardan günümüze kadar dünyanın çeşitli yerlerinde, farklı devirlerde, veba başta olmak üzere pek çok salgın hastalık devletleri, toplumları ve insanları derinden etkilemiş; insanlık için üstesinden gelinmesi gereken bir problem, karşı konulması gereken bir sorun olarak varlığını sürdürmüştür.

Anadolu'nun, kıtalar arası bir geçiş güzergâhında bulunması sebebiyle, ilk çağlardan itibaren özellikle tüccarlar, hacılar ve ordular aracılığıyla hem Avrupa hem de Asya kökenli salgın hastalıklara maruz kalmış; özellikle Osmanlı'nın kuruluşundan yıkılışına kadar hemen her devirde veba başta olmak üzere çeşitli salgın hastalıklarla uğraşmıştır.

Osmanlı'nın sosyal ve gündelik hayatından, toplumun yaşantısından izler taşıyan klâsik Türk edebiyatı, yaygın bir söyleyişle divan edebiyatı, metinlerinden bulaşıcı ve salgın hastalıkları ve bunların olumsuz sonuçlarını görmek mümkündür. Toplumunu derinden etkileyen ve çoğu zaman büyük olumsuzlukların yaşanmasına sebebiyet veren salgın hastalıklara karşı şairler sessiz kalmamış ve bu hastalıklar esnasında yaşanan olayları eserlerinde işlemişlerdir. XIII. yüzyıldan XIX. yüzyılın ikinci yarısına kadar farklı şairler tarafından yazılmış olan ve salgın hastalıkları anlatan birçok şiir metni bulunmaktadır. Bu şiirlerde şairler, salgın hastalık isimlerinin diğer anlamlarından da yararlanmış, şiirlerinde farklı şekillerde malzeme olarak kullanmış ve salgın hastalıkların toplumda sebep olduğu kötü durumlara dikkati çekmişlerdir.

Klâsik Türk edebiyatında şairler zaman zaman hayatlarında önemli yeri olan bazı olayları veya bazı kişilerin türlü serüven ve hayat evrelerini, yaşanan hadisenin ebced hesabıyla tarih karşılığını aktararak vermişlerdir. Kıt'a nazım biçimindeki bu şiirlerin bazıları birer mersiye örneğidir. Yaşanılan ölüm acısının şairler tarafından dışa vurumu şeklinde yorumlanan mersiyeler, tarih kıt'ası haricinde genellikle mesnevi, kaside nazım biçimleriyle kaleme alınmıştır. Mersiyeler genellikle erkek şairler tarafından ve yine erkekler için yazılmıştır; ancak az da olsa kadınlar ve kız çocukları için yazılmış olanları da göz ardı etmemek gerekir. Bu yas şiirleri, salgınların yaşandığı yılların kayıt altına alınması bakımından da dikkati çekicidir.

Bugünkü bilgilere göre Klâsik Türk edebiyatında veba salgını şiirde ilk defa XIII. yüzyılda konu edilmiştir. Şeyyad Hamza, kızı Aslı Hatun'un salgından ölümüyle ilgili kaside nazım biçiminde 50 beyitlik bir mersiye kaleme almış; evlat acısı çeken bir babanın duygularını trajik bir şekilde dile getirmiştir. XVII. yüzyıl şairlerinden Râmî, Şam'da veba salgınından dolayı vefat eden üç kız kardeşi için kaside nazım biçiminde 45 beyitlik mersiye yazmış ve kız kardeşlerinin ölümünden duyduğu acısını anlatmıştır. Yine aynı yüzyılda Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın 1678'te gerçekleştirdiği Çehrin Kalesinin alınmasıyla sonuçlanan seferden dönen Şair Fevzî, kızlarının ve hanımının veba salgınında öldüklerini öğrenmiş ve yazdığı şiirle kadere boyun eğip Allah'ın hükmüne razı olan bir müminin duygularını ifade etmeye çalışmıştır. XVIII. Yüzyıl şairlerinden Vahyî, Hasan Paşa'nın kızı Hatice Hanım'ın veba salgınında vefat etmesi nedeniyle yazdığı 15 beyitlik kıt'ada, kadının vasıflarının yanı sıra ölüme sebep olan hastalık veya salgından da söz etmiştir. Aynı yüzyılın Mevlevî şairlerinden Sâkîb Dede, kızı Halime'nin veba salgınında henüz çok genç yaşta vefat etmesinden dolayı duyduğu hüznü 13 beyitlik bir tarih kıt'asıyla dile getirmiştir. XIX. yüzyıl şairlerinden Refî-i Kalayî, Harem-i Hümayun'daki Nısf-ı Nehâr ismindeki bir kadının salgından ölümü üzerine bir tarih kıtası yazmıştır.

Erkekler tarafından kadınlar ve kız çocukları için yazılmış olan bu şiirler dışında kadın şairler tarafından yazılmış acıyı, hüznü anlatan şiirler de bulunmaktadır. Bilindiği gibi Osmanlı toplumunda genellikle erkeğin kadından daha çok dış dünyaya hâkim olması, kadının evle sınırlı bir yaşama sahip olması gibi hususlar o dönemin edebiyatına da yansımıştır. Üstelik kadın şair sayısının çok az olması sebebiyle de kadın, kendisini yeterince öne çıkaramamış,

pek sesini duyuramamıştır. XVIII. yüzyılın kadın şairlerinden Leyla Hanım'ın annesinin cariyesi Seyyare'nin vebadan dolayı genç yaşta hayatını kaybetmesi üzerine yazdığı şiir, bir Osmanlı kadınının cariyesine bakışını yansıtmaya açısından da dikkate değerdir.

Salgında bir eş ve baba olarak klâsik edebiyat şairlerinin özellikle eşleri ve kızları için yazılan bu mersiyeleler, bir kadın için yazılmış şiirlerin en hüznülülerindendir. Ölüm herkes için bir ayrılıktır ve hayatın bir gerçeğidir. Çok sevilen bir yakının geriye dönmesi mümkün olmayan bir şekilde yitirilmesi karşısında insanın duygulanması, tepki göstermesi çok normaldir. Kimi zaman edebî kaygıdan uzak, kişisel bir vedalaşma niteliğinde yazılan bu acıklı şiirlerde şairin mutlak karşısındaki tevekkül, kimi zaman kızını kaybeden ve evlat acısı çeken bir babanın çırpınışları ve bireysel ıstırapı görülür.

Çalışmamız, bulaşıcı ve salgın hastalıkların devamında ölen kadınların özellikle erkekler tarafından dile getirilişini ve salgına bakış açısını hedeflemektedir. Bu yüzden şair eş ve babaların ya da bunların yakın arkadaşlarının hemen her çağın salgın hastalığı olan vebadan ölen hanım, kız kardeş ve kız çocukları için yazdıkları hüznü şiirleri incelenecektir. Bu şiirlerde özellikle erkek şairlerin salgın hastalıktan ölen eşlerinin ve kızlarının ölümünden duydukları keder ile bir başkasının ölümünden duydukları üzüntü ifadeleri arasında belirgin farklılıkların olup olmadığı, kullandıkları teşbih ve mecaz unsurları, hastalığa bakışta inanışların ve geleneğin etkisi, ölenin geride bıraktığı insanların durumu, yaşanan acının boyutu ve ölüm karşısında takınılan tavır, ölümü algılayışta İslam inancı ve tasavvuf düşüncesi gibi bazı hususlar üzerinde durulacaktır.

Narration Of The Pandemics In Literature: Poems Written For Women Dying Of Pandemics In Classic Turkish Poetry

ŞEVKİYE KAZAN NAS

Prof. Dr., Akdeniz University, Faculty of Letters, Turkish Language and Literature

ABSTRACT

From antiquity to today, many pandemics states, especially plague, in various parts of the world, in different eras, have deeply affected societies and people. Many pandemics have continued to exist as a problem that must be overcome for humanity and a problem to be resisted.

Since Anatolia is located on an intercontinental transit route, it has been exposed to epidemics of both European and Asian origin, especially through merchants, pilgrims and armies since the early ages. In almost every period from the foundation of the Ottoman Empire to its collapse, various epidemic diseases, especially the plague, had to be dealt with.

It is possible to see contagious and epidemic diseases and their negative consequences from the classical literature or divan literature texts, which bear traces from the social and daily life of the Ottoman Empire and the life of the society. Poets did not remain silent against contagious and epidemic diseases that deeply affect society and often cause great negativity and they have covered these events in their poems.

From the 13th century to the second half of the 19th century, there are many poetry texts written by different poets and describing epidemics. In these poems, poets

made use of the other meanings of infectious and epidemic diseases and used them as material in their poems in different ways.

*In classical Turkish literature, poets have sometimes given some events that have an important place in their lives, or the various adventures and life stages of some people, by transferring the historical equivalent of the incident in the numerical account. These poems in the form of verse to *kit'a* are examples of elegies. Male poets for men generally wrote the elegies, interpreted as the manifestation of the pain of death by poets, but there are also some written for women and girls. Another feature of these poems is the recording of epidemic diseases, especially the years of plague epidemics.*

According to today's information, the plague epidemic was first mentioned in poetry in the 13th century in Classical Turkish literature. Şeyyad Hamza wrote an ode of 50 couplets about the death of his daughter Aslı Hatun from the epidemic; he tragically described the feelings of a grieving father. Râmî, one of the 17th century poets, wrote 45 couplets in verse for his three sisters who died in Damascus due to the plague epidemic and expressed his pain over the death of his sisters. Poet Fevzî, who returned from the expedition that resulted in the capture of Çehrin Castle in the same century by Kara Mustafa

Pasha of Merzifonlu in 1678, learned that his daughters and wife died of plague, and with his poem, he told the feelings of a believer who bowed to destiny and accepted God's judgment. Poet Vahyî, one of the 18th century poets, mentioned about the plague that caused death as well as the qualities of the deceased woman in the 15 couplets written due to the death of Hasan Pasha's daughter, Hatice Hanım, from the plague epidemic. Sâkib Dede, one of the Mevlevi poets of the same century, expresses the sadness he felt due to the death of his daughter Halime at a very young age in the plague epidemic in a historical poem consisting of 13 couplets. Refi-i Kalayî, one of the 19th century poets, writes a poem about the death of a woman named Nisf-ı Nehâr in Harem-i Hümayun from the epidemic.

Apart from these poems written by men for women and girls, there are also poems written by female poets that express pain and sorrow. As it is known, issues such as the domination of the outside world by men more than women and the fact that women have a life limited to the house in Ottoman society were reflected in the literature of that period. Moreover, the very low number of female poets caused the woman to not be able to stand out and make her voice heard enough. The poem written by Leyla Hanım, one of the 18th century female poets, on the death of her mother's concubine Seyyare at a young age due to the plague is also remarkable in terms of reflecting the view of an Ottoman woman to her concubine.

The poems written by classical literature poets, especially for their wives and daughters, as a husband and father in the pandemics, are among the saddest poems written for a woman. Death is a separation for all and a fact of life. In these sad poems, which are sometimes written as

a personal farewell without literary anxiety, the poet's absolute trust in the face of the poet, sometimes the struggles and individual anguish of a father who lost his daughter and suffered a son.

Our study aims at the expression of women who die in epidemic diseases and their subsequent death, especially by men, and the perspective of the epidemic. For this reason, the sadness poems written by poet spouses and fathers for the women, sisters and daughters who died of the pandemics plague of the age will be examined. In these poems, whether the attitude of male poets when describing the deaths of women from epidemic disease is different from that of men, the metaphors and metaphors they use, whether there are significant differences between the expressions of sadness they feel for the death of their own husbands and daughters and the expressions of sadness for the death of another, the extent of the pain experienced and death. Some issues such as the attitude to be taken, the effect of beliefs on the perception of illness, the belief of Islam on the perception of death and the thought of sufism will be discussed.

KEYWORDS: *Pandemics, woman, lament, classical Turkish literature, divan poetry*

Salgın Edebiyatı, Kolektif Bilinç ve Kadın

SERAP SARIBAŞ

Dr. Öğretim Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü

ÖZET

Biyolojik bir olgu olan salgın hastalıkların insanlık tarihinden bile daha önce var olduğu kabul edilir ve özellik de arkaik toplumlarda; çiçek, sıtma, frengi, cüzzam ve veba gibi bulaşıcı hastalıklardan söz edilir. Bulaşıcı hastalıkların patojenleri izole edilmeden önce, salgınların meydana getirdiği korku ve histeriyle birlikte insanlık tarihinde ortak bir kolektif bilinç oluşur, tüm salgın hastalıklar etkileri ve sonuçları bakımından bir takım ekonomik, siyasi, demografik değişimlere neden olur ve aynı zamanda yarattığı sosyo-kültürel tahribatla, ölüm ve yaşam arasındaki çaresizliğin sesi olarak kökleşir, evrimleşir ve metaforik çağrışımları anımsatır. Bu araştırma da Antik Çağ'dan günümüze kadar, toplumların karşılaşmış oldukları salgın hastalıklara yükledikleri metaforik çağrışımları irdeleyebilmek için salgın hastalıkların tarihi, siyasi ve edebi etkisi üzerinde bilgi verilecektir. Salgın hastalıklara yüklenen metaforlar ile, hastalığı biyolojik bir olgu olarak tartışmaktan daha ziyade, tarihi bakımından incelemekteki amaç insan bedeni üzerinden yapılan etnik, dinsel, kültürel, etik ve toplumsal değişimi ve dönüşümü anlatabilmektir. Antik Çağ'da salgın hastalıklara karşı başlayan bireyleri ve toplumları damgalama sürecinin günümüze kadar ulaşan metaforlarını çözümleyebilmek adına; tıbbi, etik, sosyo-kültürel, ekonomik, politik etkenler göz önüne alınarak, salgın hastalıkların tarihsel boyutları incelendikten sonra araştırmanın "Sonuç" bölümünde ise, geçmişte yaşanan tüm salgın hastalıkların yarattığı kolektif bilinçle, Covid-19 pandemi sürecinde, toplumsal cinsiyet perspektifinden, kadınların değişen sosyal, ekonomik ve kültürel rolleri üzerinde tartışılacaktır.

ANAHTAR KELİMELER: Veba, Metafor Olarak Hastalık, Toplumsal Histeri, Toplumsal Cinsiyet

Epidemic Literature, Collective Consciousness and Women

SERAP SARIBAŞ

Dr. Lecturer, Karamanoğlu Mehmetbey University, English Language and Literature

ABSTRACT

Epidemic diseases, which are a biological phenomenon, are accepted to have existed even before human history, and especially in archaic societies; contagious diseases such as smallpox, malaria, syphilis, leprosy and plague are mentioned. Before the pathogens of all infectious diseases are isolated, together with the fear and hysteria caused by epidemics, a common collective consciousness is formed in human history. All epidemics cause some economic, political and demographic changes in terms of their effects and consequences, and at the same time, it gets rooted as the sound of despair between death and life with the socio-cultural damage it creates, and evolves and evokes metaphorical connotations. In this research, information will be provided on the historical, political and literary effects of epidemic diseases in order to examine the metaphorical associations that societies have attributed to epidemic diseases from ancient times until today through selected novels. In novels, which are addressed with metaphors attributed to epidemic diseases, the purpose of examining the disease in terms of history rather than discussing it as a biological phenomenon is to examine ethnic, religious, cultural, ethical and social change and transformation through the human body. In order

to analyze the surviving metaphors of the process of stigmatizing individuals and societies that started against epidemic diseases in ancient times, medical, ethical, socio-cultural, economic and political factors will be discussed, and after examining the historical dimensions of epidemic diseases, in the "Conclusion" section of the research, the changing social, economic and cultural roles of women with the collective consciousness created by all the epidemic diseases experienced in the past in the Covid-19 pandemic process will be discussed from the gender perspective.

KEYWORDS: *Plague, Illness as a Metaphor, Social Hysteria, Gender*

II. OTURUM

Salon B - Pandemi ve Mülteciler: İyi Uygulama Örnekleri

04 MART 2021

Tutuklanan Suriyeli Kadınların Göç Hikâyesi

ZÜLAL BAKKAŞ

İMİH Yönetim Kurulu Üyesi ve Yönetim Kurulu Üyesi, NİSVA Kurucu Üyesi

ÖZET

Göç; sözlüklerde insanların buldukları yerden ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel nedenlerden dolayı başka bir yere hareket etmelerine verilen genel bir ad olarak açıklansa da, sadece bireyi veya sınırları çizilmiş bir coğrafyayı etkileyen değil evrensel bir olay olarak tanımlanmalıdır.

2014 yılında Türkiye'ye gelmiş olan Suriye'de rejim tarafından tutuklanan kadınlar ile Adalet Eğitim ve Yardımlaşma Derneği'ni 2020 yılında, tam da Pandemi'nin ilk günlerine denk gelen günlerde kurulum süreci yaşadık.

2014'ten 2020'ye kadar birbirlerini bulmaya ve bağlarını koparmadan geçmişe dönük iletişimlerini yeniden sağlamaya ve örgütlenmeye çalışmış bu kadınlar.

Derneğin Türkiye'de resmi olarak tescil edilmesi için önemli adımlar attığımız yer; derneğin ofisinin de bulunduğu İstanbul Fatih semtidir.

2021 Şubat ayı itibariyle; İstanbul'da tespit ettiğimiz 95 aile bulunmakta. İçlerinde işkenceden dolayı fiziksel ve psikolojik travmaları atlatamamış ve hatta engelli olanları da var. Yine bu insanların içinde sadece kadınlar değil, engelli olup ailesini geçindirme çabasında olan erkekler ve gençler de var. Biz bu 95 aileyi tespit ederken sadece göçten etkilenen engelli kadınları baz almadık.

Bir yılı aşkın süredir Türkiye koşullarında bu arkadaşlarımıza rehberlik etmeye gayret ediyoruz. Araştırmalarımız sonucunda bu alanda yapılan bir çalışma veya daha önce kurulmuş ve resmiyete dönüşmüş bir kurum olmadığını fark ettik ve belirttiğimiz gibi 2020 yılında resmiyet kazanan bir kurum haline getirdik Adalet Eğitim ve Yardımlaşma Derneğini.

Dernek Suriyeli kadınların statüsünü iyileştirmeyi, uluslararası alanda çalınan haklarını geri almayı ve ekonomik, sosyal, politik ve kültürel hayata katılımlarını artırmalarına destek olmayı hedefliyor.

Suriye savaşında çeşitli sebeplerle tutuklanan bir dizi aktivist Türkiye'ye getirilerek suçsuz olmalarına rağmen yıllarca hapis edilmiş olmaları ailelerinden uzakta. Sonrasın da yılmadan mücadeleye devam etmişlerdir. Yaşam haklarını insanca yaşamayı yeni bir hayat kurmayı hayata tutunmaktan vazgeçmemişler. Bir araya gelerek bir dernek çatısı altında buluştular. Bir daha güneşi göremeyeceksiniz diyenlere inat, güneş görmemiş çocuklarına güneşi anlatmışlar. Hapislerde doğan çocuklarına Çocuk güneş ne ki dediklerinde. Artık söz tükenmişti. Şimdi yeni bir umut ve heyecanla birlikte hak hukuk yardımlaşma niyeti ile bir aradayız. Çocuklarımıza güneş adını veriyoruz ve bir gün Suriye'de parlayacaklar inanıyoruz.

Derneğin hedeflerinden biri de genelde Suriyeli kadınların, özelde ise hayatta kalan ve tutuklu kadınların davasını ilerletecek kadın derneklerinin statüsünü yükseltmek ve bununla kalmayıp göçmen olup desteğimize ihtiyacı olan herkesi kuşatmaya çalışmakta ve onlara rehberlik etmeyi de göz ardı etmemektir.

Özgürlük, adalet ve eşitlik değerleri doğrultusunda, yaşadığı zor şartlar sonucunda yerinden edilmiş Suriye toplumunun birlik, dayanışma ve bütünlüğünü güçlendirmek. Ve yine Türkiye'deki kültürel farklılıkları da en aza indirip toplumda birlik ve beraberliği sağlayabilmek derneğin hedefleri arasındadır.

Suriyeli kadınlar genellikle sosyolojik zihin yapısı olarak kendilerini bir erkeğin himayesinde olmakla güvende hissediyorlardı ve bunun doğal bir sonucu olarak da ikinci veya üçüncü eş olmayı bizim toplumumuzdaki şekliyle algılamıyorlardı. Şimdilerde ise tek eşlilik anlayışına evrilmeye çalışıyorlar. Bunu da bir tespit olarak burada zikretmeliyiz.

Bu tespit ilgili olarak bu insanlara psikolojik destek sunmak, meslek edindirme ve dil eğitimi gibi alanlar açarak

onları beslemek, ilgili kişi ve kurumlarla irtibatlandırmaya çalışıyoruz. Bu kadınların sorumluluğu sadece böyle küçük bir grubun değil bizim gibi toplumu güzele ve hayra dönüştürme gayretinde olan bütün sivil toplum kuruluşlarının sorumluluğundadır.

Uluslararası yargının Suriyeli kadın hakları ihlallerinden sorumlu kişi ve kurumları sorumlu tutma rolünün etkinleştirilmesi hususunu ön plana taşımak da derneğimizin hedefleri arasındadır.

Genelde Suriyeli kadınların, özelde ise hayatta kalan ve tutuklu kadınların davasını ilerletecek kadın derneklerinin statüsünü yükseltmeyi hedeflerimiz arasında sayabiliriz.

Dernek, herhangi bir yerel, bölgesel veya uluslararası organdan bağımsız bir sivil toplum kuruluşudur ve kar amacı gütmeyen bir kuruluştur.

Böylelikle, birçok siyasi parti ve insani yardım kuruluşuyla yerel düzeyde, Türk, Arap ve uluslararası düzeyde iletişim kurmaya, ortaklıklar kurmaya, yerel mücadeleyi küresel mücadele ile ilişkilendirmeye katkıda bulunmaya, eşitlik ve gerçeğin sesini, Suriyeli kadının sesini aktarmasına olanak tanıyan resmi tanınırlık kazanmış bir kurum artık Adalet Eğitim ve Yardımlaşma Derneği.

Konuşmamın başından beri bahsettiğim insanların, bilhassa bu aktivist kadınların hayatları şuan kaleme alınıyor. Bu sıradışı hayatlara bizim hayatımız tanıklık ediyor. Bu kadınlar, bu gençler, bu çocuklar için çalışmalar yapmalıyız. Eğer biz bir şey yapamazsak, hayat boşluk kabul etmiyor. Kötü niyetli güruhlar maalesef bu insanları da rahat bırakmıyor ve bu hayatlar bir infiale doğru sürükleniyor. Bu alanda beraber çalışmanın yollarını aramalıyız.

Gender Justice Congress - Women During The Pandemic The Migration Story Of Syrian Women Under Arrest

ZÜLAL BAKKAŞ

IMH Founding Member and Board Member, NİSVA Founding Member

ABSTRACT

While migration is defined as a general name in dictionaries to move people from their place to another place due to economic, social, political and cultural reasons, it should be defined as a universal event, not only affecting the individual or a demarcated geography.

We went through the establishment of the Justice Education and Solidarity Association in 2020 during the first days of the pandemic with women who were arrested by the regime and came to Turkey in 2014.

From 2014 to 2020, these women tried to find each other and to re-establish their past communication and organize without breaking their ties.

The place where we took important steps to officially register the association in Turkey, and which is also where the association's office is located, is Fatih, Istanbul.

As of February 2021, there are 95 families in Istanbul that we have identified. There are some who could not survive physical and psychological traumas due to torture, and even those who became disabled. Again, these people include not only women, but also men and young people with disabilities who are trying to support their families. While determining these 95 families, we did not take only disabled women affected by migration as a basis.

For over a year, we have been striving to guide our friends in Turkey's conditions. As a result of our research, we realized that there was no study in this field or an institution that was established and turned into an official institution, and, as I mentioned, we made the Justice Education and Solidarity Association into an institution that became official in 2020.

The association aims to improve the status of Syrian women, reclaim their stolen rights in the international arena, and support them to increase their participation in economic, social, political and cultural life.

A number of activists arrested in the Syrian war for various reasons were brought to Turkey and imprisoned for years despite their innocence are far from their families. Afterwards, they continued to struggle without giving up. They did not give up on living their right to life humanely, establishing a new life, holding on to life. They came together and met under the roof of an association. Contrary to those who say you will never see the sun again, they told their children about the sun who had not seen the sun. When they tell their children born in prison what is the sun? The word was exhausted now. Now, with a new hope and excitement, we are together with the intention of legal aid. We call our children the sun and we believe they will shine in Syria one day.

One of the aims of the association is to raise the status of women's associations that will advance the case of Syrian women in general, and, in particular, survivors and imprisoned women, and not only this, but try to include all those who are immigrants and need our support, and do not neglect to guide them.

To strengthen the unity, solidarity and integrity of Syrian society displaced as a result of the difficult conditions it experienced, in line with the values of freedom, justice and equality. And again, to minimize cultural diversity and ensure unity in society in Turkey are among the association's goals.

Syrian women generally felt safe being under the auspices of a man as a sociological mindset, and as a natural consequence of this, they did not perceive being the second or third wife, as in our society. Nowadays, they are trying to evolve into monogamy. We should mention this as a determination here.

Regarding this determination, we are trying to provide psychological support to these people, nurture them by opening areas such as vocational training and language education, and connect them with the relevant people and institutions. The responsibility of these women is not only the responsibility of such a small group, but also of all non-governmental organizations like us, which strive to transform society into a good and benevolent society.

It is also among the aims of our association to bring the role of the international judiciary to bring the persons and institutions responsible for the violations of Syrian women's rights to the forefront.

We can count among our goals to increase the status of women's associations that will advance the case of Syrian women in general, and women survivors and imprisoned women in particular.

The association is a non-governmental organization independent of any local, regional or international body and is a non-profit organization.

Thus, the Justice Education and Solidarity Association is now an officially recognized institution that allows many political parties and humanitarian organizations to communicate at the local, Turkish, Arab and international levels, that establishes partnerships, contributes to linking local struggle with the global struggle, conveys the voice of equality and truth, and the voice of Syrian women.

The lives of the people I have been talking about since the beginning of my speech, especially these activist women, are now being written. Our life is witnessing these extraordinary lives. We have to work for these women, these young people, these children. If we can't do something, life doesn't accept any indifference. Unfortunately, the malicious crowds do not leave these people alone, and these lives are dragged into indignation. We must look for ways to work together in this field.

Pandemide Sosyal Uyum: Çevrimiçi Kâşifler Atölyede

ZEYNEP ŞEVVAL BÜYÜKİZGİ

Psikoloji Lisans Öğrencisi, Hazar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği Proje Eğitimcisi

BÜŞRA DOĞRU CİNGÖZ

Sosyolog, Hazar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği Genç Hazar Başkanı

ELİF SİMA ÖNDER

PDR Lisans öğrencisi, Hazar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği Gönüllüsü

ÖZET

COVID-19 pandemisi pek çok alışkanlığı değiştirdiği gibi eğitim alışkanlıklarını da değiştirmiştir. Pandemiyle birlikte birçok çocuk formal eğitimden uzak kalırken neredeyse tüm çocuklar informal eğitimden uzaklaşmıştır. Süreç, pandemi öncesinde de kırılgan gruplardan olan mülteci çocuklar için de farklı açılardan zorlayıcı olmuştur. Hazar Eğitim, Kültür ve Dayanışma Derneği genç ekibi Genç Hazar üyeleri tarafından gerçekleştirilen Çevrimiçi Kaşifler Atölyede projesiyle 8-10 yaş aralığında Türk vatandaşı çocuklar ve Suriyeli çocuklarla 8 hafta boyunca çeşitli atölyeler gerçekleştirilmiştir. Projenin amacı pandemi döneminde informal eğitimden uzak kalan çocuklara informal eğitim imkânı sağlamak, eğitim süresince çeşitliliğe önem vererek sosyal uyumu desteklemektir. Projenin hedefleri çocukların fiziksel, bilişsel, psikolojik ve sosyal gelişimlerini desteklemek ve dış grup üyelerine yönelik ön yargıların azaltmaktır. Bu doğrultuda proje, Avrupa Birliği Sivil Düşün Bizi Bağlayan Şeyler Programı desteğiyle gerçekleştirilmiştir. Proje uygulanırken hedef grubun hassasiyetlerine, çeşitliliğe ve toplumsal cinsiyet eşitliğine önem verilmiştir. Proje ekibinin kadınlardan oluşması pandemi döneminde kadın teması bağlamında önemlidir.

Social Cohesion in the Pandemic: Online Explorers at the Workshop

ZEYNEP ŞEVVAL BÜYÜKİZGİ

Psychology Undergraduate Student, Project Trainer of the Caspian Education Culture and Solidarity Association

ELİF SİMA ÖNDER

PDR Undergraduate Student, Volunteer of the Caspian Education Culture and Solidarity Association

BÜŞRA DOĞRU CİNGÖZ

Sociologist, Chairman of the Caspian Education Culture and Solidarity Association Young Caspian

ABSTRACT

The COVID-19 pandemic has changed educational habits as many other habits. With the pandemic, many children are deprived of formal education, while almost all children are deprived of informal education. The process has also been challenging for refugee children, who were among the vulnerable groups even before the pandemic. Various workshops were held for 8 weeks with children with Turkish citizenship and Syrian children aged 8-10 with the Çevrimiçi Kaşifler Atölyede project carried out by the young team of the Hazar Education, Culture and Solidarity Association's Genç Hazar members. The aim of the project is to provide informal education opportunities to children who stay away from informal education during

the pandemic period, and to support social cohesion by giving importance to diversity during the workshops. The objectives of the project are to support the physical, cognitive, psychological and social development of children and to reduce the prejudices of children towards outgroup members. In this direction, the project was accured with the support of the European Union Sivil Düşün Bizi Bağlayan Şeyler Programme. During the implementation of the project, emphasis was placed on the vulnerabilities of the target group, diversity and gender equality. The fact that the project team consists of women is important in the context of women during the pandemic theme.

Pandemide Zorluklara Rağmen Ön Cephedeki Kahraman Mülteci Kadınlar: Dünyadan Hikâyeler

RABİA HOŞ

Ph.D., University of Rhode Island

ÖZET

Dünya, 2020 yılına gizemli yeni tip, insandan insana hızlı bir şekilde bulaşan korona virüsün yol açtığı Covid-19 salgınıyla başladı. COVID-19 her yerde hayati alt üst etti, fakat en çok da desteğe ihtiyacı olan sığınmacı ve mültecileri etkiledi. Onlar için zaten hâlihazırda var olan zorluklar ve tehlikeler daha da şiddetlendi. Güncellenmiş 2020 istatistiklerine göre, dünyada 79.5 milyon insan ülkelerindeki yaşanan savaşlar, afetler, ekonomik, siyasi ve politik etkenlerden ötürü ülkelerini terk edip sığınmacı ve mülteci olarak yaşamak zorunda kalmıştır. Bu sığınmacı ve mültecilerinin yarısı kadınlardan oluşmaktadır. Yerlerinden edilmiş 79.5 milyon insanın %80'i düşük ve orta gelirli ülkelerde misafir edilmekte veya ikamet etmektedirler. Mülteciler, sığınma kamplarında temiz suya ve sağlık sistemine erişimi kısıtlı olarak hayatlarını idame ettirmek zorundadırlar. Yaşanılan tüm zorluklara rağmen, daha iyi koşullar elde edebilmek için bunların ötesinde silahların bombaların gölgesinden uzak, ölmeden, sevdiklerini gözlerinin önünde kaybetmeden yaşayabilmek uğruna çıktıkları umut yolculuğunda mevcut duruma baş eğerek dirençli bir şekilde hayata tutunmaya çalışırlar.

Dünyanın yanı sıra, 2020 istatistiklerine göre, ülkemizdeki geçici koruma altındaki kayıtlı Suriyeli sayısı Temmuz 2020 itibarıyla toplam 3 milyon 600 bin 710 kişidir. Bu kişilerin %46,8'ini 0-18 yaş grubu oluştururken kadın ve çocukların toplam sayısı 2 milyon 542 bin 481 olup toplam nüfusun %70,6'sını oluşturmaktadır. Hâlihazırda yasadıkları zorluklarla birlikte pandemi birçok mülteci ve geçici koruma altındaki kadınlar için hayatı daha da zor hale getirdi. Gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülke, mültecilere sınırlarını kapattı. Böylelikle koşullar ülkelerindeki zorluklardan ve şiddetten kaçmaya çalışan mülteci kamplarında yaşayan insanlar için daha da zorlaşarak onları suya, sabuna, battaniyeye, yiyeceğe, ilaca ve eğitime muhtaç bıraktı.

Böylelikle temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamayan çocukların, özellikle kız çocuklarının, okula gitme güçlüğü pandemiyle daha da arttı. Zaten gayri resmi yollarla ailelerine bakmakla yükümlü olan birçok kadının çalışarak ailelerine katkıda bulunması da zor hale geldi. Temel ihtiyaçların karşılanamaması, ekonomik zorluklar mülteci ve sığınmacı ailelerde psikolojik ve sosyal bunalımlarla aile içi şiddetin artmasına sebep oldu. Özellikle kadına ve çocuklara şiddet daha da çoğaldı. Birçok kahraman mülteci kadınlar kendileri ve aileleri için ayakta kalma mücadelesi vermekten vazgeçmeyip sonuna kadar direnmeye devam etmektedirler. Bu oturum esnasında, dünyanın birçok yerinde pandemideki zorluklara rağmen, bizlere örnek teşkil edebilecek birçok kahraman mülteci ve sığınmacı kadının mücadelesi hikayelerini sizlerle paylaşacağım.

Despite The Difficulties Of The Pandemic, Heroic Refugee Women On The Frontline: Stories From The World

RABIA HOŞ

Ph.D., University of Rhode Island

ABSTRACT

The world started 2020 with the new mysterious type of Covid-19 pandemic, caused by the corona virus, which is transmitted rapidly through human contact. COVID-19 has turned life upside down everywhere, but most of all, it has affected asylum seekers and refugees in need of support. The difficulties and dangers that already existed for them were exacerbated. According to updated 2020 statistics, 79.5 million people in the world have had to leave their country to live as asylum seekers and refugees due to wars, disasters, and economic, political and political factors. Half of these asylum seekers and refugees are women. 80% of the 79.5 million displaced people are hosted or reside in low- and middle-income countries. Refugees have to survive in asylum camps with limited access to clean water and healthcare systems. In spite of all the difficulties, they try to hold on to life in a resilient way by bowing to the current situation in the journey of hope on which they embark for the sake of living away from the shadow of the bombs, without dying, without losing their loved ones in front of their eyes, in order to obtain better conditions.

In addition to the world, according to 2020 statistics, the number of registered Syrians under temporary protection in Turkey was 3 million 600 thousand 710 people as of July 2020. While 46.8% of these people are in the 0-18 age group, the total number of women and children is

2 million 542 thousand 481 and constitutes 70.6% of the total population. The pandemic, combined with the challenges they currently face, made life even more difficult for many refugees and women under temporary protection. Many developed and developing countries closed their borders to refugees. Thus, conditions became even more difficult for people living in refugee camps who are trying to escape the difficulties and violence in their countries, leaving them in need of water, soap, blankets, food, medicine and education.

Thus, the difficulty of attending school for children, especially girls, who cannot even meet their basic needs, has increased with the pandemic. It also became difficult for many women who are already obliged to support their families through informal ways to contribute to their families by working. Failure to meet basic needs and economic difficulties caused an increase in domestic violence with psychological and social depressions in refugee and asylum-seeking families. Especially violence against women and children increased. Many heroic refugee women do not stop struggling to survive for themselves and their families, and continue to resist until the end. During this session, I will share with you the stories of struggle of many heroic refugee and asylum-seeker women who can set an example for us despite the challenges of the pandemic in many parts of the world.

III. OTURUM

Salon A - Pandemi ve Ruh Sağlığı

04 MART 2021

Pandemide Kadınlık Rollerimizde Yaşanan Değişimler Değiştirdiklerimiz, Vazgeçtiklerimiz ve Kazandıklarımız

ENİSE AKGÜL

Aile ve Çift Terapisti, Uzman Klinik Psikolog

ÖZET

En büyük varoluşsal mekanizmalarımızdan biri olan "hayatta kalma arzusu veya dürtüsü", son bir yılda hepimizi çetin bir sınava aldı. 2019 yılı itibariyle başlayan Pandemi sürecinde kitlesel, global bir zorluğun içinde tüm dünya olarak bir savaş vermekteyiz. Toplumsal ve hatta kitlesel bir travma olarak değerlendirilebilecek olan bu durumun, ilk kez bu kadar büyük çapta oluşu ve olabilişi karşısında ilk şok evremiz geçti. Globalleşen dünyanın getirilerinden biri olarak küresel bir tehdit karşısında her birimiz farklı savunma mekanizmalarının kullanımıyla ve farklı değişimlerden geçerek baş etmeye çalışmaktayız. Her birimiz yaşamındaki kısıtlanmalar, kısılmalar, kısırlanmış hissetmeler karşısında farklı adaptasyon becerileri deneyimliyoruz. Küresel bir travmanın, toplumdan bireye, herkesin rollerini içerik ve şekil anlamında değiştirdiği hipotezinden hareketle bu çalışmada pandeminin Türkiye'deki KADINLARIN ROLLERİNİ nasıl, ne ölçüde değiştirdiği, etkilediği konuları, Rol Kuramı ve Travma bakış açısının birlikte değerlendirilmesi ortaya konacaktır. Bu cevabın aranmasında Toplumsal travma ve etkileri ile ilgili bilgilere yer verilecek, Rol Kuramının içeriğinden faydalanılacak ve bu içerik doğrultusunda hazırlanan anket çalışmasından elde edilen veriler değerlendirilecektir.

Küresel travma ve bireysel alana etkileri açısından bakıldığında normlarımızı ve normallerimizi inşa ettiğimiz, günlük yaşam içeriklerimizdeki eylem modlarımız ile kurduğumuz bir dengede yaşamlarımızı sürdürmekteyiz. 2019 yılı Pandemi sürecinin başlaması ile tüm dünya; eski alışkanlıklarının, ritüellerinin, yaşam tarzlarının adını artık "eski normal" diyerek geride bıraktı. Bu eski normale eklenen çaresizlik, kısılmışlık, tekinsizlik, kaygı, korku ve endişe duyguları ile bu ekosistemik stresle "yeni normal"ler oluşturmanın çabası karışarak yaşamımızda devam etmektedir. Bu kadar büyük çapta bir değişimin adı şüphesiz "travma" sözcüğü ile karşılık bulur. Yapabilirlik ve olabilirliklerin büyük oranda değiştiği bu süreçte travma kavramının ve etkilerinin anlaşılmasını önemsemekteyiz.

Çoklu düzeyde meydana gelen ve daha geniş bir sosyal etki & sosyal güven kaybını vurgulayan toplumsal travma tanımı "Toplumun sosyal, kültürel ve fiziksel ekolojisinin birlikte yara aldığı, kişilerarası ilişkiler düzeyinde olumsuz sonuçlara neden olan travmatik olaylardan" bahseder. Toplumsal bunalımların; bağımlı, pasif, sessiz, güvensiz, kuşkucu bir toplum; Geleneksel yapının, kurumların ve

bilinen yaşam biçiminin çökmesi; Sosyal normlar ve etik anlayışta bozulma gibi görünüşlerle ortaya çıkacağından söz edilir.

Toplumsal travmalar karşısında varoluşsal krizle başa çıkmak, büyük bir adaptasyon kırılması sonrasında hayatta kalma içgüdüğü ile yeni adapte olma yöntemleri keşfederek yeni normalimizi oluşturmaya çalışmaları yapmayı gerektirir. Bu noktada "adaptasyon" çok önemli bir kavram olarak karşımıza çıkar. Savunma mekanizmaları, baş etme stratejileri kişiden kişiye değişiklik gösteriyor olmakta beraber, bazı ortak paydalar da kişilere öncülük, rehberlik edebilmektedir.

Pandemide hepimiz, eski davranım kalıplarına yeniler eklediğimiz, bazı davranışlarımızı tümüyle bıraktığımız, bazılarında ise değişime gittiğimiz bir süreçten geçiyoruz. Bu çalışmada Rol Kuramından faydalanılarak elde edilen üst başlıkların altı çok çeşitli davranışlar/eylem kalıpları yani roller ile detaylandırılmış ve oluşan değişikliğin ortaya konması amaçlı bir anket çalışması yapılmıştır. Rol tanımı ve rollerin sınıflandırılması travmanın etkilerinin yaşam özetini sunması açısından kullanışlı bulunmuştur. "Hayatın boşluk kabul etmediği" gerçeğinden hareketle, eski normal normal kabul ettiğimizde büyük bir değişimin hayatlarımızı ve dolayısı ile rollerimizi etkilediği bir gerçek... Rol kuramı üzerinden yapılacak bir çalışmanın pandemi öncesi ve sonrası değişenlerini anlamlandırmamıza ve somutlaştırmamıza yardımcı olacağı düşüncesinden hareketle bu çalışmanın çatısı oluşturulmuştur.

Pandemi sürecinden, yaşamımızın etkilenmeyen hemen hemen hiçbir detayı kalmamışken, kadın rolümüzdeki değişimler, kadınlık rollerimize eklenenler veya bu rolün içinden çıkanların incelenmesi bu çalışmanın amacı olarak tayin edilmiştir. Bu rol kategorileri içeriğinde pandemi süresinin öncesinden bugüne dek davranışlarda meydana gelen değişimler, Rol Kategorilerindeki üst başlıklar baz alınarak düzenlenen anket içerisinde incelenmiştir. Bu

Kategoriler, Somatik roller (bedensel ihtiyaçlar ve bunların giderilmesi ile ilgili roller), Psikişik Roller (Ruhsal alanda duygusal içeriklerimiz), Sosyal Roller (toplum ve aile içindeki ilişki biçimlerimiz) ve Transandant Roller (İnançla ilgili rollerimiz) olarak bölünmüş ve her bir başlık detaylı alt sorulara bölünmüştür. Nicel araştırma yöntemiyle ve online anket kullanılarak yapılan bu çalışmada anket sosyal medya üzerinden paylaşarak, 19 yaş ve üzeri, kadın ve erkek yetişkin katılımcılara uygulanmıştır.

Pandemide kadın rollerinde ortaya çıkan değişimlerin mukayeseli bir şekilde ortaya konabilmesi için kadın ve erkeklerden anket doldurmaları istenmiş ve toplamda 386 katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcıların, pandemi sürecinde son 1 yıl içerisinde rollerindeki değişimi; Çok Azaldı, Azaldı, Değişmedi, Arttı ve Çok Arttı şeklinde düzenlenen 5'li likert ölçeği ile incelenmiştir. Çeşitli rol başlıklarında ve bu rollerin içeriklerinde nasıl değişimlerin olduğu; bu değişimler içinde kadınların en çok hangi rollerinden veya hangi normallerinden vazgeçtikleri, azalan rol içeriklerinin yerinin hangi başka rollerle doldurdukları, değişimlerin erkek ve kadın grupları karşılaştırıldığında kadınların rollerindeki mukayeseli değişimleri istatistiksel sonuçlarla incelemek mümkün olacaktır.

Bu çalışmanın neticesinde kadınların yaşamlarında sosyal rollerinde azalma görüleceği öngörülmektedir. Psikişik rollerde, pandeminin psikolojik etkilerinin takibinin yapılması mümkün olacak, Somatik rollerde pek bir değişim beklenmezken, Transandant rol olarak isimlendirilen inanç sistemlerinin pandemiden ne yönde etkilendiğini konuşmak mümkün olacaktır. Kadınların evde çalışan ve ev dışında da çalışanları, evli ve bekarları, çocuklu veya çocuksuz olanları ve çeşitli yaş grupları açısından Pandemi den nasıl etkilendiklerini konuşmak mümkün olacaktır.

Changes In Women Roles In Pandemia Switches, Abandons and Gains

ENİSE AKGÜL

Family and Couple Therapist, Specialist Clinical Psychologist

ABSTRACT

The biggest existential mechanism of human being is "being alive" and this phenomenon gives a difficult examination in the last one year. We are in a global pandemic war from the beginning of 2019. That situation can be evaluated as a social trauma and also a universal trauma. We all shocked against that much big cosmic chaos and first shock is over now. We all feel restricted, cornered and snared. We all try to manage that process with our unique adaptation traits. We have different coping strategies, defense mechanisms against global threat and we still try for new ones. A cosmic trauma changed personal daily life roles in the meaning of content and shape. The effects of trauma on personal size will be the main subject of this research and changes that occurs in Turkish women's roles will be evaluated with Role Theory and Trauma Perspective to see, how and how much those roles are changed. Communal trauma and its effects will be researched, Role Theory's content will be used and a questionnaire will be formed.

Human life is constructed by norms, action modes and their balance. Pandemia has effected all these norms in detail and we named the pre-pandemic life as "old normals" referring old life style. Anxiety, fear, unpredictability, hopelessness, ecosystemic stress added to new life norms to our lives. "Trauma" term is used to understand that kind of widely effected content. "What

we can do" and "what we can be" is fully changed. So we need to analyze the trauma and its effects to understand what happens to our lives.

Social trauma; is explained as "a widely effect" and "losing the trust feeling in widely area" which is happened in plural segments of life. Social, physical and cultural ecology is defected and transpersonal relationships are effected by those changes in Social Trauma. Social chaos creates silent, paranoid, attached and untrusted people, collapses usual terms of existence, traditional codes, known foundations, breakdowns in social and ethical norms are seen in social crisis. And it needs to discover new adaptation styles and new norms guided by our being alive instincts. "Adaptation" is a very important word in this context. Defense mechanisms and coping strategies differs from person to person but some basic/mutual topics lead the way.

We all changed some behaviour patterns, we add some new behavioral patterns, and left out some behaviours in pandemic process. This research will give details to basic roles to understand women's daily life attitudes in new normal. All the roles we have had many changes because life do not accept the gaps. Role study will help to see how our traits, behaviours, habits have changed before/after pandemic process.

The aim of this study is determined as women's role changes in pandemic. The roles which are added, the roles which are changed and the roles which are subtracted in women's life during the COVID 19. Role Theory gives an outline by summarizing roles as: somatic roles (all the roles which are interested with our body and flesh), Psychic Roles (all emotional needs and feelings), Social Roles (social and familial roles), Transcendental Roles (faith roles). Those four basic roles are detailed in a questionnaire. Quantitative research method is used for 19 and up years old women and men.

Men are included to research to compare the results with women. And 386 attendees took the questionnaire by

online usage. Attendees evaluated their role changes in last 1 year by using 5 likert scale "decreased so much, decreased, didn't change, increased and increased so much". Answers will give us an overview for women's life affected by pandemic. Although no changes expected from somatic roles, social roles are thought to decrease in this research. Psychological side of woman in pandemic will be followed and transcendent roles of women will be searched. Being a housewife or working outside, with children or without children, having different numbers of children, being married or not and age effect will be analyzed from the glass of pandemic process to see how they effected the results.

Covid-19'un Psikolojik Etkileri ve Baş Etme Mekanizmaları

HANİFE MERVE ÇATAN

Klinik Psikolog, İbn Haldun Üniversitesi

ESRA ÖZSOY

Klinik Psikolog, İbn Haldun Üniversitesi

ÖZET

Çalışmanın Konusu, Amacı ve Önemi

Depresyon ve anksiyete iyi oluşun bilişsel faktörü olan yaşam doyumu ile negatif yönde ilişkilidir (Headey, Kelley ve Wearing, 1993; Henning ve ark., 2007). Bireylerin depresyon ve anksiyete seviyeleri arttıkça yaşam doyumu düzeylerinin azaldığı tespit edilmiştir. Her birey yaşam doyumunda düşüşe neden olan stresörler ile internet kullanımında artış, şükretme ve sosyal destek arama gibi çeşitli yöntemlerle başa çıkmaktadır (Cabral, 2008; Wood, Froh ve Geraghty, 2010). Covid-19 sürecinde bireylerin karşılaştıkları yeni stresörleri ve bu stresörlerle başa çıkma biçimlerinin tespit edilmesi kişilerin ruh sağlığının pandemi sürecinden nasıl etkilendiğinin araştırılması açısından önem teşkil etmektedir.

Kadın olmanın depresyon ve anksiyete bozukluklarına sahip olma riskini artırdığı bilinmektedir (Seedat ve ark., 2009). Cinsiyetin, biyolojik ve genetik faktörler aracılığıyla olduğu kadar sosyal bileşenler aracılığı ile de psikolojik rahatsızlık riskini artırdığı düşünülmektedir (Nolen-Hoeksema, 2002). Kadınların geleneksel cinsiyet rolleri ile paralel olarak evli olmalarının, çalışmamalarının, evin ve çocukların sorumluluğunu üstlenmelerinin psikolojik rahatsızlık riskini artırdığı tespit edilmiştir (Scott ve ark., 2010; Seedat ve ark., 2009).

Covid-19 tedbirleri çerçevesinde bireylerin yaşam alanlarının kısıtlanması kadınların ev içindeki sorumluluklarını daha da artırmıştır. Yürütülen araştırmalar, Covid-19 döneminde kadınların evde kalma tedbirleri sonucunda daha fazla psikolojik rahatsızlık yaşadıklarını ortaya koymaktadır (Ausín, González-Sanguino, Castellanos, Muñoz, 2020; Gopal, Sharma, Subramanyam, 2020). Pandemi sürecinin kadınların ruh sağlığı açısından daha fazla risk teşkil etmesi, kadınların Covid-19'un stresörleri ile nasıl başa çıktıklarını tespit etmeyi önemli kılmaktadır. Mevcut araştırmada, Covid-19 tedbirleri neticesinde kadınların pandemi dönemindeki stresle başa çıkma yaklaşımlarının ruh sağlığı ile ilişkisinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Kadınların stresle başa çıkma yollarının tespit edilmesi sonraki dönemde pandeminin etkilerine yönelik olarak tasarlanacak müdahale programları açısından önem taşımaktadır.

Çalışmanın Yöntemi ve Tekniği

Mevcut araştırmaya, erkek ve 18 yaşın altındaki katılımcılar çıkarıldıktan sonra son haliyle 1251 kişi dahil edilmiştir. Araştırmanın örneklemini, 18 yaşın üzerindeki kadın katılımcılardan oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 22, yaş aralığı ise 18-55'tir. Katılımcılardan 332 kişi (%27) evli, 913 kişi (%73) ise bekar. 480 kişi (%38) lise mezunu ve 667 kişi (%53) ise üniversite öğrencisi/mezunudur. Araştırmaya katılan kadınlardan 257'si (%21) çalışmaktadır. Çalışmaya katılanlardan 721 kişi (%58) büyükşehirde yaşamaktadır.

Araştırmada veri toplamak amacıyla Sosyodemografik Form, Yaşam Doymu Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği, Beck Anksiyete Ölçeği, Şükür Ölçeği, Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Stresle Başa Çıkma Ölçeği ve On Maddeli Kişilik Ölçeği kullanılmıştır.

Araştırma nicel metodolojiye ve korelasyonel dizayna sahiptir. Araştırmanın etik kurul onayı İbn Haldun Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulundan alınmıştır. Veri toplama işlemi tümüyle internet üzerinden yapılmıştır ve kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılar, Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu aracılığıyla araştırmanın amacını ve katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğuna dair bilgilendirilmişlerdir.

Katılımcılardan elde edilen veriler kodlanıp daha sonra SPSS 15.0 programı aracılığıyla analiz edilmiştir.

Bulgular

Bireylerin depresyon, anksiyete ve yaşam doymu ölçeklerinden aldıkları puanlar ile stresle başa çıkma alt ölçeklerinden, şükür ve sosyal medya bağımlılığı ölçeklerinden aldıkları puanlar arasındaki ilişkileri tespit etmek amacıyla yapılan Pearson Korelasyon analizi sonucunda stresle başa çıkma ölçeğine ait, kendine güvenli

yaklaşım alt ölçeği ($r = -0.440$; $p < 0.01$), iyimser yaklaşım alt ölçeği ($r = -0.446$; $p < 0.01$) ve sosyal destek arama alt ölçeği ($r = -0.304$; $p < 0.01$) ile depresyon ölçeği arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu; çaresiz yaklaşım alt ölçeği ($r = 0.574$; $p < 0.01$) ve boyun eğici yaklaşım alt ölçeği ($r = 0.248$; $p < 0.01$) ile depresyon ölçeği arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Kendine güvenli yaklaşım alt ölçeği ($r = -0.249$; $p < 0.01$), iyimser yaklaşım alt ölçeği ($r = -0.305$; $p < 0.01$) ve sosyal destek arama alt ölçeği ($r = -0.160$; $p < 0.01$) ile anksiyete ölçeği arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu; çaresiz yaklaşım alt ölçeği ($r = 0.394$; $p < 0.01$) ve boyun eğici yaklaşım alt ölçeği ($r = 0.149$; $p < 0.01$) ile anksiyete ölçeği arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Kendine güvenli yaklaşım alt ölçeği ($r = 0.344$; $p < 0.01$), iyimser yaklaşım alt ölçeği ($r = 0.347$; $p < 0.01$) ve sosyal destek arama alt ölçeği ($r = 0.210$; $p < 0.01$) ile yaşam doymu ölçeği arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu; çaresiz yaklaşım alt ölçeği ($r = -0.313$; $p < 0.01$) ve boyun eğici yaklaşım alt ölçeği ($r = -0.068$; $p < 0.05$) ile yaşam doymu ölçeği arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Şükür ölçeği ile depresyon ($r = -0.434$; $p < 0.01$) ve anksiyete ($r = -0.249$; $p < 0.01$) ölçekleri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu; şükür ölçeği ile yaşam doymu ölçeği ($r = 0.439$; $p < 0.01$) arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Sosyal medya bağımlılığı ölçeği, sanal tolerans alt ölçeği ve sanal iletişim alt ölçeği ile depresyon ölçeği (sırasıyla; $r = 0.404$; $r = 0.382$; $r = 0.353$; $p < 0.01$) ve anksiyete ölçeği (sırasıyla; $r = 0.0310$; $r = 0.285$; $r = 0.282$; $p < 0.01$) arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu; yaşam doymu ölçeği (sırasıyla; $r = -0.196$; $r = -0.191$; $r = -0.163$; $p < 0.01$) arasında ise negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Sonuç

Sonuç olarak, kişilerin olumlu stresle başa çıkma yaklaşımları (kendine güvenli yaklaşım alt ölçeği, iyimser yaklaşım alt ölçeği ve sosyal destek arama alt ölçeği) arttıkça depresyon ve anksiyete düzeylerinin azaldığı ve yaşam doyumu düzeylerinin arttığı gözlenmiştir. Bununla birlikte, olumsuz stresle başa çıkma yaklaşımları (çaresiz yaklaşım alt ölçeği ve boyun eğici yaklaşım alt ölçeği) arttıkça yaşam doyumu düzeylerinin azaldığı, depresyon ve anksiyete düzeylerinin arttığı görülmektedir.

Katılımcıların şükür düzeyleri arttıkça depresyon ve anksiyete düzeylerinin azaldığı; yaşam doyumu düzeylerinin ise yükseldiği bulunmuştur. Sosyal medya bağımlılığı düzeyleri yükseldikçe depresyon ve anksiyete düzeylerinin de yükseldiği ve yaşam doyumu düzeylerinin düştüğü gözlenmiştir.

Psychological Effects Of Covid-19 and Coping Mechanisms

HANİFE MERVE ÇATAN

Clinical Psychologist,
Ibn Haldun University

ESRA ÖZSOY

Clinical Psychologist,
Ibn Haldun University

ABSTRACT

Subject, Purpose and Importance of the Study

Depression and anxiety are negatively related to life satisfaction, which is the cognitive factor of wellbeing (Headey, Kelley, & Wearing, 1993; Henning et al., 2007). It has been determined that as the depression and anxiety levels of individuals increase, their life satisfaction levels decrease. Every individual copes with stressors that cause a decrease in life satisfaction and various methods such as increase in internet use; gratitude and seeking social support are used for coping with these (Cabral, 2008; Wood, Froh, & Geraghty, 2010). Identifying the new stressors that individuals encounter during the Covid-19 pandemic and the ways of coping with these stressors is important in terms of investigating how people's mental health is affected by the pandemic.

It is known that being a woman increases the risk of having depression and anxiety disorders (Seedat et al., 2009). It is thought that gender increases the risk of psychological disorders through biological and genetic factors as well as social components (Nolen-Hoeksema, 2002). It was determined that women's being married, not working, and taking responsibility for the house and children in parallel with traditional gender roles increase the risk of psychological disorders (Scott et al., 2010; Seedat et al., 2009).

Restricting the living spaces of individuals due to

Covid-19 measures further increased the responsibilities of women in the home. Studies conducted reveal that during the Covid-19 period, women experienced more psychological disorders as a result of staying at home (Ausín, González-Sanguino, Castellanos, Muñoz, 2020; Gopal, Sharma, Subramanyam, 2020). Since the pandemic process poses more risks to women's mental health it is crucial to determine how women cope with the stressors of Covid-19. In this present study, it is aimed to determine the relationship of women's approaches to coping with stress during the pandemic period with mental health as a result of Covid-19 measures. Identifying women's ways of coping with stress is important in terms of intervention programs to be designed for the effects of the pandemic in the following period.

Method and Technique of the Study

After excluding males and participants under 18 years of age, 1,251 people were included in the present study in its final form. The sample of the study consists of female participants over the age of 18. The average age of the participants is 22, and the age range is 18-55. 332 participants (27%) are married and 913 people (73%) are single. 480 people (38%) are high school graduates and 667 people (53%) are university students/graduates. 257 (21%) of the women participating in the study are working. 721 people (58%) who participated in the study live in a metropolitan city.

Sociodemographic Form, Life Satisfaction Scale, Beck Depression Scale, Beck Anxiety Scale, Gratitude Scale, Social Media Addiction Scale, Perceived Social Support Scale, Stress Coping Scale and the Ten-item Personality Scale were used to collect data in the study.

The research has a quantitative methodology and correlational design. Ethics committee approval of the study was obtained from the Social and Human Sciences Scientific Research and Publication Ethics Committee of Ibn Haldun University. Data collection was completely carried out online and the snowball sampling method was used. Participants were informed about the purpose of the research and that the participation was voluntary through the Informed Consent Form.

The data obtained from the participants were encoded and then analyzed using the SPSS 15.0 program.

Findings

As a result of the Pearson Correlation analysis conducted to determine the correlation between the scores of individuals from depression, anxiety and life satisfaction scales and the stress coping subscales, gratitude and social media addiction scales, it was determined that there is a negative significant correlation between the self-confident approach subscale of the stress coping scale ($r=-0.440$; $p<0.01$), optimistic approach subscale ($r=-0.446$; $p<0.01$) and social support seeking subscale ($r=-0.304$; $p<0.01$) and the depression scale; and that there is a positive significant correlation between helpless approach subscale ($r=0.574$; $p<0.01$) and the submissive approach subscale ($r=0.248$; $p<0.01$) and the depression scale.

It was determined that there is a negative significant correlation between confident approach subscale ($r=-0.249$; $p<0.01$), optimistic approach subscale ($r=-0.305$; $p<0.01$) and seeking social support subscale ($r=-0.160$;

$p<0.01$) and the anxiety scale; and that there is a positive significant correlation between helpless approach subscale ($r=0.394$; $p<0.01$) and the submissive approach subscale ($r=0.149$; $p<0.01$) and anxiety scale.

It was determined that there is a positive significant correlation between the confident approach subscale ($r=0.344$; $p<0.01$), optimistic approach subscale ($r=0.347$; $p<0.01$) and seeking social support subscale ($r=0.210$; $p<0.01$) and life satisfaction scale and that there is a negative significant correlation between helpless approach subscale ($r=-0.313$; $p<0.01$) and the submissive approach subscale ($r=-0.068$; $p<0.05$) and life satisfaction scale.

It was determined that there is a positive significant correlation between the depression ($r=-0.434$; $p<0.01$) and anxiety ($r=-0.249$; $p<0.01$) scales and that there is a negative significant correlation between gratitude scale and life satisfaction scale ($r=0.439$; $p<0.01$).

It was determined that there is a positive significant correlation between social media addiction scale, virtual tolerance subscale and virtual communication subscale and depression scale (respectively; $r=0.404$; $r=0.382$; $r=0.353$; $p<0.01$) and anxiety scale (respectively; $r=0.0310$; $r=0.285$; $r=0.282$; $p<0.01$), and that there is a negative significant correlation between the life satisfaction scale (respectively; $r=-0.196$; $r=-0.191$; $r=-0.163$; $p<0.01$).

Result

As a conclusion, it was observed that as individuals' positive stress coping approaches (self-confident approach subscale, optimistic approach subscale, and social support seeking subscale) increased, their depression and anxiety levels decreased and their life satisfaction levels increased. However, as the approaches to coping with negative stress (the helpless approach

subscale and the submissive approach subscale) increase, it is observed that life satisfaction levels decrease and depression and anxiety levels increase.

As the gratitude levels of the participants increased, their depression and anxiety levels decreased; life satisfaction

levels were found to increase. It was observed that as the social media addiction levels increased, the levels of depression and anxiety increased and the levels of life satisfaction decreased.

Covid-19 Pandemisi ve Evlilik İlişkileri¹

F. İŞİL BİLİCAN

Doç. Dr., İstanbul Medeniyet
Üniversitesi

ZAHİDE TEPELİ TEMİZ

Uzman Klinik Psikolog, Doktora Öğrencisi, Fatih Sultan
Mehmet Vakıf Üniversitesi & İstanbul Medeniyet Üniversitesi

ÖZET

Covid-19 pandemisinin bireylerin psikolojik sağlıkları üzerinde olumsuz etkisi olduğunu önceki çalışmalar göstermiştir. Pandemi sürecinde bireylerin depresif semptomları, kaygı, stres, izolasyon ve yalnızlıkları artmış; öznel zindelikleri ise azalmıştır. Stresin evlilik ilişkileri üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır (Bodenmann, 2005). Kronik hastalıklar, ölüm, afet, yaşamdaki kritik değişimler gibi travmatik yaşam olayları evliliğin dışındaki stres faktörleri olarak değerlendirilmektedir (Randall ve Bodenmann, 2009). Bu bağlamda Covid-19'un ve beraberinde gelene sosyal izolasyon sürecinin evlilik ilişkilerinde yeni bir stres faktörü oluşturabileceği düşünülmektedir. Randall ve Bodenmann'ın (2017) stres modeline göre evliliğin dışındaki stres faktörlerinin yanı sıra çocukların bakımı, eşlerin beklentileri, olumsuz iletişim döngüsü, sağlık problemleri gibi minör stres faktörleri de günlük yaşamı olumsuz etkiler. Bu modele göre yaşamın bir alanında yaşanan stres deneyimi kişinin diğerleriyle ilişkisini de olumsuz etkilemektedir (Randall ve Bodenmann, 2017). Dolayısıyla eşlerden birinin deneyimlediği stresin, Covid-19 sürecinde birlikte geçirilen sürenin artması ve diğer sosyal ilişkilerin kısıtlanması nedeniyle diğerini kolaylıkla etkileyebilme ve ilişki içinde strese neden olma potansiyeli bulunmaktadır. Bununla birlikte stresle baş etmenin evlilik ilişkilerinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Stresle baş etme sürecinde partnerlerden birinin sağladığı destek diğerinin stresle başa çıkmasını kolaylaştırabilmektedir (Randall ve Bodenmann, 2017). Bu durum, çift olarak stresle başa çıkma yöntemlerinin de evlilik ilişkisi için önemini vurgular. (Bodenmann, 1997). Çift olarak baş etmenin partnerleri stresin olumsuz etkilerinden koruduğu bilgisinden yola çıkarak bu çalışmada evli çiftlerin birlikte kullandıkları baş etme stratejilerinin Covid-19'un getirdiği dışsal stres faktörünün ve sonrasında oluşan günlük stres faktörlerinin (içsel faktörler) ilişkiler üzerindeki olumsuz etkisine yönelik koruyucu bir mekanizma olup olmadığı incelenmiştir. Covid-19 pandemisinin ve pandeminin getirdiği stres faktörlerinin evlilik ilişkisi üzerine olan etkilerini ve diyardık (ikili) başa çıkma yöntemlerinin evlilik ilişkilerindeki etkisini gösteren çalışmalar ise sınırlı sayıda olup, mevcut çalışma bu alandaki sınırlılığı gidermek üzere yürütülmüştür. Evlilik ilişkisini değerlendirirken kadın ve erkeği hem ayrı ayrı hem de birbirlerine olan

¹Bu çalışma TUBITAK (SOBAG 1001) tarafından fonlanmış olan 120K417 numaralı proje kapsamında desteklenmiştir.

etkileri bağlamında incelemek önem arz etmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada evlilik ilişkisini yürüten her iki partnere de odaklanılmış ve bu amaçla iki çalışma yürütülmüştür. İlk çalışmada (kesitsel), Covid-19 stres ve kaygısının kadın ve erkeklerde ayrı ayrı evlilik uyumu, ilişkiden aldıkları doyum ve ilişkide hissedilen yakınlık (ilişki kalitesini oluşturan değişkenler) değişkenlerine etkisi ve kişilerin kendi hissettikleri Covid-19 stres ve kaygısının eşlerinin ilişki kalitesiyle ilişkisi incelenmiştir. Buna ek olarak, Covid-19 stres ve kaygısının, evlilik uyumu, romantik yakınlık ve ilişki doyumunu ile olan ilişkisinde diydik baş etmenin aracı rolü incelenmiştir. İkinci çalışma pandemi sürecinde çiftlerin günlük stres faktörlerini, stresin yayılma etkisini, diydik baş etmenin koruyucu işlevini, günlük ilişki memnuniyeti ve romantik yakınlık düzeyindeki değişimleri incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmancın bu kısmında boylamsal bir çalışma gerçekleştirilmiş ve çiftler 14 gün boyunca günlük çalışma ile incelenmiştir. Günlük çalışmalar verilerin tek bir anla sınırlı kalmayıp olay bazlı veya zaman bazlı olmak üzere belirli bir süre boyunca veri toplandığı bir metodolojidir. Partnerlerin birbirlerinin baş etme sürecindeki etkisi düşünülerek bu çalışmada çiftlerin günlük stres deneyimlerinde partnerlerinden aldıkları desteğin ilişkide hissettikleri yakınlık ve güven duygularını nasıl etkilediği ve ilişki memnuniyetinin bundan nasıl etkilendiği günlük olarak incelenmiştir. Kesitsel çalışma (ilk çalışma) 102 çift ile yürütülmüştür. Bulgular, Covid-19 stres ve kaygısının yalnızca erkeklerin evlilik uyumunu ve ilişki doyumunu doğrudan olumsuz etkilediğini göstermektedir. Bununla beraber erkeklerin Covid-19 stres ve kaygısı arttığında, kadınların evlilik uyumu ve ilişkide hissettikleri yakınlık azalmıştır. Kadınlar Covid-19 stres ve kaygısını ilişkisel bağlamda doğrudan deneyimlemese bile eşlerinin yaşadığı olumsuz duygulardan etkilenmektedir. Bireyin diydik baş etme becerilerini kullanmasının, partnerinin romantik yakınlık, evlilik uyumu ve ilişki doyumunun artması ile ilişkili bulunmuştur. Partneri geçerli kılmaya yönelik duygu odaklı ve pozitif baş etme becerileri evlilik

uyumunun artması ile ilişkili bulunmuştur. Bulgular, yaşanan dışsal stres olduğunda (Covid-19 ile ilgili kaygı) kadının bunu evlilik uyumunu bozacak şekilde ilişkiye taşımadığı, ancak eşinin ve kendi evlilik uyumunu korumak hedefi söz konusu olduğunda erkeklerin dışsal stresi yönetmek için destek almaktan fayda görebileceği ortaya çıkmaktadır. Bu amaçla beceri eğitimleri, bilişsel yeniden yapılandırma ve psikoterapi sürecine başvurulabilir. Hem kadın hem de erkeğin kendi duygu odaklı destekleme becerileri hem kendi hem de eşlerinin evlilik uyumlarını artırmaktadır. Yani, kadın ve erkek bireyler kendileri duygu odaklı partnerini desteklediklerinde hissettiklerinde hem kendilerinin hem de eşlerinin evlilik uyumu artmaktadır. Ayrıca hem kadınlar hem de erkekler, eşlerinin kendilerini duygu odaklı desteklediğini düşündüklerinde de evlilik uyumları artmaktadır. Çiftler duygu odaklı baş etmeyi ortak kullandıklarında da birbirlerinin evlilik uyumunu artırdıkları görülmüştür. Hem kadın hem de erkek için, partnerinde Covid-19 kaygısı olduğunda, eğer eşinin duygu odaklı baş etme becerilerini kullandığını düşünüyorsa, bu kendi evlilik uyumunu olumlu yönde etkilemiştir. Bulgular ilişkinin iyilik halinin devam etmesi için her iki partnerin de çaba sarf etmesinin önemine işaret etmektedir. Bu çalışmada çiftlerin diydik baş etme becerileri kullanarak ilişkilerinin iyilik halini sürdürebileceklerine dair veri toplanmıştır. Özellikle de partnerleri stresli hissettiklerinde diydik baş etme becerilerini kullanmalarının kendilerinin ilişkilerden aldıkları doyuma olumlu katkısı olduğu gözükmektedir. Kullanılacak beceriler daha çok partneri geçerli kılmaya yönelik duygu odaklı ve pozitif bakış açısı, açık, güvence veren, iş bölümü yapan pozitif becerilerdir. 100 çiftle yürütülen günlük çalışmanın bulguları, pandemi sürecindeki hem dışsal hem de içsel stres faktörlerinin çiftlerin günlük ilişki doyumlarını olumsuz etkilediğini; Covid-19 kaygısının içsel strese yayılma etkisi gösterdiğini ortaya koymaktadır. Diydik baş etme ise günlük strese karşı koruyucu bir işlev görmektedir. Ayrıca, gün içerisinde partnere kendini açmak ve algılanan partner duyarlılığı romantik yakınlığı

artırmıştır. Günlük çalışmada; hem aktör hem de partner etkilerinde Covid-19 stresinin ilişkiye yayılma etkisi gösterdiği, kadın ve erkeğin Covid-19 stresine bağlı olarak ilişkideki streslerinin arttığı ve bunların sonucunda günlük ilişki memnuniyetinin azaldığı bulgulanmıştır. Covid-19 stresinin ilişkiye yayılma etkisinde diyardik baş etmenin stresin negatif etkilerine karşı koruyucu rolü bulunmuştur. Kadının stresin yayılma etkisine karşı diyardik baş etme becerisi onu stresin olumsuz etkilerine karşı korumuş ve ilişki doyumu stresten negatif etkilenmemiştir. Bu

araştırmanın bulgularından yola çıkarak çiftler için taslak bir "Stresle Diyardik Baş Etme Eğitimi" hazırlanmıştır. Bu model çiftlerin duygu odaklı pozitif diyardik baş etme becerisine odaklanmaktadır. SDBEE yaklaşımı Bodenmann'ın (2004) modelinden faydalanılarak hazırlanmış olup bu çalışmanın bulgularına göre revize edilmiştir. Bodenmann'ın modeli daha kapsamlı bir model olup, bu uygulama önerisinde ampirik verinin işaret ettiklerine göre daha duygu odaklı bir eğitim planlanmıştır.

Covid-19 Pandemic and Marital Relationships¹

F. İŞİL BİLİCAN

Assoc. Prof., Istanbul
Medeniyet University

ZAHİDE TEPELİ TEMİZ

Clinical Psychologist, Ph.D. candidate, Fatih Sultan Mehmet
Vakıf University & Istanbul Medeniyet University

ABSTRACT

Several studies have shown that the Covid-19 pandemic negatively affected psychological health of individuals. During the pandemic, individuals' depressive symptoms, anxiety, stress, isolation and loneliness increased, while their subjective well-being decreased. Stress has an important effect on marital relationships (Bodenmann, 2005). Traumatic life events such as chronic diseases, death, disaster and critical life changes are considered as stress factors outside of the marriage (Randall & Bodenmann, 2009). It was anticipated that Covid-19 and the social isolation process that comes with it can create a new stress factor in the marital relationships. According to the stress model of Randall and Bodenmann (2017), minor stress factors such as childcare, expectations of spouses, negative communication cycle, health problems, as well as stress factors outside of marriage, negatively affect daily life. According to this model, the experience of stress in one area of life, negatively affects the relationships (Randall & Bodenmann, 2017). Therefore, the external stress experienced by one of the spouses has a potential to affect the other partner and cause stress in the relationship. Due to the increase in time spent together during the Covid-19 pandemic and the restriction of other social relationships, this potential was expected to increase. However, coping with

stress has an important place in marital relationships. While coping with stress, the support provided by one partner can make it easier for the other to cope with stress (Randall & Bodenmann, 2017). This highlights the importance of dyadic coping for marital relationships. (Bodenmann, 1997). Based on the knowledge that dyadic coping protects partners from the negative effects of stress, in this study, the coping strategies used by married couples together are a protective mechanism for the negative consequences of Covid-19 (external factor) and daily stress factors (internal factors) that occur afterwards were examined. Studies investigating the relationship between the stress factors brought on by the Covid-19 pandemic, dyadic coping, and marital relationship are limited. Current study aimed to contribute to this research. When evaluating marital relations, it is important to examine men and women both separately and in terms of their effects on each other (actor-partner effects). Therefore, this study focused on both partners in the marriage. Two studies were conducted for this purpose. In the first study (cross-sectional), the relationship between Covid-19 related stress and anxiety, marital adjustment, relationship satisfaction, and romantic intimacy in wives and husbands were examined. In addition, the relationship between actor's Covid-19

¹This study was funded by TUBITAK, project number 120K417.

stress and anxiety with partner's relationship quality were examined. In addition, the mediating role of dyadic coping in the relationship between Covid-19 stress and marital adjustment, romantic intimacy, and relationship satisfaction was investigated. The second study aimed to examine the daily stress factors of couples, the spillover effect of stress, the protective function of dyadic coping, and changes in the level of romantic intimacy and daily relationship satisfaction during the pandemic. For the daily study, a longitudinal study was carried out and data was collected from couples with a daily diary method for consecutive 14 days. Daily diary study is a methodology where data is not limited to a single moment, but collected for a certain period of time, either event-based or time-based. Considering the mutual impact of partners on each other's coping process, this study investigated how the support that couples receive from their partners while experiencing daily stress, influences their feelings of closeness and trust in the relationship and how relationship satisfaction is affected. The cross-sectional study was conducted with 102 couples. The findings showed that Covid-19 stress and anxiety only directly affected men's marital adjustment and relationship satisfaction. However, when men's Covid-19 stress and anxiety increased, women's marital adjustment and the closeness they felt in the relationship decreased. Even when women did not experience Covid-19 stress and anxiety directly in a relational context, they were affected by the negative emotions experienced by their spouses. It was found that using dyadic coping skills increased the romantic intimacy, marital adjustment and relationship satisfaction of the partner. Emotion-focused and positive coping skills for partner validation were found to be associated with increased marital adjustment. The findings revealed that when there was an external stress (anxiety about Covid-19), the wives appeared not to carry that into the relationship in a disruptive way regarding marital adjustment. On the other hand, when the goal is to maintain marital adjustment, men might benefit

from getting support to cope with external stress. For this purpose, skills training, cognitive restructuring and psychotherapy process can be used. Emotion-focused supporting skills of both men and women might increase their marital adjustment of both partners. In other words, when wives and husbands feel that they support emotionally their partner, the marital adjustment of both themselves and their spouses increases. In addition, when wives and husbands think that their spouses support them emotionally, their marital adjustment increases. The findings indicated when couples used emotion-focused coping skills, marital adjustment of both partners increased. For both wives and husbands, when their partner had Covid-19 anxiety and they thought that their partner was using emotion-focused coping skills, their own marital adjustment was positively influenced. The findings pointed out both partners having an effort to maintain the well-being of the relationship was crucial for the wellbeing of the relationship. In this study, data was collected to examine how couples could maintain the well-being of their relationships by using dyadic coping skills. Especially when partners felt distress, using dyadic coping skills had a positive contribution to the satisfaction of the couple. The skills that had a positive impact on the relationships were emotion-oriented and positive skills such as validating the partner, and having an open, reassuring perspective. The findings of the daily study conducted with 100 couples showed that both external and internal stress factors during the pandemic negatively affected the daily relationship satisfaction of the couples. The findings showed that the Covid-19 anxiety had a spillover effect on internal stress. Dyadic coping had a protective function against daily stress. In addition, self-disclosure to partner during the day and perceived partner responsiveness increased romantic intimacy. In daily study, it was found that in both actor and partner effects, Covid-19 stress had a spillover effect in the relationship, women and men have increased stress in the relationship due to Covid-19 stress, and as

a result, daily relationship satisfaction decreased. In the spillover effect of Covid-19 stress showed, dyadic coping had a protective role against the negative effects of stress. The ability of the wives to cope with the spillover effect of stress protected them against the negative effects of stress and their relationship satisfaction were not negatively affected by stress. Based on the findings of this research, a draft "Dyadic Coping with Stress

Training" (DCST) was prepared for couples. This model focuses on the couple's emotion-focused positive dyadic coping skills. The DCST approach has been prepared using Bodenmann's (2004) model and has been revised according to the findings of this study. Bodenmann's model is a more comprehensive model. In this training proposal, more emotion-focused training has been planned based on the findings of this study.

III. OTURUM

Salon B - Pandemi ve Medya

04 MART 2021

Pandemi, Dijitalleşme ve İletişimin Yeni Halleri: İmkânlar ve Meydan Okumalar Üzerine Bir Değerlendirme

HEDİYETULLAH AYDENİZ

Doç.Dr., Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi

ÖZET

Dijitalleşme ile beraber medyanın ve tek yönlü iletişim sürecinin dönüştüğü bir zaman diliminde yaşıyoruz. Bu değişimin doğal bir sonucu olarak da haberleşme sistemine, iletişim pratiğine ve teorisine ilişkin çaba ve çalışmalara odaklanmanın da artışına şahitlik etmekteyiz. Bu çerçevede haberleşme teknolojilerinin gelişmesi ve özellikle de internetin sağladığı imkânlar ile mekân, iletişimin önünde bir engel olmaktan çıkması, profesyonellerin tekelindeki enformasyon üretimi ve dağıtım sisteminin değişime uğraması ile medya profesyonellerinin “eşik bekçisi” rollerini azaltıp demokratik-katılımcı bir iletişim dünyasının oluşmasına katkı sağladığı beklentisiyle yirminci yüzyılın son on yılında olumlu yönde bir ümit, bir beklenti oluşmuştu. Ancak yirmi birinci yüzyıl, başlardaki ümitli beklentinin düzeyini düşürecek şekilde karamsarlığı da beraberinde getiren belirsizlik, risk ve öngörülemezlik kavramlarının çokça konuşulduğu bir tecrübeyi öne çıkardı.

Son yirmi yıllık süreçte üzerinde en fazla durulan konulardan birisi olan “sürekli değişim”, bir tarihsel dönemlendirmeye (era of perpetual change) ismini verecek kadar üzerinde yoğunlaşılan bir olgu. “Sürekli değişim” evresinin karşımıza çıkardığı en önemli problemlerden birisi de yerleşik kurumsal yapıların işlevsizleşmeye başlaması veya işlevlerini yerine getirme konusunda ciddi meydan okumalar ile karşı karşıya kalmış olmasıdır. Bu bağlamda medya ve iletişim alanının yerleşik kurumsal yapıları, son iki yüzyıllık müktesebatıyla değişimin sürekliliği içinde karşı karşıya kalınan meydan okumalara cevap vermede zorlanmaktadır. Bu zorlukların neler olduğu noktasındaki temel tartışmaların izleri, kültür endüstrisi-bilinç endüstrisi kavramlarının işaret ettiği tartışmalar noktasında on dokuzuncu yüzyıla kadar geriye götürülmekle beraber bu çalışmada, modern toplum yapılanmasında medyanın konumu ve rolü ile iletişim alanında yaşanan sorunların çözümüne ilişkin bilgi birikimini ihmal etmeden dijitalleşme ile ortaya çıkan yeni durumun imkân ve meydan okumaları üzerinde durulacaktır.

Dijitalleşmenin medya ve iletişim alanına yansımalarının sistemik bir soruna dönüştüğüne ilişkin tartışmalar giderek artış göstermektedir. Avrupa Konseyi’nin 2017 yılında Enformasyon Düzensizliği (Information Disorder) adıyla yayımladığı rapor, sadece bir mesleki-sektörel işleyişle ilgili medya ve iletişim alanındaki sorunları değil, modern toplumun enformasyon ve bilgi düzeninin ciddi bir krizle

karşı karşıya olduğunu ortaya koyan bir uluslararası rapor olarak görülebilir. Tarih boyunca zaten var olan güncel, doğru ve güvenilir enformasyona erişim sorununun dijitalleşme ile evrildiği yeni boyut, "ikna edici ama yanlış ve yanıltıcı olan bir içeriğin herhangi bir insan tarafından hazırlanmasındaki kolaylık ve bu içeriğin dünyanın dört bir yanına sıçrarken ulaşabileceği hız." (Wardle, 2020, s.10) olarak ifade edilmektedir. Bu değişimin iletişime yansıyan boyutu ise teknoloji ile aracılanmış iletişimin, insani iletişimin yerini almaya başlamasıdır.

Avrupa Konseyi'nin raporundan bir yıl sonra Kasım 2018 yılında yayımlanan Londra Üniversitesi'nin hazırladığı Enformasyon Krizinin Üstesinden Gelme başlıklı rapor ise değişen insan dünyası ve iletişim sorunlarının boyutlarını, "enformasyon krizi" kavramını odağa alarak beş büyük meydan okuma ile ortaya koymaktadır. Bu meydan okumalardan ilki "neyin doğru olduğu ve kime inanmaları gerektiği konusunda insanların kendilerinden daha az emin olmaları" olan kafa karışıklığı (confusion)'dir. İkinci meydan okuma ise güven yitimidir (cynicism). Burada vurgulanmaya değer bir boyut da güvenin kaybolmasının en çok güvenilen kaynakları kapsamasıdır. Üçüncü meydan okuma ise dağılma/bölünme (fragmentation) kavramsallaştırmasıyla ifade edilen insanların, potansiyel olarak sınırsız bilgiye erişebilir durumda olmalarına rağmen toplumsal tercihleri temel alan mutabık kalınan gerçeklerin havuzunun azalmaya başlaması ile paralel anlatılar ve gerçeklerle 'hakikat toplulukları'na" ayrılmalarıdır. Dördüncü meydan okuma ise anlamın inşası üzerinde etkisi olan aktörlerin hesap verebilmesini mümkün kılacak ahlaki ilkelerin geliştirilmemiş olması, açık hesap verebilirliğin ve şeffaflığın sağlanamaması olmasının getirdiği sorumsuzluktur (irresponsibility). Bu dört meydan okumanın doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan beşinci büyük meydan okuma ise kayıtsızlık/duyarsızlıktır (apathy). Sonuç olarak duyarsızlık/kayıtsızlık, toplumun müesses yapılarıyla irtibatın kesilmesi, insanların bu irtibatı kurmaktan vazgeçmeleri ve siyasal

sistemin ana karakteri olan demokrasiye inançlarını yitirmeleri olarak belirtilmiştir. (Livingston, 2018).

Medya ve iletişim krizi olarak da değerlendirebileceğimiz Enformasyon Düzensizliği (2017) ve Enformasyon Krizinin Üstesinden Gelme (2018) raporlarının dayandığı temel nokta, "doğru, güncel ve güvenilir bilgi kaynaklarına" sahip olma ve bunlara erişim problemi ve bunun doğal bir sonucu olan mevcut bilgi kaynaklarına ve kurumlarına güven yitimidir. Teknolojiye bağlı ve bağımlı bir enformasyon eko-sisteminde yaşıyor olmanın getirdiği bu meydan okumayı dengeleyici bir alternatif olarak pandemiden önce öne çıkan öneri, zaman ve mekân birliğini koruyarak insani iletişimin güçlendirilmesi ve çoğaltılması iken salgın, benzer önerileri anlamsızlaştıracak bir süreci beraberinde getirdi (2020 Şubat'ında yayımlanan bir çalışmadan: "Son olarak, teknolojinin ve dijitalleşmenin imkanlarını da kullanarak gerçek zamanda ve gerçek mekanda insani teması güçlendirecek etkinlerin düşünülmesi, planlanması ve uygulanmasının da gençlik alanında çalışan sivil toplum kuruluşları tarafından sürekli gündemlerinde tutmaları gereken çok önemli ve değerli husus olduğunu ifade etmek gerekir"). Dijitalleşme süreci bağlamında medya ve iletişim krizini aşma arayışında online ve offline hayat alanlarının dengede tutulması ve mekân birliğini koruyarak insani iletişim süreçlerinin ve kurumsal işleyişlerin birikiminden istifade etme tercihi, salgın öncesi sürecin bir konforu olarak şimdilik geride kalmıştır. Toplumsal işleyişin büyük oranda dijital alan üzerinden yürütülmesinin bir zorunluluk haline geldiği salgın süreci, salgın öncesinde medya ve iletişim krizine ilişkin öne çıkan çözüm önerilerini büyük oranda revize etmeyi gerektirirken salgın ile ortaya çıkan yeni hal-yeni normal üzerinden "sürekli değişimi" dikkate alan bir risk ve krizi süreç yönetimini öne çıkarmıştır.

Yüz yüze gelmeyi, aynı mekânı paylaşmayı ve fiziksel teması minimize etmeyi gerektiren bir sürecin sonucunda

toplumsal iletişim süreçlerinde mekân kaybı (iletişimin mekânsızlaşması) bir sorun olarak öncelikle bireysel varoluşumuzda, devamında da aile ve toplumsal alanlardaki yansımalarıyla salgının öne çıkardığı kendine has yeni bir durumdur. Salgının zorunlu olarak gündeme getirdiği biyolojik varlığını sürdürme ve kişisel güvenliğini sağlama ile toplumsal düzeydeki işleyişler arasındaki gerilim, insanın kendini güvende hissederek başkalarıyla çoklu mekanlarda iletişime geçmesi noktasında aslında yeni bir iletişimsel varoluş sorununa da işaret etmektedir.

İnsan etkileşimi ve toplumsal ilişkiler sistemi esas alındığında ferdi/kendi kendine iletişim, kişilerarası iletişim, grup iletişimi, örgütsel/kurumsal iletişim ve kitle iletişimi şeklindeki beş düzeyi ile toplumsal iletişimi, bütünsel ve kapsayıcı bir yaklaşımı ihmal etmeden, medya ve iletişim krizine ilişkin tartışmaların ve salgın sürecinde yapılan bazı araştırmaların sonuçlarından hareketle bu yeni durumun imkânları ve meydan okumaları üzerinden bir değerlendirme yapılmaya çalışılacaktır.

Pandemic, Digitalization and The New Modes Of Communication: an Assessment On Opportunities and Challenges

HEDİYETULLAH AYDENİZ

Ass Prof. Marmara University, Faculty of Communication

ABSTRACT

We live in an era in which the media and a one-way communication process are being transformed with digitalization. As a natural result of this transformation, we are witnessing an increase in the focus on the communication system, and communication practice and theory. In this respect, the development of communication technology, and especially the fact that space has ceased to be an obstacle to communication thanks to the opportunities provided by the internet, and that the production and distribution of information under a monopoly of professionals has undergone a transformation that created a hope, an expectation within the last decade of the twentieth century that the "gatekeeper" role of media professionals would be reduced and a more democratic-participatory communication world would be created. However, the twenty-first century highlighted an experience in which the concepts of uncertainty, risk and unpredictability, which brought pessimism along with it, lowered the level of the initial hopeful expectation.

"Perpetual change", which has been one of the most emphasized topics in the last two decades, is a phenomenon that has been focused on enough to give it a name for a historical period. One of the most important problems encountered by the "perpetual change" phase is that the established institutional structures begin

to become dysfunctional or face serious challenges in fulfilling their functions. In this context, the established institutional structures of the media and communications field find it difficult to respond to the challenges faced in the continuity of change with the acquisitions of the last two centuries. Although the traces of the fundamental debates on what these difficulties are can be traced back to the nineteenth century in terms of the debates pointed out by concepts of culture and industry-consciousness industry, this study will discuss the opportunities and challenges of the emerging new situation with digitalization without neglecting the knowledge about the solution of problems in the fields of communication and the position and role of the media in modern society structuring.

Debates about how the reflection of digitalization in media and communication has turned into a systemic problem are increasing. The report published by the European Council in 2017 under the name of 'Information Disorder' can be viewed as an international report that reveals not only the problems of media and communication related to a professional-sectoral operation, but also that the information and information system of modern society is facing a serious crisis. The new dimension in which the problem of accessing up-to-date, accurate and reliable information that has already

existed throughout history has evolved with digitization is expressed as the "ease of preparation of a convincing but false and misleading content by any person and the speed that this content can reach while spreading all over the world." (Wardle, 2020, p.10). The reflection of this change in communication is that technology-mediated communication has begun to replace human communication.

The report entitled *Overcoming the Information Crisis* prepared by the University of London, published one year after the report of the European Council in November 2018, reveals the dimensions of the changing human world and communication problems with five major challenges by focusing on the concept of "information crisis". The first of these challenges is the tendency of "people to be less certain about what is correct and whom they should believe in." The second challenge is loss of trust (cynicism). Another dimension worth emphasizing here is that loss of trust covers the most trusted sources. The third challenge is that people, expressed by the concept of fragmentation, divide into 'communities of truth' with parallel narratives and facts, as the pool of agreed facts based on social preferences begins to diminish, despite having access to potentially unlimited knowledge. The fourth challenge is the lack of development of ethical principles that can enable accountability of actors that have an impact on the construction of meaning, and the irresponsibility of the lack of clear accountability and transparency. The fifth major challenge that arises as a natural consequence of these four challenges is indifference/apathy. As a result, indifference/apathy is stated as losing contact with the institutional structures of the society, when people give up this contact and lose their belief in democracy, which is the main character of the political system. (Livingston, 2018).

The main fact the *Information Disorder* (2017), which

can be deemed as a media and communication crisis, and *Overcoming the Information Crisis* (2018) reports rely on is the problem of having and accessing "correct, up-to-date and reliable information sources" and the access problem to these, and as a natural result of this, the loss of trust in existing information sources and institutions. As an alternative to balance this challenge of living in a technology-dependent and dependent information ecosystem, the proposal that stood out before the pandemic was to strengthen and increase human communication by preserving the unity of time and space, while the pandemic introduced a process that made similar suggestions meaningless (From a study published in February 2020: "Finally, it should be stated that the thinking, planning and implementation of activities that will strengthen human contact in real time and real space by using the possibilities of technology and digitalization are also very important and valuable issues that youth non-governmental organizations should keep on their agenda"). In the quest to overcome the media and communication crisis in the context of the digitalization process, keeping the online and offline living spaces in balance and benefiting from the accumulation of humanitarian communication processes and institutional operations by preserving the spatial unity has now become a comfort of the pre-epidemic process. The pandemic, in which social functioning has become a necessity to be carried out largely on the digital field, requires revising the prominent solution proposals regarding the media and communication crisis before the pandemic, while the new situation-new normal that occurs with the epidemic has highlighted a risk and crisis process management that takes into account "perpetual change".

As a result of a process that minimizes face-to-face contact, sharing the same space and physical contact, the loss of space in social communication processes (loss of space in communication) is a unique new

situation that is highlighted by the epidemic, primarily in our individual existence, and then with its reflections in family and social areas. The tension between maintaining one's biological existence and ensuring personal security, which were introduced by the pandemic and the functioning at the social level actually points to a new communicative existence problem at the point of feeling safe and communicating with others in multiple spaces. An evaluation will be made on the possibilities and

challenges of this new situation based on the discussions of media and communication crisis and on the results of certain research made during the pandemic when human interaction and the social relations system are perceived as the foundations, and of social communication with its five levels: individual/self-communication, interpersonal communication, group communication, organizational/corporate communication and mass communication, without neglecting a holistic and inclusive approach.

Covid-19 Pandemi Süreci'nde Yaşlı Kadın ve Sosyal Medya

ŞERİF ESENDEMİR

Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi ve AÇSH Bakanlığı Darülaceze Başkanlığı İdare Meclis Üyesi

ÖZET

Dünya nüfusu her geçen gün biraz daha yaşlanmaktadır. Türkiye de ister istemez bu sosyo-demografik dönüşümden etkilenmektedir. Özellikle cinsiyet açısından bakıldığında erkeklere nazaran ortalama ömürlerinin daha uzun olması, eş kaybı (bereavement), sosyal güvencesi olmayan işlerde çalışmaları, ağır ev işlerinin bir ücrete tabi olmaması vesaire nedenlerden dolayı bazı kadınların yaşlanması, yoksullukla ve yalnızlıkla özdeş hale gelmiştir. "Yaşlılığın, yoksulluğun ve yalnızlığın feminenleşmesi" olarak tabir ettiğimiz bu zor durumun COVID-19 Pandemisi'nin ortaya çıkmasıyla birlikte artık dört boyutlu bir hâl almıştır. "Elbette her zorluk beraberinde bir kolaylık taşır" İlahî müjdesi mucibince COVID-19 Pandemi Süreci'nin de kadınlara getirdiği ekstra yükün yanında aile bireyleriyle daha fazla hemhal olma, "evde eğitimle" birlikte çocuklarının eğitim sürecine katılma, geleneksel/kültürel olarak mesafeli olunan sosyal medyanın da içinde olduğu dijitalleşme ve teknolojinin "nimetleri"nden faydalanma fırsatları da doğmuştur. Dolayısıyla, tebliğ "COVID-19 Pandemi Süreci'nin sosyal medya faktörüyle yaşlı kadınları nasıl etkilediği" sorunsalı etrafında sunulacaktır. Sunum yöntem olarak nitel yaklaşım, olgu bilim (fenomenolojik) desenli, derinlemesine mülakat tekniğine dayalı olarak İstanbul örneğine dayanacaktır. Buradaki amaç, "İnsanın dört zindanı" misali kadınların "yaşlılık, yoksulluk, yalnızlık ve COVID-19 Pandemisi"nden dijital iletişim/sosyal medya aracılığıyla nasıl bir çıkış aradıklarını anlamak olacaktır.

ANAHTAR KELİMELER: Yaşlılık, Yoksulluk, Yalnızlık, COVID-19 ve Sosyal Medya

Old Women and Social Media During The Covid-19 Pandemic

ŞERİF ESENDEMİR

Ass. Dr., Faculty Member of Yıldız Technical University and Member of the Board of Directors of the Ministry of AÇŞH, Darülaceze Presidency

ABSTRACT

The world population is getting older by the day. Turkey is also inevitably affected by this socio-demographic transformation. Especially in terms of gender, the aging of some women has become identical with poverty and loneliness due to their average life expectancy compared to men being longer, bereavement, working in jobs without social security, unpaid heavy housework, and so on. With the outbreak of the COVID-19 Pandemic, this difficult situation, which we call "the feminization of old age, poverty and loneliness", has now become four-dimensional. In line with the divine gospel, "Of course, every difficulty carries a convenience with it", in addition to the extra burden of the COVID-19 Pandemic on women, the "blessings" of digitalization and technology "blessings" have also emerged, such as being at home more with family members, and participating in the education process of their children through "home education" and social media, which they were traditionally/culturally distant from. Therefore, the paper will be presented around the issue of "How the COVID-19 Pandemic Process affects older women with the social media factor". The presentation method will be an in-depth interview technique based on the Istanbul example,

on a qualitative approach and with phenomenological patterns. The aim here will be to understand how women, like the "four dungeons of man", seek an exit from "old age, poverty, loneliness and the COVID-19 Pandemic" through digital communication/social media.

KEYWORDS: Old Age, Poverty, Loneliness, COVID-19 and Social Media

Türkiye’de Ulusal Düzeyde Yer Alan Gazetelerdeki Covid-19 Sürecinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir İçerik Analizi

MERVE ÇELİK VAROL*

İstanbul Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Doktora Programı Öğrencisi

ARŞ. GÖR. ERDEM VAROL**

Marmara Üniversitesi Reklamcılık ve Tanıtım Bölümü

ÖZET

Tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 süreci sadece gündelik yaşam dinamiklerini, tüketim alışkanlıklarını, çalışma disiplinlerini değiştirmekle kalmamış aynı zamanda iletişim şekillerinde de çeşitli değişim ve dönüşümlere neden olmuştur. Özellikle evlerde bulunduğumuz izolasyon sürecinde aile içi şiddet ve özellikle kadına yönelik şiddet haberleri medyada geniş bir yankı uyandırmıştır. Dünya çapında sağlık önlemleri dahilinde “evde kalmak” zorunlu bir tedbir olarak karşımıza çıkarken, özellikle kadınlar kendilerine şiddet uygulayan erkekler ile birlikte aynı evi paylaşmak zorunda kalmış ve bu durumun yarattığı iletişimsel, psikolojik, cinsel bazı travmalar söz konusu olmuştur.

Kadına yönelik aile içi şiddet, Dünya Sağlık Örgütü gibi uluslararası yasal otoriteler tarafından “halk sağlığı sorunu” olarak adlandırılmaktadır. Artan aile içi şiddet, kadınların travmatik sorunlarını artırmakta ve sonuç olarak mağdurları duygusal stres, cinsel bozukluk, depresyona maruz bırakmaktadır. Farklı ülkelerdeki hükümetlerin ilan ettiği sosyal izolasyon ve kısmi / tam önlemler, insanları güvenlik için evde kalmaya zorlamakta ve söz konusu pandemi sırasında özellikle kadınlara karşı aile içi şiddeti artırmaktadır. Her ne kadar aile içi şiddet vakalarındaki artış Covid-19 salgını ile bağdaştırılsa da, söz konusu salgının yanı sıra bu tür vakaların neden artmaya devam ettiğine dair başka gerekçeler de söz konusu olmaktadır.

Özellikle ekonomik ve sosyal faktörler aile içi şiddete duyarlılığı artırmaktadır. Örneğin, Covid-19 salgını ve salgının sonuçları bağlamında dünya genelinde birçok insan işsiz kalmış, işsizlik oranı artmıştır. Söz konusu zihinsel sağlık sorunları da (örneğin kaygı, korku, stres vb.) aile içi şiddete dönüşebilmektedir.

Ayrıca ekonomik kaygılar ve sınırlı ekonomik faaliyetler, kaynakların kıtlığı da pandemi dönemindeki aile içi iletişimi olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Bunlara ek olarak, dolaylı alkol tüketimi ya da zararlı madde kullanımı da pandemi sırasında kadınlara karşı aile içi şiddeti tetikleyebilmektedir. İzolasyon süreci ve bu sürecin, aile içi şiddeti artıran bir başka faktör olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Birleşmiş Milletler Kadın'ın hazırladığı "COVID-19 Kadınlara Yönelik Şiddetin Sonlandırılması" isimli rapora göre; kadınların salgın sürecinde yaşadıkları şiddetin arttığını herkes için zor geçen karantina dönemini kadın ve kız çocuklarının daha da ağır yaşadığını göstermiştir (<https://www.unwomen.org/en>, 04.11.2020).

Salgından dolayı alınan önlemler ve sosyal izolasyon sürecinde Covid-19 virüsüne yakalanan hasta sayısı kadar şiddete maruz kalan kadınların sayısının da artış gösterdiği raporlanmıştır. İtalya İçişleri Bakanlığı'na göre 11 hafta süren karantina döneminde 11 kadın cinayeti işlenmesi ve söz konusu cinayetlerin geleneksel ve sosyal medyada geniş yankı uyandırması dikkat çekici bulunmuştur. Benzer biçimde İspanya'da karantina döneminde 4 kadın cinayeti meydana gelmiştir (tr.euronews.com, 04.11.2020).

Dünyadaki örneklere benzer biçimde Türkiye'de de pandemi döneminde kadına yönelik fiziksel ve psikolojik şiddet artmış ve yine bu dönemde sığınma evlerine talep artmıştır. Salgın ve karantina günlerinde yerel basında aile içi şiddet haberleri basında yer bulmuş, özellikle kadına yönelik şiddet haberleri geniş yankı uyandırmıştır. Kitle iletişim araçlarının başında gelen gazeteler ve özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle ve kullanımının yaygınlaşması ile birlikte önemi artan dijital gazetelerde çıkan kadına yönelik şiddet haberleri toplumda bir kamuoyu oluştururken aynı zamanda belli bir zaman geçtikten sonra söz konusu haberler olağan ve sıradan bir hale gelmiştir.

Covid-19 salgını izolasyon sürecinde dünya çapında kadına yönelik şiddet vakalarının artması ve bu vakaların medyada geniş yankı bulmasıyla birlikte konuya yönelik

araştırma yapmak, bir farkındalık sağlamak gereği doğmuştur. Covid-19 salgını ile değişen ve bu değişimle birlikte gün be gün artan kadına yönelik şiddet haberleri ele alınarak; söz konusu durumun toplumsal, kültürel ve ekonomik nedenlerini de göz önünde bulundurarak ülkemizde yer alan haberler ışığında bir analiz gerçekleştirmek ve Türkçe literatüre katkı sunmak önemli görülmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'de ulusal düzeyde yer alan, tüm dünyada inanılmaz değişim ve dönüşümlere neden olan Covid-19 salgınının sürecinde kadına yönelik şiddet haberlerinin genel dağılımını ve içerik türlerini belirlemek bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Söz konusu amaç doğrultusunda en çok tıklanan 5 dijital gazetede yer alan kadına yönelik şiddet haberleri üzerinde inceleme yapılacaktır. Medya içerik analizi yöntemi kullanılarak örneklem kapsamına dahil edilen söz konusu şiddet haberleri belirlenerek analiz edilecektir.

A Content Analysis On Reports Of Violence Against Women In The Covid-19 Process In Newspapers Located At The National Level In Turkey

MERVE ÇELİK VAROL*

University Public Relations and
Publicity Doctorate Program Student

ARŞ. GÖR. ERDEM VAROL**

Marmara University Department of
Advertising and Promotion

ABSTRACT

The Covid-19 process, which influenced the whole world, not only changed the dynamics of everyday life, consumption habits, working disciplines, but also caused various changes and transformations in the forms of communication. Domestic violence and violence against women in particular have resonated widely in the media, especially during the isolation process in our homes. "Stay at home" is a mandatory measure within the framework of worldwide health measures, especially women have been forced to share the same house with men who have abused them, and there have been some communicative, psychological, and sexual traumas caused by this situation.

Domestic violence against women is called a "public health problem" by international legal authorities such as the World Health Organization. Increasing domestic violence increases women's traumatic problems and, as a result, exposes victims to emotional stress, sexual disorder, depression. Social isolation and partial / complete measures announced by governments in different countries force people to stay at home for safety and increase domestic violence, especially against women, during the pandemic in question. Although the increase in domestic violence cases is attributed to the Covid-19 outbreak, there are other reasons why such

cases continue to increase, as well as the outbreak in question.

Especially economic and social factors increase sensitivity to domestic violence. For example, in the context of the Covid-19 epidemic and the consequences of the epidemic, many people around the world were unemployed, increasing the unemployment rate. Mental health problems in question (e.g. anxiety, fear, stress, etc.) can turn into domestic violence.

In addition, economic concerns and limited economic activities, scarcity of resources can also negatively affect domestic communication during the pandemic period. In addition, indirect alcohol consumption or harmful substance use can also trigger domestic violence against women during the pandemic. The process of isolation and this process are also seen as another factor that increases domestic violence.

According to the report "Ending Violence Against Women COVID-19" prepared by the United Nations Women, the violence experienced by women during the epidemic has increased, indicating that women and girls live even more severely during the quarantine period, which is difficult for everyone (<https://www.unwomen.org/en>, 04.11.2020).

As well as the number of patients infected with the Covid-19 virus in the process of measures taken due to the outbreak and social isolation, the number of women subjected to violence has been reported to increase. According to Italy's Interior Ministry, 11 women were killed during the 11-week quarantine period, and the killings had wide repercussions on traditional and social media. Similarly, during the quarantine period in Spain, there were 4 murders of women (tr.euronews.com, 04.11.2020).

Similar to examples around the world, physical and psychological violence against women increased during the pandemic period in Turkey, and again the demand for shelters increased during this period. In the days of the epidemic and quarantine, news of domestic violence was published in the local press, and news of violence against women in particular resonated widely. At the same time, after a certain period of time, the news about violence against women in digital newspapers, whose importance has increased with the development and spread of information and Communication Technologies, has become commonplace and ordinary.

With the increase in cases of violence against women worldwide during the isolation process of the Covid-19 epidemic and the wide repercussions of these cases in the media, it was necessary to conduct research on the issue and to provide awareness.

Considering the news of violence against women that changed with the Covid-19 epidemic and increased day by day with this change; taking into account the social, cultural and economic reasons of this situation, it is important to conduct an analysis in the light of the news in our country and to contribute to the Turkish

literature. In this context, the main purpose of this study is to determine the general distribution and content types of violence against women in the process of the Covid-19 epidemic, which is taking place at the national level in Turkey and has caused incredible changes and transformations around the world.

For this purpose, a review will be carried out on the news about violence against women in the 5 most clicked digital newspapers. Using the media content analysis method, the violence news included in the sample will be determined and analyzed.

KEYWORDS: *Women, Violence Against Women, Covid-19 Epidemic, Violence News, Content Analysis.*

Salgın Döneminde Kadınların Sosyal Medya Kullanımı

KÜBRA GÜRAN YİĞİTBAŞI

Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü

ÖZET

Her sosyal medya aracının özellikleri birbirinden farklılık göstermektedir ve ilgili aracın kullanıcılara sundukları birbirinden farklıdır. Kullanıcılar tarafından sosyal medyanın yoğun biçimde tercih edilmesinin çeşitli sebepleri ve onları bu platformları kullanmaya motive eden unsurlar söz konusudur.

Ücretsiz bir fotoğraf ve video paylaşma uygulaması olan Instagram, insanların fotoğraflarını ve videolarını Instagram'a yükleyip, bunları takipçileriyle paylaşabilmelerini sağlar. Ayrıca Instagram, kullanıcılarına paylaştığı gönderileri görüntüleyebilme, beğenebilme ve bunlara yorum yapabileme imkânı sunan bir sosyal medya aracıdır.

Çalışmamızda Marmara Üniversitesi'nde görev yapan yedi kadın akademik ve idari personel ile odak grup görüşmesi yapılmıştır. Buna göre çocuk sahibi kadınların Instagram'ı kullanım motivasyonlarının evde kalma sürecinde çocuklarının ekranlar dışında zaman geçirmelerini sağlayacak Lego vb. oyuncakları takip etmek için (indirimli) alışverişler yönünde olduğu görülmektedir. Öte yandan, annelerin çocuk gelişim hesaplarını ve kendi mesleki ya da özel ilgi alanlarına göre yabancı dil eğitimi, egzersiz hesaplarını takip ettikleri anlaşılmaktadır. Kullanım motivasyonları bağlamında, yemek tariflerini içeren hesaplar ise Instagram ve Youtube'un anneler tarafından en çok takip edilme sebepleri arasında bulunmaktadır.

Çocuklu olmayan kadınlar ise Instagram'ı daha çok sosyalleşme amaçlı kullanmaktadır. Bu açıdan Instagram, insanların pandemide neler yaptığı, ne durumda olduğu gibi ev dışında var olan sosyal hayatla ilgili gereksinimleri karşılayan bir mecra olmuştur.

ANAHTAR KELİMELER: Social Media, Instagram, Pandemi, Sosyal Medya Kullanım Motivasyonları

Social Media Usage By Women In The Times Of Pandemic

KÜBRA GÜRAN YİĞİTBAŞI

Doç. Dr., Marmara University, Faculty of Communication, Department of Journalism

ABSTRACT

Every social media tool differs from others. And every one of them offers different things to users. There are various reasons for the intense preference for social media by users and multiple factors motivating them to use these platforms.

Instagram, which offers people the opportunity to upload photos and videos on it for free, allows people to share these with others by uploading them to Instagram. Also, it gives Instagram users a chance to view their shared videos, like and comment on them.

In our study, we conducted a focus group discussion with seven women of academic and administrative staff at Marmara University. Based on their responses, we can see that Instagram usage by women with children is in the way of buying toys, doing discounted shopping for toys such as Lego to reduce the screen time of their children during the pandemic. On the other hand, mothers also follow child development, exercise, and foreign language education accounts based on their professional careers or personal field of interests. In the context of usage motivation, accounts that include recipes are

among the reasons why mothers follow Instagram and YouTube the most.

However, women without children use Instagram to socialize. In this respect, Instagram has become a medium that meets social life needs outside the home, such as what people do in the pandemic and how they are.

KEYWORDS: Social Media, Instagram, Pandemic, Social Media Usage Motivations

VI. OTURUM

Salon A - Pandemi, Tarih, Din

04 MART 2021

Osmanlı Salgınlar Tarihinde Kadın Ölümleri: Vefatıyla Görünür Olan Dersaadet Kadınları

EMİNE TONTA AK

Dr. Öğr. Üyesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Tarih Bölümü

ÖZET

Kadın tarihyazımının öznesi veya konusu haline çok nadir durumlarda gelebilmiştir. İmparatorluklar çağının saraylı veya asil kadınları dahi birtakım eril fenomenalar çerçevesinde tarihe dahil edilebilmişlerdir. Birkaç istisna haricinde, Osmanlı tarihyazımı da cinsli yazılabilmenin kısıtlarına pek yaklaşmamıştır. Birakınız gündelik hayatlarının tarihsel malzemeye dönüşmesini, kadın aktörlerin neden olduğu önemli meseleler dahi tarihin tozlu sayfalarına kaydedilmeye layık görülmemiş, tersine bir hayli eril karakterli yazıcının seçiciliği ile üzeri örtülmüştür. Nitekim batılı hanedan mensubu önemli kadın figürlerin kısmen tarih sahnesine nakşedilmesi gibi Osmanlı Tarihinin hanedan mensubu kadınlarını konu edinen monogramlar son onbeş yirmi yıldır ortaya çıkmaya başlamışlarsa da henüz bu çevreler adına bile alınması gereken uzun bir yol mevcuttur. Osmanlı tarihyazımında kadınların eksik oluşu konusunda, Cemal Kafadar'ın da tespiti üzere "Şimdiye kadar tarihçilerin kadınları tümünden unuttuklarını iddia etmek haksızlık olur" ise de, "bu ilginin genellikle "asil" tarihe ek düzeyinde kaldığını, toplumların geçmişini incelemeye yönelenlerin çoğu zaman yetişkin erkeklerin evlerinin kapısını çekip sokağa çıkmalarını ya da at sırtına atlamalarını beklediklerini söylemek büyük bir abartma olmaz." Yaşadığımız yüzyılda artık tarihçinin vicdanı tarihyazımını cinsiyetlendirme (gendering) ya da yine Kafadar'ın tabiri ile en azından "cinslilendirme" pratiğini geliştirmeye dönük bir çaba içinde olmalıdır. Bu çalışmanın konusu da genel olarak evdeki/sokaktaki avam Osmanlı kadınının devlet kayıtlarına girme halleri üzerine bir düşünme/ düşündürme pratiği olarak tasarlanmıştır.

Çalışmamızda Dersaadet'in avamdan hatunlarının kimliklerini, salgınların zaruri kıldığı ölüm kayıtları içinde bir arayış üzere gerçekleşebiliyor olması ise, tarihyazımının seçici ve eksik karakterini ortaya çıkaran bir ironiyi de içermektedir. Kıta Avrupasında ve Rusya'da 18. yüzyılın ikinci yarısında başlayan kamusal aritmetik yani devletlerin resmi istatistik çalışmaları Osmanlı'ya yaklaşık bir yüzyıl sonra erişmiştir. Tanzimatın sistematik mantığı gereği ilk ihtiyacı olan şey nüfusun sağlıklı verileri olduğundan, öncelikle reformun uygulanabildiği yerlerde nüfus sayımlarının yapılmaya başlandığı görülmektedir. Diğer yandan genel nüfus sayımları da ağır aksak da olsa 1831 den itibaren devlet pratiğine girmiştir.

Ancak Abdülhamid devrinin toplumsal istatistiğın enine ve boyuna gelişmesi açısından önemli bir dönem olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu çalışmamızda, Osmanlı'nın salgınlarla mücadele yıllarında kadın teb'anın istatistik kayıtlarına vefeyat detaylarıyla girişinin hazin izini süreceğiz. Osmanlı hastalık ve ölüm istatistiklerinin, bir yandan Osmanlı kadınlarını ölüme götüren muhteva-i

illeti, diğer yandan ise İstanbul halkının avamdan zevce, kerime ve kızlarıyla, bu kayıtlar münasebetiyle tanışmış olacağız. Böylelikle imparatorluk nüfusunun, tarihin tozlu sayfalarına nadir vakitlerde izi düşen, o kayıp yarısına küçük bir fener tutacağız. Çalışmanın birincil kaynağını kuşkusuz Osmanlı arşivindeki istatistikler oluşturacaktır.

Female Deaths in The History of Ottoman Epidemics: Women Of Dersaadet Visible With Their

EMİNE TONTA AK

Dr. Faculty Member, Fatih Sultan Mehmet Vakıf University, Department of History

ABSTRACT

Women have become the subject or topic of historiography very rarely. Even the courtiers or noble women of the age of the empires were included in history within the framework of a series of masculine phenomena. With a few exceptions, Ottoman historiography did not come close to the shores of gender writing either. Let alone the transformation of their daily lives into historical material, even the important issues caused by female actors were not deemed worthy to be recorded in the dusty pages of history, but on the contrary, they were covered up by the selectivity of the author with a rather masculine character. Although monographs about the women of the dynasty of Ottoman history started to appear for the last fifteen or twenty years, like the embedding of important female figures of the western dynasty to history, there is still a long way on behalf of these circles. Regarding the lack of women in Ottoman historiography, as Cemal Kafadar has determined, "It would be unfair to claim that historians have forgotten women altogether", but "this interest generally remains at an additional level to 'original' history, and it wouldn't be an exaggeration to say that those who tend to examine the past of societies are often excepting scenes such as adult men leaving their homes or jumping on their horses." In the century we live in, the

conscience of the historian should now be in an effort to develop the practice of gendering, or at least "gender adding" in the words of Kafadar. The subject of this study is designed as a reflection/calling practice on the registration of the commoner Ottoman women in houses/streets to the records of the state.

In our study, the search for the identities of common ladies of Dersaadet to be carried out only in death records necessitated by epidemics also includes an irony that reveals the selective and incomplete character of historiography. Public arithmetic, that is, official statistical studies of states, which started in continental Europe and Russia in the second half of the 18th century, reached the Ottoman Empire about a century later. As the first thing needed by the systematic logic of the Reforms (Tanzimat) is the healthy data of the population, it is observed that population censuses were initially carried out in places where reforms could be implemented. On the other hand, even though the general population census was severely disrupted, it entered into state practice as of 1831. However, it would not be wrong to state that the period of Abdulhamid was an important period in terms of the thorough development of social statistics. In this study, we will follow the sad trace of

the entry of female subjects to the statistical records and death details during the years of struggle with the epidemics of the Ottoman Empire. We will become familiar with the contents of Ottoman diseases that led to the death of Ottoman women and death statistics and on the other hand, we will meet with these common wives

and daughters of the people of Istanbul through these records. In this way, we will shed light on the lost half of the empire's population, which rarely hits the dusty pages of history. The primary source of the study will undoubtedly be statistics in the Ottoman archives.

Dünya Tarihinde Salgın Hastalıklar ve Kadın

HÜSNA HAMİYET ALTIN

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Doktora Öğrencisi

ÖZET

Salgın hastalıklar, dünya tarihi boyunca en az savaşlar, göçler veya iklim değişiklikleri kadar medeniyetlerin kaderini etkilemiş, insanlık tarihinin en eski dönemlerinden beri dünyanın her yerinde her çeşit insanın sosyal ve ekonomik hayatını sekteye uğratmış ve toplumların dokusunda derin izler bırakmıştır. İnsan-çevre ilişkisine ışık tutmaları, toplumların ekonomik ve sosyal davranışlarında köklü değişikliklere sebep olmaları ve yer yer kitlesel histeri, ayaklanma ve isyanlara yol açarak toplumsal bilinçte güçlü izler bırakmaları hasebiyle salgın hastalıkların tarih araştırmaları ve tarih yazımı açısından önemi büyüktür. Dünya tarihinin kompleks ve geniş kapsamlı konularından biri olmasına rağmen salgın hastalıklara münhasıran kadın çerçevesinden bakan ve kadınların salgın tecrübesini ele alan tarihsel çalışmalar oldukça az sayıdadır. Bu konudaki müstakil araştırmaların azlığından hareketle bu çalışma, dünya tarihinde meydana gelmiş epidemiyahut pandemi özelliği taşıyan salgın hastalıkların kadınların hayatlarına olan etkisini ve bu hastalık dönemlerinin kadınların toplumsal hayatta oynadıkları rollerde meydana getirdiği değişiklikleri genel hatlarıyla incelemeyi amaçlamaktadır.

Bu maksatla salgın hastalıkların sosyal ve toplumsal boyutlarını ortaya çıkarmaya çalışan ve tarihsel kaynaklara dayanan ikincil kaynaklar kullanılmış, bunların kadınların tarihsel tecrübesi hakkında verdiği dağınık bilgiler belli başlıklar altında bir araya getirilmeye çalışılmıştır. Bu bakımdan bu çalışma, ikincil kaynakların kadın perspektifinden seçici bir şekilde okunması ve ortak noktaların tespit edilmesi metodunu izleyen bir literatür araştırması mahiyetindedir. Bu okuma sonucunda tarihin çeşitli dönemlerinde yaşanan salgın hastalıklarda kadınların yaşadığı tecrübeler dört ana tema etrafında toplanmış ve incelenmiştir.

Bu temalardan ilki, salgın hastalıkla boğuşulan bazı dönemlerde kadınların günah keçisi haline getirilmesi ve bunun sonucu olarak ayrımcılığa maruz bırakılmaları olgusudur. Kadınların salgın hastalık dönemlerinde aile içinde ve toplumda üstlendikleri roller sebebiyle bazen "veba yayıcılar" olarak nitelenmeleri ve resmi makamların salgın hastalık durumunu araştırmaları için cinsiyet bazlı ayrımcılık içeren birtakım sosyal kontrol mekanizmaları geliştirmeleri bu durumun tezahürlerinden birkaç tanesidir. Salgın dönemlerinde kadınların değişen toplumsal rolleriyle ilgili ikinci tema, kitlesel salgın hastalık tecrübesinin kadınlara herhangi bir ekonomik bağımsızlık veya toplumsal aktörlük

getirip getirmediği meselesidir. Özellikle Ortaçağ'daki Kara Veba ve Birinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonra yaşanan İspanyol gribi salgınları, kısa bir zaman içerisinde milyonlarca insanın ölümüne yol açarak toplumsal işleyişte kırılmalara sebep olmuştur. Bazı tarihçilere göre bu iki salgının yol açtığı işgücü kıtlığı, kadınların daha önceden kendilerine açık olmayan işlerde çalışabilmesinin önünü açarak kadınlara belli bir ekonomik bağımsızlık kazandırmıştır. Buna mukabil bazı tarihçiler de bu yaklaşımı gereğinden fazla iyimser bulmakta, kadınların toplumsal statüsünde kayda değer bir değişimin meydana gelmediğini ileri sürmektedir. Kadınların salgın hastalık tecrübeleri değerlendirirken karşılaşılan üçüncü ortak tema, tarihin çeşitli dönemlerinde yaşanan geniş çaplı salgınlar sonucunda kadınların toplumsal hayatın bazı alanlarında önderlik rolleri elde etmesidir. 20. yüzyıl başlarındaki İspanyol gribi sırasında yaşanan gönüllülük hareketleri, kadınların inisiyatif olarak domestik veya sınıfsal rollerinden sıyrılmalarının ve kamusal alanda aktif bir şekilde yer almalarının salgın hastalıklar bağlamındaki en önemli örneklerinden biridir. Son olarak, birtakım salgın hastalıkların kadınların beden algısı, toplumsal sınıf dinamikleri ve toplumsal cinsiyet rolleri noktasında ciddi etkilerinin olduğu görülmektedir. Bunun önde gelen örneği, 18. ve 19. yüzyıllarda Avrupa'da yaygın bir şekilde görülen ve birtakım sosyal dinamiklerin ve sınıfsal okumaların sonucunda elit bir hastalık olarak etiketlenen tüberkülozdur. Toplumsal cinsiyet ve sınıf dinamiklerinin iç içe geçtiği bir tarihsel tecrübe olarak tüberküloz, kadınların günlük yaşamlarını beklenmedik yönlerden şekillendirmiş ve etkileri günümüzde dahi hissedilen birtakım estetik kriterler ve kadın idealleri ortaya çıkarmıştır.

Sonuç olarak tarih boyunca yaşanmış çeşitli hastalık dönemlerinde kadınların toplumsal statülerinde meydana gelen değişimlerin her zaman olumlu veya her zaman olumsuz olarak nitelenemeyeceği; bazı dönemlerde salgın hastalıkların, kadınların hemşirelik ve hasta bakıcılığı gibi meslekler icra etmeleri sebebiyle toplumsal konumlarında iyileşmelere zemin hazırladığı; bazı diğer dönemlerde ise salgın hastalığın kadınlara ayrımcılık ve kötü muameleyi mazur gösteren bir araç olarak kullanıldığı görülmüştür. Her iki durumda da epidemik ve pandemik hastalıklar, dünya tarihi boyunca kadınların gündelik hayatlarına ve toplumsal statülerine çok çeşitli yönlerden etki etmiştir. Bu etkilerin daha iyi anlaşılması ve ulaşılan tarihsel bilgi ve sonuçların kadın çalışmalarına sistematik bir şekilde entegre edilebilmesi için, münhasıran kadınların salgın hastalık tecrübesini ortaya koymayı amaçlayan tarihsel çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu çalışmada verilen örneklerden de kolayca anlaşılabilir üzere, bu konuda yapılan az miktardaki araştırmanın büyük bir kısmı Batılı toplumların salgın tecrübesi üzerinden ilerlemiş, dünya toplumlarının evrensel tecrübesini yansıtmayı hedeflememiştir. Bunun doğal bir sonucu olarak bu araştırmalarda belli bir Batı-merkezcilik gözlemlenmektedir. Covid-19 deneyiminden sonra tarihsel bir konu olarak salgın hastalık olgusuna akademik ilginin artacağını ve bahsedilen sorunların aşıldığı çalışmaların ortaya konacağını ummak yersiz olmayacaktır.

Women and Epidemics in World History

HÜSNA HAMİYET ALTIN

Istanbul 29 Mayıs University, Doctoral Student

ABSTRACT

Almost as much as wars, climate change and migration, epidemics throughout world history have shaped the destiny of societies, disrupting the social and economic lives of various peoples all over the planet since the earliest periods of history and leaving deep scars in the fabric of communities. Epidemics constitute an important subject for history and historiography by virtue of the fundamental changes they affect in the social and economic behaviors of societies, the deep traces they leave in the collective consciousness through the mass hysteria, protests, and revolts they sometimes cause, and the light they shed on the relationship between humans and their physical environment. Even though epidemics are one of the complex and far-reaching subjects of global history, studies that approach epidemics from the perspective of women and investigate women's experience exclusively are few in number. Informed by this scarcity, the present study aims to examine - in broad and brief terms - the effect of epidemics and pandemics on women's lives throughout history and the changes that these diseases have wrought in the roles played by women in the public space.

In order to draw a general picture of women's experience of epidemics, this study utilizes secondary historical sources that endeavor to bring out the general social and cultural dimensions of epidemic diseases and attempts

to gather and categorize the scattered information given in these sources about women's experiences. In this respect, it is a selective and limited reading of the secondary literature from the perspective of women with the purpose of discovering common themes and patterns. As a result of this reading, four common themes relating to women and epidemics emerge.

The first common theme is the phenomenon of scapegoating and the resulting discrimination against women. Due to certain roles women played in the family and in their communities during epidemics, they could sometimes be blamed for "plague spreading", which paved the way for officials to instrumentalize the state of emergency to develop certain social control mechanisms that featured gender-based discrimination. The second theme is the question of whether epidemics and pandemics brought any real economic independence or social agency to women. Especially the Black Death of the medieval ages and the Spanish flu of World War I caused massive disruptions in societies by causing millions of people to die in a very short time frame. Some historians argue that the labor shortage caused by these two epidemics paved the way for women to enter jobs that were not open to them before, thereby endowing women with a certain degree of economic independence. On the other hand, some find this approach all too

optimistic, arguing that no real and noteworthy change occurred in the social status of women. Related to this question, the third common theme is the leadership roles that women had the opportunity to embrace in certain domains of the public sphere due to the circumstances created by epidemics in various parts of the world. The voluntarism movement in North America during the Spanish flu at the beginning of the 20th century is an important example of women taking initiative to temporarily suspend their habitual domestic and class roles and actively participate in the public sphere. Finally, the fourth theme is the enormous effect that some epidemic diseases could have on women's body image, class dynamics, and gender roles. The leading example of this is tuberculosis, which was widely encountered in Europe in the 18th and 19th centuries, and which came to be labelled as a disease of the elite. As a historical phenomenon in which gender and class dynamics are intertwined, tuberculosis shaped women's daily lives in unforeseeable ways and gave birth to aesthetic criteria and ideal types, the effects of which can still be felt today.

This broad reading of the secondary sources on the subject of women and epidemics arrives at the conclusion that the changes that occurred in women's social status during various times of epidemic disease throughout history should not be regarded as wholly positive or wholly negative, but rather as a complex phenomenon that needs to be studied separately for

each context. While some epidemics brought about a betterment in the social status of women in certain settings where women took care of the sick or had the opportunity to work as nurses, still others caused a deterioration in women's social situation by acting as a legitimizing force for discrimination and ill treatment. However the case may be, it is certain that epidemic and pandemic diseases throughout history have had a major impact on women's daily lives and their social roles. In order to understand these effects better, independent historical research focused on the subject of women's experience of epidemic diseases needs to be conducted, which would also make significant contributions to the field of women's studies. As can be gleaned from the examples in this study, the great portion of the few studies on women and epidemics focus on the history of the Western world and do not include other parts of the world in their research scope. As a result, these studies tend to be West-centered and do not purport to provide a global perspective. It is hoped that the Covid-19 experience will spark academic interest in the historical study of epidemics and produce research that turns its lens on different parts of the world.

KEYWORDS: women, pandemics, epidemics, nursery, voluntarism

Salgın Sürecinde Ekrandan Yapılan Tefsir Dersi Üzerine Bir Değerlendirme

TUĞBA AYDENİZ

Dr., Karabük Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

ÖZET

Öğüt vermek ve nasihat etmek gibi sözlük anlamlarına karşılık gelen vaaz, “yapılan işlerin muhtemel sonuçlarını anlatarak uyarmak, inananların kalplerini yumuşatarak onları iyiliğe özendirmek” anlamına gelir. Bu tanımdan hareketle vaaz, yaygın din eğitiminin en etkili araçlarından birisidir. Klasik bir vaaz, vaizin anlatacağı konuyu dinleme ve istifade niyeti ile camiye gelen cemaat merkezli verilen vaazdır. Burada cemaat değişse de hatta kimi zaman mekân değişse de vaaz ve irşadın yüz yüze oluşu değişmeyen temel şarttır. Nitekim belli bir zamanla mukayyed olarak hem bilgi edinmek hem ruhen feyizlenmek maksadına dayanarak mâbede gitmek ve vaizi dinlemek, sadece ferdî bir tatmini değil aynı zamanda cemaatin bir ve beraber huzur duymalarını da sağlar. Burada süreklilik ve aynı mekânda bulunan cemaate konuşmak önemlidir. Ancak kimi durumlarda vaaz ve irşadın temel hususiyetlerinin değişikliğe uğraması söz konusudur. Her hafta düzenli olarak yapılmakta olan vaaz ve irşad faaliyeti sekteye uğrayabilir. Daha çok harici sebeplerle zuhur eden bu tür durumlarda ilk akla gelen tabii afetlerdir. Herhangi bir tabii afet karşısında hayatımızda aniden gelişen durumlar önceliklerimizi değiştirir ve dahası kimi zaman vaaz verilen mekanların da bu afetten etkilenmesi, vaaz ve irşadın en önemli özelliklerinden olan mekan birliğinin de kaybedilmesine yol açar. Böyle bir durumda vaazlar bir süre yapılmayabilir, ertelenebilir. Mekân birliğinin sağlandığı ilk vakitte tekrar kaldığı yerden irşad programları devam eder.

Vaazların inkitaya uğraması afet dışında 2020 yılından bu yana içinde bulunduğumuz salgın halinde de söz konusudur. Böyle bir durumda yukarıda belirttiğimiz şekilde vaaza mecburi bir ara verme durumu olabilir ancak içinde bulunduğumuz problem tabii afet ve salgın durumundan birkaç açıdan farklıdır. İçinde bulunduğumuz salgın süreci bugüne kadar tecrübe edilenden farklı bir boyut ile karşımıza çıkmıştır. Bu sebeple bu tebliğde salgın hastalık sürecinde kadınların dini bilginin öğrenilmesine dair yaşadıkları değişiklikler tefsir dersi merkezinde değerlendirilecektir. Çoğunluğunun kadın olduğu bu yaygın din öğretimi faaliyetinin dijital ortamdaki süreci dinî bilgi ile kurulan ilişki açısından ele alınacaktır. Söz konusu tefsir dersleri, 2012 yılında Beşiktaş'ta bir vaizin rutin programı şeklinde başlamış, nüzul sırasına göre surelerin tefsir edilmesi şeklinde planlanmıştır. Bu dersler 2012 yılından 2015 yılına kadar önce müftülük bünyesinde devam etmiş, daha sonra serbest vaaz programı olarak sürmüştür. Bu süreçte tefsirin camiden salona taşınmasıyla bir oturma düzeninin oluşması, yazı

tahtası, haritanın ve kimi zaman projeksiyonun aktif kullanılması ile vaaz olmaktan çıkarak örgün anlamdaki bir derse dönüşmüş görünen tefsir dersleri, vaaz ve irşad boyutunun korunması, mekan birliğinin sağlanması ve yaygın din eğitimi alanındaki fonksiyonunu muhafaza etmesi sebebiyle vaaz olarak nitelendirilebilir. Beşiktaş'ta KAGEM'in İstanbul şubesinin tesis edilmesi ile bu dersler KAGEM'den gelen talep çerçevesinde, hazırlanan haftalık programa dahil edilmiştir. Bu dersler salgın hastalık dönemine kadar düzenli olarak haftada bir gün yüz yüze yapılmaktaydı. Ancak koronavirüs salgını ile başlayan süreçte derslerin online olarak yapılması gündeme gelmiştir. Bu tebliğ, 2012-2015 yılları arasında bir vaiz, 2015-2020 yılları arasında ise bir akademisyen olarak bu dersleri yapan hoca olarak kişisel deneyimimden hareketle hem vaiz hem de cemaat açısından dijital ortama geçişle bu derslerin yapılması ile yaşanan değişimin değerlendirmesini odağa alan bir çalışma olarak hazırlanmıştır. Daha önce yüz yüze aynı mekânın kullanımı ile yapılan tefsir dersinin dijital ortama aktarılması sürecinin bir değerlendirmesi yapılmaya çalışılmıştır.

Salgının getirdiği bir mecburiyet olarak vaazı takip eden cemaatle yüz yüze yapılan son ders olan 10 Mart'tan sonra dijital ortamı kullanma seçeneği gündeme geldiğinde dersin hocası olarak tereddüt edip yapmama kararı almıştım. Ancak 2020-2021 eğitim-öğretim yılında KAGEM'in tüm dersleri dijital ortama taşımakta kararlılık göstermesi tefsir dersinin de bu şekilde devamını bir zaruret haline getirmiştir. Dersin hocası olarak şahsî tecrübemi de dahil ederek dersin katılımcıları açısından dijital ortam üzerinden dini bilgi ile kurulan ilişkiye odaklanan bu çalışmada, salgınla gelişen süreçte derslerin devamında ortaya çıkabilecek meseleleri üç grupta toplamak mümkündür. Bunların ilki, dersi veren hocadan kaynaklanabilecek problemler, ikincisi cemaatten kaynaklanabilecek problemler, üçüncüsü ise internet kaynaklı ortaya çıkabilecek problemlerdir.

Derslerin dijital hale gelmesi ile birlikte mekân birliği ve yüz yüze vaazın belli başlı kriterleri ortadan kalkmıştır. Derslerin mekândan bağımsız hale gelmesi, aynı zamanda yurt içinden ve dışından birçok kişinin derse müracaatını mümkün hale getirmiştir. Yüz yüze yapılan dönem dersler İstanbul genelinden gelen cemaate hitap etmiştir. Buna göre Beşiktaş merkezde yapılan derslere, Sarıyer, Şişli, Kocamustafapaşa/Fatih, Büyükkçekmece, Bağcılar, Güngören, Üsküdar, Beykoz, Ümraniye, Kadıköy, Çekmeköy gibi uzak semtlerden gelen hanımlar da iştirak etmiştir. Yüz yüze aynı mekanda derslerin yapılması İstanbul şehrinin bazı ilçelerinden kadınların katıldığı yerel bir ders ortamı söz konusu iken salgın sürecinde dijital ortamın sağladığı imkanlar dersin mekansızlaşması katılım açısından ulusal ve uluslararası düzeyde bir ders ortamının oluşmasını beraberinde getirmiştir. Dersin mekana bağlı olmaktan bağımsızlaşması ile dijital ortamda Samsun, Gaziantep, Karabük, Sakarya, Şanlıurfa, Çanakkale, Isparta, Uşak, Bolu, Eskişehir, Bursa, Trabzon, Malatya, Ankara, Amasya, Kocaeli, Konya, İzmir, Bartın, Kahramanmaraş, Mersin, Fransa, İspanya ve Almanya'dan dersi takip edenler olmuştur. Yaklaşık sayı başlangıç itibarıyla 200 kişiyi aşmıştır. Salgından önce sadece kadınların iştirak ettiği dersler, dijital ortam üzerinden yürütülürken az da olsa erkeklerin de iştirak edebildiği bir ders haline gelmiştir. Tüm bu değişen şartlar çerçevesinde dijital ortamda kadın cemaatin salgın sürecinde dinî bilgi ile kurdukları ilişki açısından meselenin değerlendirilmesinde kullanılacak yöntem, nitel araştırmalarda veri toplama tekniklerinden odak grup görüşmesi olarak belirlenmiştir. Araştırmacının daha merkezi bir role sahip olduğu nitel araştırmaların sağladığı imkanlar kullanılarak 6'şar kişilik iki grup odak grup görüşmesi yapılmıştır. Dijital ortamda görüntülü görüşme ile gerçekleşen odak grup görüşmesinin ilk grubu tefsir dersine başlangıçtan beri iştirak edip salgın sürecinde dijital olarak takip edenler yer almıştır. İkinci odak grup ise derse yaklaşık 1,5-2 senedir yüz yüze devam eden ve salgın sürecinde dijital olarak devam etmekte olanlardan müteşekkildir. Cemaatin yüz

yüze ve ekran üzerinden dersle arasında kurduğu ilişkiye dair araştırma sorularının odakta olduğu bu çalışmada, odak grup görüşmesine katılanlardan elde edilen verilerle betimsel bir analiz yapılmıştır. Buna göre yukarıda da işaret edilen meselenin üç boyutunun (hoca-cemaat-ortam) ele alınması hedeflenmiştir. Bir imkan olarak dijital ortamın kullanılması ile dersin devamında yaşanan deneyimin katılımcılar açısından olumlu ve olumsuz boyutları değerlendirilmiştir.

Araştırma neticesinde ulaşılan sonuçlar özetle şu şekilde ifade edilebilir: Cemaatin vaaza mekândan bağımsız olarak ulaşması bir imkan olmakla birlikte İstanbul şartlarında

derslere katılma imkanı bulanlar için şartların normal haline dönmesi durumunda yüz yüze eğitime geçmede kararlı bir duruş olduğu görülmüştür. Yüz yüze ders ile ekran üzerinden yapılan ders arasında cemaat açısından en bariz farkın soru sormada ortaya çıktığı söylenebilir. Cemaatin yüz yüze yapılan derste dinledikleri konular kadar önemsedikleri bir husus da birbirleri ile iletişimi kurma dolayısıyla bir sosyalleşme ortamı olarak dersi görmeleridir. Dijital ortamın sağladığı imkanlar açısından ise İstanbul'un bir ilçesinde yerel düzeyde gerçekleşen bir faaliyetin Türkiye genelinde ulusal düzeye, yurt dışında katılımı uluslararası bir düzleme taşınması yeni bir tecrübe olarak gözlemlenmiştir.

An Evaluation Of The Interpretation Lesson On Screen During The Epidemic

TUĞBA AYDENİZ

Dr., Karabuk University Faculty of Theology

ABSTRACT

Sermon, which corresponds to the dictionary meaning of giving advice and recommendation, means "to warn by explaining the possible consequences of the work done, to encourage believers to do good by softening their hearts". From this definition, sermon is one of the most effective tools of non-formal religious education. A classical sermon is a congregation-centered sermon that comes to the mosque with the intention of listening and benefiting from the preacher. Here, even if the congregation changes, and even the place changes from time to time, the face-to-face preaching and guidance is the basic condition that does not change. As a matter of fact, going to the temple and listening to the preacher for the purpose of both obtaining knowledge and gaining spiritual enlightenment over a period of time provides not only individual satisfaction, but also causes the congregation to feel peace together. Here, continuity and talking to the congregation in the same space is important. However, in some cases, the basic characteristics of preaching and guidance are subject to change. The regular preaching and guidance activity that is carried out every week may be interrupted. Natural disasters are the first to come to mind in such cases that occur mostly for external reasons. Situations that develop suddenly in our lives in the face of any natural

disaster change our priorities and, moreover, the places where preaching are sometimes affected by this disaster lead to the loss of the unity of space, which is one of the most important features of sermon and guidance. In such a case, sermons may not be held for a while and may be delayed. Guidance programs continue where they left off as soon as the unity of space is achieved.

Apart from the disaster, the interruption of sermons is also a case in the epidemic we have been experiencing since 2020. In such a case, there may be a forced pause in the sermon as mentioned above, but the problem we are experiencing now is different from the natural disaster and epidemic situation in several aspects. The epidemic process we are in has proposed a different dimension than what has been experienced so far. For this reason, in this paper, the changes women experience in learning religious knowledge during the epidemic process will be evaluated around tafsir lessons. The digital process of this common religious education activity in which the majority of the participants are women will be discussed in terms of the relationship established with religious knowledge. The tafsir lessons in question started as a preacher's routine program in Beşiktaş in 2012, and were planned as the interpretation of the suras according to the order

of passage. These lectures first continued within the muftiate from 2012 until 2015, then continued as a free sermon program. In this process, the tafsir lessons, which seem to have turned into a formal lesson with the active use of the blackboard, map and sometimes the projector, transformed into a formal lesson, and it can qualify as a sermon since it preserved the dimension of preaching and guidance, and maintained the unity of space and its function in the field of common religious education. With the establishment of the Istanbul branch of KAGEM in Beşiktaş, these courses were included in the weekly program prepared in accordance with the request from KAGEM. These classes were held face-to-face, once a week, until the pandemic. However, since the coronavirus outbreak, online courses came to the fore. Based on my personal experience as a preacher between 2012-2015 and as an academician between 2015-2020, this paper was prepared as a study that focuses on the evaluation of the change experienced by the transition to the digital environment for both the preacher and the congregation. An evaluation of the process of transferring the tafsir lesson, which was previously done face-to-face with the use of the same space, into the digital environment has been attempted.

As an imperative of the pandemic, I hesitated as the lecturer of the lesson when the option of using the digital environment came to the agenda after March 10, which was the last lesson held face-to-face with the congregation following the sermon. However, in the 2020-2021 academic year, KAGEM's determination to move all courses to the digital environment made it a necessity to continue the tafsir lesson in this manner. In this study, which focuses on the relationship established with religious knowledge through digital media for the participants of the course, including my personal experience as the lecturer, it is possible to group the

issues that may arise in the continuation of the lessons in the course of the pandemic. The first of these are the problems that may arise from the lecturer, the second is the problems that may arise from the congregation, and the third is the problems that may arise from the internet.

With the digitalization of the lessons, the main criteria of the unity of space and face-to-face sermon disappeared. The fact that the courses became independent from the space also made it possible for many people from Turkey and abroad to apply to the course. The face-to-face lectures addressed the congregation from across Istanbul. Accordingly, women from distant districts such as Sarıyer, Şişli, Kocamustafapaşa/Fatih, Büyükçekmece, Bağcılar, Güngören, Üsküdar, Beykoz, Ümraniye, Kadıköy and Çekmeköy also participated in the lessons held in Beşiktaş center. When lectures were conducted in the same place face-to-face, there was a local lesson environment in which women from some districts of Istanbul attended; however, the opportunities provided by the digital environment during the epidemic process introduced the decentralization of the lesson in terms of participation at the national and international level. With the independence of the course being connected to the space, there were participants following the course in digital environments from Samsun, Gaziantep, Karabük, Sakarya, Şanlıurfa, Çanakkale, Isparta, Uşak, Bolu, Eskişehir, Bursa, Trabzon, Malatya, Ankara, Amasya, Kocaeli, Konya, İzmir, Bartın, Kahramanmaraş, Mersin, France, Spain and Germany. The approximate number exceeded 200 people at the beginning. The lectures that only women participated in before the pandemic became lectures that men can participate in too, as the lectures were transferred to digital media. Under all these changing conditions, the method to be used in the evaluation of the issue in terms of the relationship the female community established with religious information

during the pandemic process in the digital environment was determined as a focus group interview, one of the data collection techniques in qualitative research. Using the facilities provided by qualitative research, in which the researcher has a more central role, two focus group interviews of 6 people were conducted. The first group of the focus group meeting, which took place through video calls in a digital environment, participated in the tafsir course from the beginning and followed digitally during the pandemic. The second focus group consisted of those who have been attending the course face-to-face for approximately 1.5-2 years and have been continuing digitally during the pandemic. A descriptive analysis was carried out with the data obtained from the participants of the focus group interview in this study, which focused on research questions about the relationship the congregation established with the lecture face-to-face and on the screen. Accordingly, it is aimed at addressing three dimensions of the issue mentioned above (lecturer-congregation-environment). With the use of digital media as an opportunity, the positive and negative dimensions of the experience in the continuation of the course for the participants were evaluated.

The results obtained from the research can be expressed in short as follows. Although it is an opportunity for the congregation to reach the sermon regardless of space, it has been observed that there is a determined stance in the transition to face-to-face courses for those who have the opportunity to attend classes in Istanbul's conditions. It can be said that the most obvious difference for the congregation between the face-to-face lecture and the lecture conducted on the screen emerged in questioning. Another issue that is as much valued as the topics they listen to in face-to-face lectures is the congregation to view the lectures as a socializing environment thanks to the communication with each other. In terms of the opportunities provided by digital media, a lecture that took place in a district of Istanbul at the local level became an activity that takes place at the national level across Turkey and at the international level with international participation, and this was observed as a new experience.

KEYWORDS: Sermon, digitalization, congregation, tafsir lesson

Takdir ve Teyakkuz Sarkacı: Mevcut Toplumsal Eşikler ve Gençlerin Salgın Sürecindeki Başa Çıkma Yöntemleri Üzerine Bir Değerlendirme (İlahiyat Fakültesi Kız Öğrencileri Örneğinde Bir Analiz)

FATMA ÇAKMAK

Dr. Öğr. Üyesi, Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Sosyolojisi Ana Bilim Dalı

ÖZET

Salgın süreçleri, toplumsal yapının çok boyutlu olarak etkilendiği, bu kapsamda sosyo-ekonomik koşulların ve politik gündemlerin ekstrem seyrettiği olağanüstü bir zaman dilimidir. Kitlelerin psiko-sosyal yapıları üzerinde kalıcı izler bırakma konusunda önemli bir kriz eşiği olarak nitelendirilebilecek olan salgınlar; pek çok gündelik rutinde, fikir ve yaklaşımda olduğu gibi bireylerin anlamlandırma pratikleri ve manevi tecrübeleri üzerinde de bir takım değişimlere yol açabilmektedir. Özellikle gündelik hayatını din eksenli bir anlamlandırma tecrübesi ile inşa eden bireylerde, salgının ortaya çıkardığı travmalara karşı maneviyatın bir tür başa çıkma stratejisi olarak işlev gördüğü bilinmektedir. Covid-19 sürecinde de hastalık, ölüm, yas, gelecek düzleminde ortaya çıkan belirsizlik kaygısının aşılabilmesinde öne çıkan bir kavram olarak "takdir"le, salgının gündelik pratiklerde bireye yüklediği sorumlu davranma halinin eşik ettiği "teyakkuz" hali yaş, cinsiyet, eğitim, statü vb. faktörlerin etkili olduğu bir rutinde dini tecrübe ve yönelimler konusunda yeni bir takım tartışmaları beraberinde getirmiştir. Din-bilim karşılaştırmalarının yeniden gündeme gelişi kadar, modernizmin hayatın olağan sınırlarının dışına ittiği ölüm düşüncesinin evrensel bir gündem olarak odakta kalışına bağlı olarak ağırlık kazanan metafizik eğilimler hem pandemi süreci açısından hem de post-pandemi sürecindeki araştırmaların başlıkları açısından önemli tartışma alanları açmıştır. Bu bağlamda özellikle ev merkezli rutinlerinde yeni bir yoğunluk ve deneyim alanı ile karşı karşıya kalan kadın bireylerin, bu sürecin sosyo-psikolojik etkilerine karşı ortaya çıkan tecrübeleri, "eve dönüş krizi, şiddet, etkileşim, ortak yaşam tecrübesi, aile hayatında eş değerlilik ilkesinin işleyişi" gibi kadın merkezli konuların ele alınışına ilişkin olarak da yeni bir takım tartışma başlıkları açmıştır.

Bu çalışmada tüm bu eksenler arasında; gündelik hayattaki çoğu mobil alışkanlıklarını salgın nedeniyle büyük oranda değiştiren, eğitimden sosyal habitusların takibine kadar pek çok rutinini dijital ortamlarda devam ettirme mecburiyetinde kalan genç kadınların manevi başa çıkma yöntemleri,

takdir ve teyakkuz arasında evrilen dini inanç habitusları ele alınacaktır. Bu kapsamda Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden 25 kız öğrenciyle yapılacak olan derinlemesine mülakatlarla pandeminin, bu bireylerin inanç dünyasındaki kriz ve imkan eşikleri mevcut olan kadın merkezli tartışma alanlarının sosyo-psikolojik sınırları da gözetilerek irdelenecektir.

ANAHTAR KELİMELEER: *Pandemi, gençlik, gündelik hayat, din, habitus*

ANAHTAR KAVRAMLAR: *Social Media, Instagram, Pandemi, Sosyal Medya Kullanım Motivasyonları.*

The Pendulum Of Appreciation And Vigilance: An Assessment Of Current Social Thresholds And Youth's Coping Methods During The Pandemic (An Analysis Of Female Students Of The Faculty Of Theology)

FATMA ÇAKMAK

Dr. Faculty Member, Harran University Faculty of Theology Department of Sociology of Religion

ABSTRACT

Pandemics are extraordinary time periods in which the social structure is affected from multiple dimensions and socio-economic conditions and political agendas are extreme. Pandemics that can be defined as important crisis thresholds in terms of leaving permanent marks on the psycho-social structures of the masses may cause certain transformations in interpretation practices and spiritual experiences of individuals as in many of their daily activities, ideas, and approaches. It is known that spirituality functions as a kind of coping strategy against the traumas caused by the epidemic, especially in individuals who build their daily life with a religious-based interpretation experience. "Appreciation" as a concept that stands out in overcoming the anxiety of illness, death, mourning, and uncertainty emerging in the future plane in the Covid-19 process and the state of "vigilance", which is the threshold of the responsible behavior that the pandemic imposes on the individual in daily practices have introduced a new set of discussions about religious experiences and orientations in a routine influenced by factors such as age, gender, education, status, etc. Metaphysical trends, which have gained weight due to the fact that the idea of death, which

modernism pushed beyond the ordinary boundaries of life, remained in the focus as a universal agenda, as well as the re-emergence of religious-science comparisons, opened important discussion areas both in terms of the pandemic process and the topics of the studies in the post-pandemic process. In this respect, the experiences of female individuals, who are faced with a new intensity and experience field, especially in their home-centered routines, against the socio-psychological effects of this process have introduced new discussion topics regarding women-centered issues such as "returning home crisis, violence, interaction, common life experience, the functioning of the principle of equivalence in family life".

In this study, among all these axes; the spiritual coping methods and religious belief habitus that evolved between appreciation and vigilance of young women whose mobile habits in daily life have undergone a major change due to the pandemic, who had to continue many routines from education to social habitus in digital environments. In this respect, the pandemic, the crisis and opportunity thresholds in these individuals will be explored by considering the socio-psychological limits of

the current women-centered discussion areas with in-depth interviews held with 25 female students from the Faculty of Theology of Harran University.

KEYWORDS: *Pandemic, youth, daily life, religion, habitus*

VI. OTURUM

Salon B - Pandeminin Sosyolojisi

04 MART 2021

Kovid-19 Pandemisi Sürecinde Kurumsal Yaşlı Bakımı: İstanbul Örneği

MEHMET FATİH AYSAN

Doç. Dr., Nüfus & Sosyal Politikalar Merkezi
ve Sosyoloji Bölümü, Marmara Üniversitesi

ÖZGEN GÜNEŞ

Sosyolog, Aile, Çalışma ve Sosyal
Hizmetler Bakanlığı

ÖZET

Nüfusu hızla yaşlanan ve geleneksel aile yapısı değişen toplumlarda kurumsal yaşlı bakım ihtiyacı hızla artmaktadır. 2019 yılının sonunda ortaya çıkan ve günümüzde etkileri artarak devam eden Kovid-19 pandemisi özellikle yaşlıların sosyo-ekonomik durumları ile bakım ve sağlık ihtiyaçları olmak üzere çok farklı alanlarda yaşlıların refahını gündeme taşımaktadır. Bu çalışmada İstanbul ili örneğinde Kovid-19 pandemisi süresince kurumsal yaşlı bakım hizmetlerinin genel bir değerlendirilmesi yapılmaktadır. Türkiye'de en çok yaşlının ikamet ettiği ve en çok yaşlı bakım kurumunun olduğu İstanbul'da, Kovid-19 pandemisi boyunca yaşlılar için birçok imkan ve sorun iç içe geçmiştir. Bu sebeple İstanbul'a odaklanmak Kovid-19 sürecinde Türkiye'de kurumsal yaşlı bakımını nasıl şekillendiğini anlamak için büyük bir imkan sağlar. Günümüzde İstanbul ilinde 123 uzun süreli bakım kuruluşunda 6647 yaşlıya hizmet verilmektedir. Bu süreçte Türkiye'de ve dünyada yaşlılar için gerekli bakımı sağlanarak hastalıktan korunmaları kamu otoritesinin öncelikli hedefi olarak öne çıkmaktadır. Kovid-19 pandemisi, yüksek risk grubunu temsil eden yaşlıları ve uzun süreli bakım kuruluşlarının kurumsal faaliyetlerini etkileyen bir sürece yol açarak tüm dünyada uzun süreli bakım modelinin önemini daha da artırmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, Kovid-19 sürecinde yaşlıların uzun süreli kurumsal bakım ihtiyaçlarının nasıl şekillendiğini inceleyerek özel ve kamu kuruluşlarında bakılan yaşlıların değişen ihtiyaçlarına nasıl çözümler üretildiği anlaşılmasına çalışılacaktır. Keşifsel ve betimsel araştırma türü çerçevesinde yapılan bu çalışmanın verilerini kurumsal veriler ile sahadan toplanan nitel veriler oluşturmaktadır. Araştırmada, İstanbul'da Kovid-19 pandemisi sürecinin uzun süreli bakım kuruluşlarında yaşlılar üzerindeki etkisi kurumsal veriler ışığında sunulmaktadır. Ayrıca Eylül 2020 ile Şubat 2021 tarihleri arasında uzun süreli bakım için yerleşme talebinde bulunan yaşlılar, uzun süreli bakım hizmeti alan yaşlılar ve uzun süreli bakım kuruluşlarında görev yapan uzmanlar olmak üzere toplan 25 kişi ile gerçekleştirilmiş derinlemesine mülakat analizlerinden faydalanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; Kovid-19 pandemisi sadece sağlık ihtiyaçlarında değil bakım ihtiyaçlarında da farklılaşmaya neden olmuş, kurumsal yaşlı bakımı üzerindeki yükün daha da artmasına neden olmuştur. Değişik sosyo-ekonomik özelliklere

sahip yaşlıların Kovid-19 sürecindeki ihtiyaçları daha da farklılaşmakta, kurumsal bakımın bu farklılıklara cevap verebilecek çözümler getirmesi zorlaşmaktadır. Bununla birlikte kurumsal bakım sisteminin köklü bir biçimde yeniden şekillenmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı'nın aldığı önlemler ve düzenlemeler yaşlı bakım kurumlarında ölüm oranlarının Avrupa'ya

göre düşük seyretmesini sağlamakla birlikte, artan kurumsal bakım ihtiyacı Kovid-19 pandemisi süreci ile birleştiğinde sistemin sürdürülebilirliği adına ciddi sorun işaretleri oluşturmaktadır. Araştırmada ayrıca Kovid-19 pandemisinin, yaşlılar ve uzun süreli bakım modelleri üzerindeki etkilerine ve sonuçlarına dayalı sosyal politika önerileri getirilmektedir.

Institutional Elderly Care During The Covid-19 Pandemic: Challenges and Opportunities in Istanbul

MEHMET FATİH AYSAN

Doç. Dr., Population & Social Policies Center
and Sociology Department, Marmara University

ÖZGEN GÜNEŞ

Sociologist, Ministry of Family, Labor
and Social Services

ABSTRACT

The need for institutional elderly care is increasing in societies with rapidly aging populations and changing traditional family structures. The Covid-19 pandemic, which emerged at the end of 2019 and continues to increase today, brings the welfare of the elderly to the research agenda in many different fields, especially the socio-economic status of the elderly and their care and health needs. In this study, a general evaluation of institutional elderly care services is made during the Covid-19 pandemic in Istanbul, Turkey. Istanbul has one of the highest elderly population in Europe with over one million elderly. Today, 6,647 elderly people are served in 123 long-term care institutions in Istanbul. During the Covid-19 pandemic, fewer elderly died in Istanbul compared to other major cities in Europe. For this reason, focusing on institutional care services in Istanbul provides a great opportunity to understand the effect of Covid-19 on long-term care services and policy responses. Besides, it also helps us understand late-comer welfare states and their policy responses to the institutional arrangements in long-term care.

The purpose of this study is to examine how long-term institutional care needs of the elderly are shaped during the Covid-19 pandemic and to understand how solutions are produced for the changing needs of elderly people cared for in private and public institutions. The data

of this study, which is collected within the framework of exploratory and descriptive research, consist of institutional data provided by the public agencies and qualitative data collected from the field. In the study, the effect of the Covid-19 pandemic on the elderly in long-term care institutions in Istanbul is presented in the light of institutional data. In addition, in-depth interview analyses were made with 25 people, including the elderly who requested settlement for long-term care, the elderly who received long-term care services, and the experts working in long-term care institutions between September 2020 and February 2021.

During the Covid-19 pandemic, disease prevention by providing the necessary care for the elderly in Turkey and the world are emerging as a priority target of public authority. The Covid-19 pandemic increases the importance of the long-term care model all over the world by causing a process that affects the elderly who represent the high-risk group and the institutional activities of long-term care organizations. According to the research findings, the Covid-19 pandemic has caused divergences not only in health needs but also in care needs, further increasing the burden on institutional long-term care. The needs of the elderly with different socio-economic characteristics during the pandemic are becoming more diverse, and it becomes more difficult

for institutional care to bring solutions. Nevertheless, it appears that the long-term institutional care system needs to be reshaped radically. The measures and regulations taken by the Ministry of Family, Labour and Social Services and the Ministry of Health ensure that mortality rates in elderly care institutions are lower than in many European cities, but when the increasing

need for institutional care is combined with the Covid-19 pandemic, it creates serious question marks for the sustainability of the system. The research also offers social policy recommendations based on the results of the Covid-19 pandemic on the elderly and long-term care models.

Maske-19 Kodu Uygulaması

EZGİ CANKURT

Dr.Öğretim Üyesi, Ceza ve Ceza Usul Hukuku, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi

ÖZET

Çalışmanın Konusu

Ev içi şiddetin önlenmesi için, yurtdışında uygulanan Maske-19 kodu uygulamasının benzerinin ülkemizde de gerçekleştirilebilmesi için eczacılara yetki veren mevzuatın oluşturulması.

Çalışmanın Amacı

COVID-19 pandemisinin ardından literatürde "gölge pandemi" terimi ile kadına karşı şiddetin, aslında pandemi ile birlikte artışına dikkat çekilmek istenmektedir¹. COVID-19 sürecinde çoğunluğumuz evde kalmak zorunda, ev içi şiddet mağdurları için ne yazık ki tam tersi geçerlidir. Onlar açısından; ev, güvenli bölge değildir². Kadına karşı ev içi şiddetin engellenmesi ve rapor edilebilmesi için, kısıtlı durumlarda dahi adalete erişimin sağlanabilmesi amaçlanmaktadır. Kadına karşı şiddet özellikle pandemi sürecinden sonra katlanmıştır. Bu nedenle de saldırı tehlikesi altında olmalarına rağmen, birçok kadın eşi ile aynı evde kalmaya devam etmek zorundadır. Karantina zamanında ortaya çıkabilecek olası saldırılarda kolluk kuvvetlerine ulaşabilmek için eczacılara bu şekilde kod almaları durumunda bildirimde bulunabilme imkanı ve yükümlülüğü vererek; ev içi şiddette adalete erişim artırılmak istenmektedir.

Çalışmanın Önemi

Dünya Sağlık Örgütü'nün 11 Mart 2020'de COVID 19'u pandemi olarak nitelendirilmesinden sonra, hiçbirşey eskisi gibi olmayacaktır. Kavramları da yeniden değerlendirmemiz gereklidir. Ev içi şiddet halihazırda devam etmektedir; ancak çoğu kadın, şiddet uygulayan partnerleri ile aynı evde kalmak

¹ *The Shadow Pandemic: Violence against women during COVID-19* <https://www.unwomen.org/en/news/in-focus/in-focus-gender-equality-in-covid-19-response/violence-against-women-during-covid-19> Erişim Tarihi: 22.11.2020 (Çevrimiçi).

² *BM Kadın Birimi (UN Women) tarafından bu "gölge pandemi" olarak adlandırılmıştır. Guidorzi, s.119; BM Genel Sekreteri Guterres de Pandemi gölgesinde Dördüncü Dünya Kadın Konferansı'nın 25. Yıldönümünde benzer şekilde adlandırmıştır. Bkz. <https://turkey.un.org/tr/93801-pandemi-golgesinde-dorduncu-dunya-kadin-konferansinin-25-yildonumu> Erişim Tarihi: 22.11.2020 (Çevrimiçi).*

zorunda kalmıştır³. Pandeminin ilk zamanlarında dahi ciddi vaka artışları gözlemlendi⁴. Kaldı ki; Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri António Guterres, 'Şiddetin sadece savaş alanıyla sınırlı olmadığını ve kadınlar için evlerinde de tehlikenin varlığı'na dikkat çekmiştir⁵. Ev içi şiddet; "cinsiyet farklılıklarına dayanması gerekmektedir ve kamusal veya özel alanda tehditler veya zorlama eylemleri de dahil olmak üzere fiziksel, cinsel veya zihinsel zarar verme eylemlerini içerebilir"⁶. Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarından 5.si Toplumsal Cinsiyet Eşitliği'dir. "Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türlü ayrımcılığın her yerde sona erdirilmesi" hedeflerden biridir⁷. Covid-19 sürecindeki karantinada ev içi şiddetten en çok etkilenecek olan kadınlardır⁸, ve kadınlara ciddi stres yaratmaktadır.⁹

Karantina etkileri, kadın ve erkek açısından farklıdır ve eşit bir etkilenme olduğunu söylenemez. Çünkü ana okullarının kapatılması dahi, kadınların sorumluluklarını arttırmıştır¹⁰. Ev işleri ve ücretsiz yapılan bakım; tek ebeveynli ailelerin dünya genelinde çoğunlukla kadınlardan oluşması sebepleri pandeminin etkileri

daha çok kadınların hissetmesine neden olmuştur. İş olanaklarından uzaklaşma ve işten ayrılmalarına neden olan bir süreç başlamıştır¹¹. Kadın işten ayrılmamışsa da, uzaktan çalışırken ev içi şiddete maruz kalma riski artmıştır. Böyle durumlarda kadınlara, mesai saatleri bakımından kendi güvenliklerini sağlayabilecekleri biçimde esneklik tanınması gerektiği de raporlamıştır¹². Covid-19 sürecinden daha fazla etkilenme ihtimalleri sebebiyle, dünya genelinde kadınlar karar alma mekanizmalarında daha aktif rol almaları gerekmektedir¹³. Teknolojiye erişimin artması ile karar alma süreçlerine dahil olma olanakları artacaktır.¹⁴

Yöntem ve Teknik

Ev içi şiddetten korunmak için ülkeler de bazı koruma mekanizmaları geliştirmeye çalışmıştır. Ancak bu uygulamalardan ilgi çekici olanlarından biri de Maske-19 uygulamasıdır. Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi eczaneler, İspanya'da da karantina sürecinde açık kalan birkaç önemli işletmeden biridir. Aile içi şiddetle karşılaşan her kadının, yerel bir eczaneye gitmesi ve bir "Maske-19" istemesi teşvik edilmektedir. Böylelikle mağdurlara

³ POLİTİKA ÖZETİ: COVID-19'UN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ, s.17.

⁴ Guidorzi, s.118; Justice-for-women-amidst-covid-19, s.19.

⁵ <https://news.un.org/en/story/2020/04/1061052> Erişim Tarihi: 22.11.2020 (Çevrimiçi).

⁶ Guidorzi, s.117.

⁷ Bir diğer hedef de "Kamu alanları ve özel alanlarda, bütün kadınlara ve kız çocuklarına yönelik, kadın ticareti, cinsel ve her türlü istismarı da kapsayan şiddetin her türünün ortadan kaldırılması"dir. Detaylar için bkz. <https://turkey.un.org/tr/sdgs/5> Erişim Tarihi: 22.11.2020 (Çevrimiçi).

⁸ Stachowitsch/Bergmann, s.5; Osland/ Røysamb/ Nortvedt, s.3.

⁹ Malik/Naeem, s.4.

¹⁰ Stachowitsch/Bergmann, s.3.

¹¹ Açıklamalar ve benzer düşünceler için bkz. Stachowitsch/Bergmann, s.3; benzer saptama için ayrıca bkz. POLİTİKA ÖZETİ: COVID-19'UN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ, s.4.

¹² COVID-19 AND VIOLENCE AGAINST WOMEN AND GIRLS: ADDRESSING THE SHADOW PANDEMIC, s.6.

¹³ Yazarlar, salgının önlenmesi anlamında da, bulaş süreçlerinin tespiti bakımından da kadınların katkısı yadsınamayacağını belirtmektedir. Stachowitsch/Bergmann, s.6-7; sivil toplum kuruluşları ile de birlikte çalışılması gereklidir. Benzer düşünce için bkz. Malik/Naeem, s.8; Guidorzi, s.124.

¹⁴ Justice-for-women-amidst-covid-19, s.6.

eczaneler aracılığıyla yardım sağlanmaya çalışılmaktadır¹⁵.

Öte yandan olumsuz yansımalar da vardır. Salgın döneminde kadın sığınma evlerinin bazılarının kapatılması veya kaynakların eskisi kadar aktarılamaması sebepleriyle; saldırgandan kurtulmak için evden dışarı çıksa sokakta kalma riski ile kadınları karşı karşıya bırakmıştır. Ayrıca saldırgan ile karantinada olunması sebebiyle de, çağrı merkezlerine ulaşma imkanı da ortadan kalkmış ya da oldukça sınırlı hale gelmiştir¹⁶.

Bulgular

Kadına yönelik şiddetin küresel maliyeti daha önce yaklaşık 1,5 trilyon ABD doları olarak tahmin edilirken, bu rakamın yükselebileceği ve pandeminin ardından da devam edeceği iddia edilmektedir¹⁷. Aşı bulunana kadar da; kadınların COVID-19 öncesi döneme göre sosyalleşmesi azalmıştır. Bu nedenle aile içi şiddet konusunda yardım isteme imkanı da azalmıştır. Hatta toplu taşıma ve sokaklar daha boş ve kadınlar açısından daha güvensizdir¹⁸.

Covid-19 dönemindeki kadına karşı şiddet ile ilgili karşılaşılan başkaca sorunlar; bazı mahkemelerin karantinada olması, yahut ülkelerdeki belirli aralıklarla olan sokağa çıkma kısıtlamaları sürecinde adalet erişiminin kısıtlanması veya zorlaşması, şiddetin raporlanması için adli tıp doktorlarına ulaşamamak veyahut COVID-19'un

salgını sebebiyle bulaş korkusuyla karakollara gitmek konusundaki haklı çekince ve endişelerdir¹⁹.

Ebola salgını zamanında kaynakların daha fazla acil müdahalelere aktarılması sebebiyle, üreme ve cinsel sağlık problemleri sonucunda Batı Afrika'da anne ölümleri yaşanmıştır²⁰. Benzer bir durum Zika virüsünde de görülmüştür. Kadınların tıbbi yardım için başvurmadığı da kaydedilmiştir²¹. Hatta Ebola salgınında okula giden genç kızların oranları dahi azalmıştır²². Salgınların kadınlara olumsuz etkileri oldukça büyüktür.

Bu uygulama sayesinde eczanelere bizzat yada telefon ile ulaşarak maske-19 şifreli kod ile ev içi şiddete karşı yardım alabilecekler veya güvenli bir yer kendilerine ayarlanarak şiddet tehlikesinden korunacaklardır²³. Ayrıca da hukuki yardıma da ihtiyaçları varsa, kendilerine bu yardım da sağlanacaktır. Ancak eczaneye bıraktıkları maske-19 mesajı ile eczacı kişi adına kolluk makamlarına ulaşmakla yükümlü kılınacaktır. Şiddetin her boyutu açısından eczacı kendilerine yardımcı olacakları şekilde bildirimde bulunacak ve hatta eczanedeki güvenli bir odada kolluk kuvvetlerini bekleyebileceklerdir. Böylelikle çeşitli şiddet türlerinden korunmuş olacaklardır.

¹⁵ Uygulama başarılı olduğu için Arjantin, Fransa, Almanya, İtalya ve Norveç'te de kullanılmaya başlanmıştır. *Justice-for-women-amidst-covid-19*, s.29.

¹⁶ POLİTİKA ÖZETİ: COVID-19'UN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ, s.17.

¹⁷ Phumzile Mlambo-Ngcuka, *Violence against women and girls: the shadow pandemic*, <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2020/4/statement-ed-phumzile-violence-against-women-during-pandemic> Erişim Tarihi: 21.11.2020 (Çevrimiçi).

¹⁸ COVID-19 AND VIOLENCE AGAINST WOMEN AND GIRLS: ADDRESSING THE SHADOW PANDEMIC, S.3.

¹⁹ *Justice-for-women-amidst-covid-19*, s.19.

²⁰ Stachowitsch/Bergmann, s.4; Guidorzi, s.121.

²¹ Dominik Cumhuriyeti'nde ankete katılanların %73'ünün tıbbi yardıma başvurmadığını aktarmaktadır. Bkz. Guidorzi, s.121.

²² COVID ve Kadınlar <https://turkey.un.org/tr/43714-covid-ve-kadınlar> Erişim Tarihi: 21.11.2020 (Çevrimiçi).

²³ <https://www.theolivepress.es/spain-news/2020/04/08/gender-violence-initiative-mascarilla-19-helps-three-women-across-andulcia-since-launch/> Erişim Tarihi: 22.11.2020 (Çevrimiçi).

Sonuç

COVID-19 pandemisi ardından uzun yıllar sürecektir gölge pandemi etkilerini tespit edip, şimdiden önlem almamız gereklidir.

Elbette eczacılara böyle bir yetki ve yükümlülük verilebilmesi için öncelikle yasal düzenleme gereklidir.

Önleyici bir hizmet söz konusu olduğu için ve yükümlülüğü ihlal durumunda eczacı açısından da cezai, idari ve medeni sorumluluk doğacağına dair düzenleme kanunla yapılması gerekmektedir. Ayrıca verilen yetkiye aykırı davranmak yahut ihlal etmek de ceza kanunlarında suç olarak da düzenlenmesi gerekmektedir.

Mask-19 Code Application

EZGİ CANKURT

Dr. Faculty Member, Criminal and Criminal Procedure Law, Tekirdağ Namık Kemal University Faculty of Law

ABSTRACT

Study Subject

Establishing legislation that authorizes pharmacists to implement the Mask-19 code application similar to the application of the Mask-19 code applied abroad in order to prevent domestic violence in Turkey.

Purpose of the Study

Following the COVID-19 pandemic, it is intended to draw attention to the increase in violence against women along with the pandemic with the term "shadow pandemic" in the literature. While most of us stayed at home during the COVID-19 process, unfortunately, the opposite is true for victims of domestic violence. In terms of them, home is not a safe zone. In order to prevent and report domestic violence against women, it is aimed to ensure access to justice even in restricted situations. Violence against women has escalated, especially after the pandemic process. Therefore, many women have to stay in the same house with their spouses, even though they are at risk of attack. Access to justice in domestic violence is desired to be improved by giving pharmacists the opportunity and obligation to notify in case they get such a code to reach law enforcement officers in possible attacks that may occur during the quarantine period.

Importance of the Study

Ever since the World Health Organization named COVID 19 as a pandemic on March 11, 2020, nothing will be

the same. We also need to re-evaluate the concepts. Domestic violence currently continues; however, many women have had to stay in the same household with their violent partners. Serious increases in cases were observed even in the early days of the pandemic. Whereas, United Nations Secretary-General António Guterres drew attention to the fact that 'violence is not only limited to the battlefield and there is a danger to women in their homes'. Ev içi şiddet; "cinsiyet farklılıklarına dayanması gerekmektedir ve kamusal veya özel alanda tehditler veya zorlama eylemleri de dahil olmak üzere fiziksel, cinsel veya zihinsel zarar verme eylemlerini içerebilir". The 5th of the Sustainable Development Goals of the United Nations is Gender Equality. "Terminating all kinds of discrimination against women and girls everywhere" is one of the goals. In the quarantine in the Covid-19 process, women will be most affected by domestic violence and this causes serious stress to women.

Quarantine effects are different for men and women and it cannot be said that there is an equal effect. Because even the closure of kindergartens has increased women's responsibilities. Housework and unpaid care and the fact that single-parent families are mostly women around the world have caused women to feel the effects of the pandemic more. A process has begun that causes them to move away from job opportunities and leave

their jobs . Although the woman has not left her job, she was at increased risk of being subjected to domestic violence while working remotely. It also reported that in such cases women should be given flexibility in terms of working hours so that they can maintain their own safety . Women around the world need to take a more active role in decision-making mechanisms, as they are more likely to be affected by the Covid-19 pandemic . Increasing access to technology will increase the opportunity to participate in decision-making processes .

Method and Technique

Countries have also tried to develop some protection mechanisms to protect women against domestic violence. However, one of the striking ones among these mechanisms is the Mask-19 application. As in many parts of the world, pharmacies are one of the few important businesses that remain open during the quarantine process in Spain. Any woman experiencing domestic violence is encouraged to go to a local pharmacy and ask for a "Mask-19". Thus, efforts are made to provide assistance to the victims through pharmacies .

On the other hand, there are also negative repercussions. Due to the closure of some of the women's shelters during the pandemic period or the inability to transfer resources as much as before, women faced the risk of staying on the street if they went out of the house to get rid of the attacker. In addition, due to being in quarantine with the attacker, the opportunity to reach call centers has disappeared or has become quite limited .

Findings

While the global cost of violence against women was previously estimated at around \$1.5 trillion, it is claimed that this figure may rise and will continue after the pandemic . Until the vaccine is found, the socialization of women has decreased compared to the period before COVID-19. Therefore, the possibility to seek help with

domestic violence has also decreased. Public transport and streets are even more empty and therefore, more unsafe for women . .

Other problems encountered with violence against women in the Covid-19 period are the fact that some courts are in quarantine, or the restriction or difficulty of access to justice during the periodic curfews in many countries, the inability to reach forensic doctors to report violence, or to go to police stations for fear of transmission due to COVID-19 pandemic .

Maternal deaths occurred in West Africa as a result of reproductive and sexual health problems due to the transfer of resources to more urgent interventions at the time of the Ebola pandemic . A similar situation has been observed with the Zika virus. It was also noted that women did not seek medical assistance . During the Ebola pandemic, even the rates of young girls going to school have decreased . The negative effects of pandemics on women are enormous.

Thanks to this application, they will be able to reach the pharmacies in person or by phone and get help against domestic violence with the mask-19 encrypted code or they will be protected from the danger of violence by setting a safe place for them . They will also be provided with legal assistance if they need it. However, with the mask-19 message they leave at the pharmacy, the pharmacist will be obliged to reach the law enforcement authorities on behalf of that person. In terms of all aspects of the violence, the pharmacist will send a notification in a way that they can help them and they can even wait for law enforcement in a safe room in the pharmacy. In this way, they will be protected from various types of violence.

Conclusion

We need to identify the shadow pandemic effects that

will last for many years after the COVID-19 pandemic and take measures now.

Of course, in order to be able to give such an authority and obligation to pharmacists, legal regulation is required first. Regulations should be established since this is

a preventive service and in case of violation of the obligation, there will be criminal, administrative and civil liabilities for the pharmacist. In addition, violating or acting contrary to the given authority should also be regulated as a crime in the criminal laws.

Pandemi Sürecinde Sağlıklı Ebeveynlik

NAHİDE ZEHİR

Uzman Dr., Sağlık Bakanlığı Kartal Dr Lutfi Kırdar Şehir Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Sosyal Pediatri ABD Başhekim Yardımcısı

ÖZET

Çocukların COVID-19 pandemisi sürecinde doğrudan sağlık etkilerinden büyük ölçüde zarar görmedikleri (şu anki güncel bilgiler ışığında) kabul edilir. COVID-19 pandemisi mağduru olma nedenleri; çocuklara doğrudan virüsün bulaşması yanı sıra sosyoekonomik etkilerinin çocuklara yansması ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerinde meydana gelen gecikmelerdir. COVID-19 pandemisi uzun dönem sonuçları ve sorunları olarak karşımıza çıkacaktır.(1)

COVID-19 pandemisi durumu dünyadaki tüm çocukların hakları, güvenlikleri ve gelişimleri açısından çok büyük bir risk teşkil etmektedir. Bu riskler ancak çocuklar ve insanlık için küresel çapta daha önce görülmemiş bir dayanışma örneğinin hayata geçirilmesi ile en aza indirilebilir. Ebeveynler ve /veya bakım veren kişiler mutlaka doğru bilgi, dayanışma ve eylemden oluşan üç temelle öncelikle bireyin ve çocuğun fiziksel ve ruhsal iyilik halininkorunması gerekirse iyileştirilmesi gerekmektedir. Çocukluk dönemi ve yaşam boyunca bedensel ve ruhsal ilerlemesine katkısı olan emzirme ile anne sütü alımının desteklemeli, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine gerekli hassasiyet gösterilmeli, ulusal bebek, çocuk, ergen izlem protokollerinin devam ettirilmeli ve bunun için gereken özen gösterilmelidir, düzenli fiziksel aktivite çocuğunuzun fiziksel ve zihinsel sağlığını iyileştirebilmek için hassasiyet gösterilmesi , gelişebilecekanksiyete ile baş edebilme yöntemleri ile ilgili çözüm geliştirme yöntemleri hakkında bilgi edinilmeli gereği halinde destek alınabilmelidir.

Pandemi sürecinin uzaması ile ikincil hasarların oluşumu artmaktadır. İkincil hasarların çocuklar üzerindeki etkisini en aza indirerek sonrasında gelişebilecek sorunlarla baş edebilmek için mutlaka ebeveyni önce kendi iyilik hali ve sonrasında çocuğun iyilik hali ve gelecek dönemlere yansıyacak iyilik hali için bu sürecin yönetimi ile ilgili temel başlıklara değinilecektir.

SaRSCoV 2 Enfeksiyonu Mart 2020 tarihinden bu yana ülkemiz ve tüm dünyada Pandemi sürecinin ilk adımları ile karşımıza çıktı. Covid19 pandemi sürecinde yaşayabilecekleri sorunları inceleyerek bilimsel gerçeklerle farkındalık sağlanması açısından ebeveynlerin çocuk iyilik halinin devamı için bireysel çabaları doğrultusunda çocukların doğru izlemi, doğru ve zamanında müdahale ile en aza indirilmesi hedeflenmektedir. Olağanüstü durumlar sınıflamasında Covid-19 salgını ile çocuklara getirtilen

birçok yeni normallerle karşı karşıya bırakmıştır. Bu yeni ve olağanüstü durumlar çocukları farklı boyut ve seviyelerde etkilemiştir ve etkilemektedir.

Pandemi, dünyada birden fazla ülkede veya kıtada görülen çok geniş bir alanda yayılan ve etkisini gösteren salgın hastalıklara verilen genel bir isimdir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020). Bu pandemi süreci ile yaşanan değişikliklerden bazıları ise hiç kuşkusuz "Evde kal!" çağırısı ile birlikte evden dışarı çıkılamaması, sokağa çıkma yasağı uygulanması, sosyal ilişkilerde izolasyona önem verilmesi, özellikle aile büyükleriyle sosyal mesafelere özen gösterilmesi, sosyal izolasyon kapsamında temastan uzak durulması ve kişiler arası en az 1 metre mesafe bırakılması, okula devam eden bir öğrenci için okulun eve taşınması ve uzaktan eğitime alışma çabası, çalışan anne-babaların uzun süreli evde kalmaları örnek gösterilebilir. Bu salgın süreci beraberinde bireylerin yaşamında fiziksel, psikolojik, sosyal ve ekonomik yönden birçok değişimin yaşanmasına neden olmuştur.

Olağanüstü durumu kontrol etmek ve panik durumunu yaşamamak için çocuk bakım ilkelerini tanımlamak ve uygulamada kolaylık sağlamak amaçlanmalı.

Pandeminin hane içinde etkilerinden bahsettiğimiz süreçte kadın hayatına çok yönlü etkisinde kadınların yeni normallerle kendi adına baş etmesi, sıkıntıların üstesinden gelmesi gerekirken bununla birlikte aile içinde de lokomotif rol oynayarak tüm aile bireylerinin sorun çözücü rolünde görmekteyiz. Özellikle bu sebeplerden dolayı ki bireyin sağlıklı ve çözümsel yaklaşımı önce kendi hayatındaki iyilik halinin önemi ebeveynlik rolü ile çocuklara yansıyacaktır buda hane içinden toplumlara kitlelere yansıyarak pandemi sürecini en az hasarla ve en az hasarı geleceğe taşıyarak bedensel ve ruhsal iyilik halinin devamı sağlanacaktır.

Healthy Parenting During The Pandemic

NAHİDE ZEHİR

Specialist, Ministry of Health Kartal Dr Lütfi Kırdar City Hospital Child Health and Diseases Social Pediatrics
USA Deputy Chief Physician

ABSTRACT

It is accepted that children are not greatly harmed by direct health effects during the COVID-19 pandemic (in the light of current information). In addition to the direct transmission of the virus to children, their reasons for being a victim of the COVID-19 pandemic is the reflection of its socioeconomic effects on children and delays in sustainable development goals. The COVID-19 pandemic will emerge with long-term consequences and problems. (1)

The COVID-19 pandemic situation poses a huge risk to the rights, safety and development of all children around the world. These risks can only be minimized by implementing an unprecedented global solidarity model for children and humanity. Parents and/or caregivers must first of all protect, and then improve, the physical and psychological wellbeing of the individual and the child, if necessary, with three foundations consisting of correct information, solidarity and action. Breastfeeding and intake of mother's milk, which contributes to the physical and mental progress during childhood and life, should be supported. The necessary sensitivity should be paid to sustainable development goals, national baby, child and adolescent monitoring protocols should be maintained, and due care should be taken. Regular physical activity should be ensured for the physical and mental health of your child. Information, if required, and support should be obtained about the methods of

coping with the anxiety that may develop, and on solution development methods.

With the prolongation of the pandemic, the occurrence of secondary damage increases. In order to minimize the effect of secondary damage on children and to cope with the problems that may develop afterwards, the main topics related to the management of this process will be mentioned for the parents first, their own wellbeing, and then for the wellbeing of the child, and the wellbeing that will be reflected in the future periods.

SaRSCoV 2 Infection has been observed in our country and all over the world with the first steps of the Pandemic since March 2020. In order to raise awareness of scientific facts by examining the problems they may experience during the Covid19 pandemic, it is aimed at minimizing the effects on children with correct monitoring, and correct and timely intervention in line with the individual efforts of the parents in order to maintain the wellbeing of children. In the classification of extraordinary situations, the Covid-19 pandemic has introduced many new normals for children. These new and extraordinary situations have affected and are affecting children on different dimensions and levels.

Pandemic is a general name given to epidemic diseases that spread and affect a wide area in more than one

country or continent in the world (Republic of Turkey Ministry of Health, 2020). Some of the changes experienced with this pandemic process are undoubtedly lockdowns and curfews with the call to "Stay home!"; paying attention to isolation in social relations, social distancing, especially with family elders, avoiding contact within the scope of social isolation, and leaving a distance of at least 1 meter between people; for school children, school to be transferred home and getting used to distance education, and working parents to stay home for long periods of time. This epidemic process has led to many physical, psychological, social and economic changes in the lives of individuals.

In order to control the emergency and avoid panic, we must define child care principles and facilitate their implementation.

While we are talking about the effects of the pandemic in the household, women have to cope with new normals and overcome the difficulties of these multidimensional effects, however, we observe them as the locomotive of the family as they resolve problems of all family members. Özellikle bu sebeplerden dolayı ki bireyin sağlıklı ve çözümsel yaklaşımı önce kendi hayatındaki iyilik halinin önemi ebevyinlik rolü ile çocuklara yansiyacaktır buda hane içinden toplumlara kitlelere yansiyarak pandemi sürecini en az hasarla ve en az hasarı geleceğe taşıyarak bedensel ve ruhsal iyilik halinin devamı sağlanacaktır.

KADEM
KADIN VE DEMOKRASI DERNEĞİ

kadem.org.tr | kademorgtr